

NEDERLAND

Bron: esri

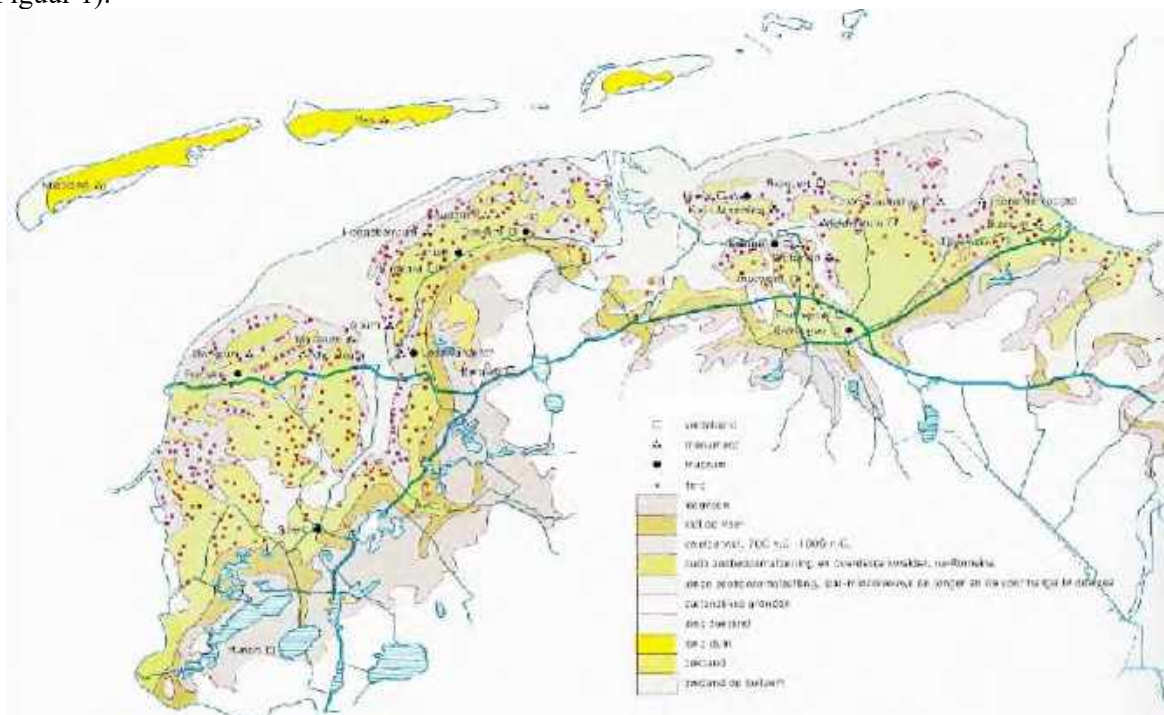
Algemeen

Nederland in West-Europa vormt samen met drie eilandgebieden in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) het belangrijkste constituerende land van het Koninkrijk der Nederlanden. Het Europese deel van Nederland bestaat uit twaalf provincies. Het grenst aan Duitsland in het oosten, België in het zuiden en de Noordzee in het noordwesten, en deelt de maritieme grenzen in de Noordzee met België, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland. Nederland betekent letterlijk laag land, beïnvloed door de laagland- en vlakke geografie, met 25% van het land onder zeeniveau en tweederde met risico voor overstromingen. Het landoppervlak bedraagt 3,4 Mha (miljoen hectare) met een bevolking van 17,6 miljoen in 2022, of 5,18 personen per ha (Wikipedia en United Nations, 2022). Dit impliceert dat Nederland wordt geclassificeerd als een zeer dichtbevolkt land.

Klimaat en geografie

De overheersende windrichting in Nederland is zuidwestelijk, wat zorgt voor een gematigd zeeklimaat, met warme zomers en koele winters, en een doorgaans hoge luchtvochtigheid. Dit geldt vooral dichtbij de kustlijn, waar het temperatuurverschil tussen zomer en winter, maar ook tussen dag en nacht merkbaar kleiner is dan in het zuidoosten van het land. De neerslag gedurende het jaar is elke maand relatief gelijk verdeeld. In de zomer- en herfstmaanden valt er iets meer neerslag dan in de andere maanden, voornamelijk vanwege de intensiteit van de regenval en niet vanwege de frequentie van regenachtige dagen.

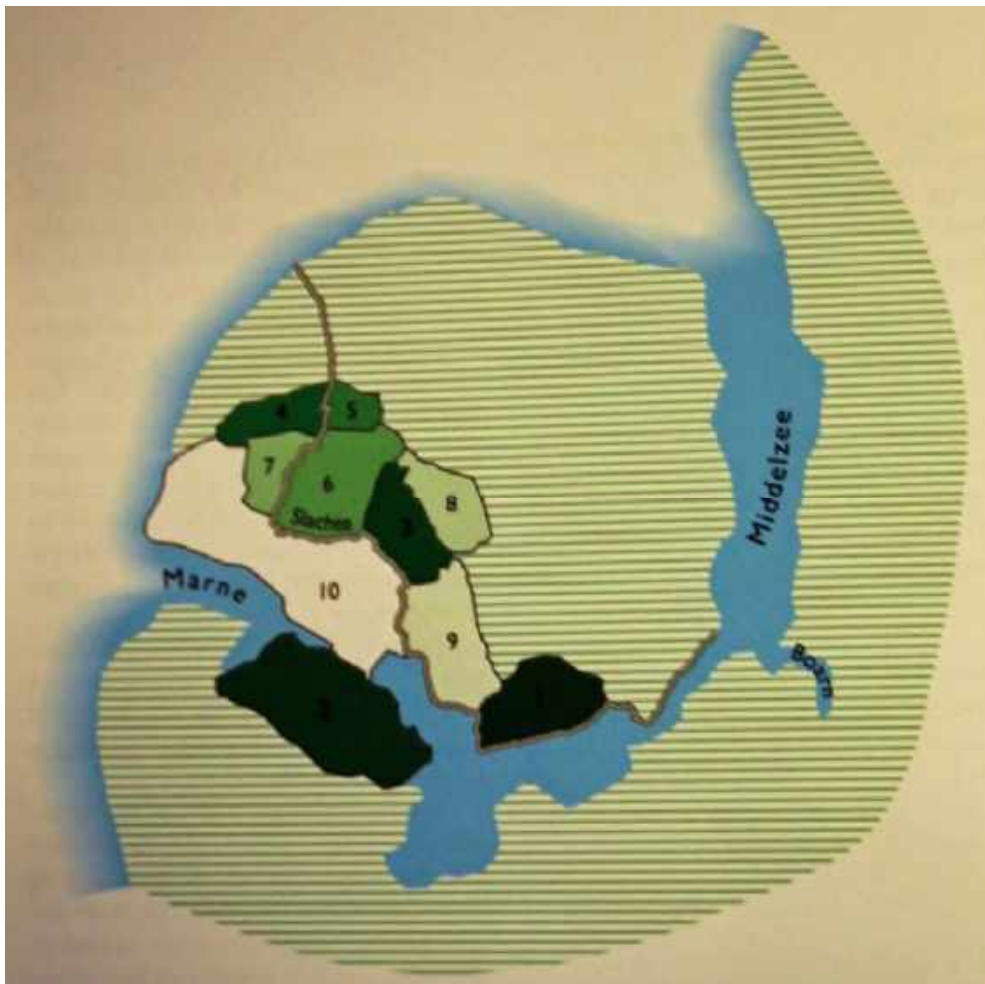
Oorspronkelijk bestond het grootste deel van Nederland uit moerassige gebieden in de delta's van Rijn, Maas en Schelde. De mensen woonden op de relatief hoge delen. Toen het rond 500 voor Christus nodig werd, begonnen mensen kunstmatige terpen op te richten waar ze op woonden (Van de Ven, 2004) (Figuur 1).

Figuur 1. Kunstmatige terpen (rode stippen) die hebben bestaan in de provincies Friesland en Groningen (Bloemers et al., 2004)

Volgens Rienks en Walther (1984) was de periode waarin mensen stopten met het bouwen van terpen en begonnen met het aanleggen van dijken de 10^e eeuw. Het oudste dijkstelsel werd rond het jaar 1000 voltooid. Ook wordt vermeld dat de eerste dijken in de regio Westergo in de periode van ongeveer 900 tot 1000 werden aangelegd. De bedijking begon met enkele kleine, geïsoleerde polders, zoals de Oosterendpolder en de Polder van Hartwett-Wytmarsum. Later volgden nieuwe bedijkingen die op deze oudste polders aansloten. Zo werd het gehele oostelijk deel van Westergo omgeven door een dijk. In hun boek beschrijven zij gedetailleerd de ontwikkeling tot ongeveer het begin van de 20^e eeuw.

Rienks en Walther (1984) stelden dat er niets bekend is over de hoogte en het profiel van de vroegste dijken en dat deze nergens in hun oorspronkelijke vorm zijn behouden. Waarschijnlijk waren het behoorlijke wallen van 1 tot 1,5 m boven het maaiveld. Voor de uitwatering waren er duikers aangebracht met aan de buitenzijde een klep of een schuif. Gebaseerd op Rienks en Walther (1984) toonden Hosper *et al.* (2008) een kaart van de oudste polders van Nederland, die in de 10^e eeuw moeten zijn aangelegd (Figuur 2). De volgorde is: 1) Polder van Easterein; 2) Polder van Witmarsum; 3) Polder ten westen van Tzum; 4) Polder van Wijnaldum; 5) Polder Franeker-west; 6) Polder Franeker-Achlum; 7) Polder in het gebied van Klooster Ludingaker; 8) Polder van Tzum-oost; 9) Polder van Wommels en Kûbaard; 10) Polder van Arum-Waaksens Witmarsum-Hartwerd.

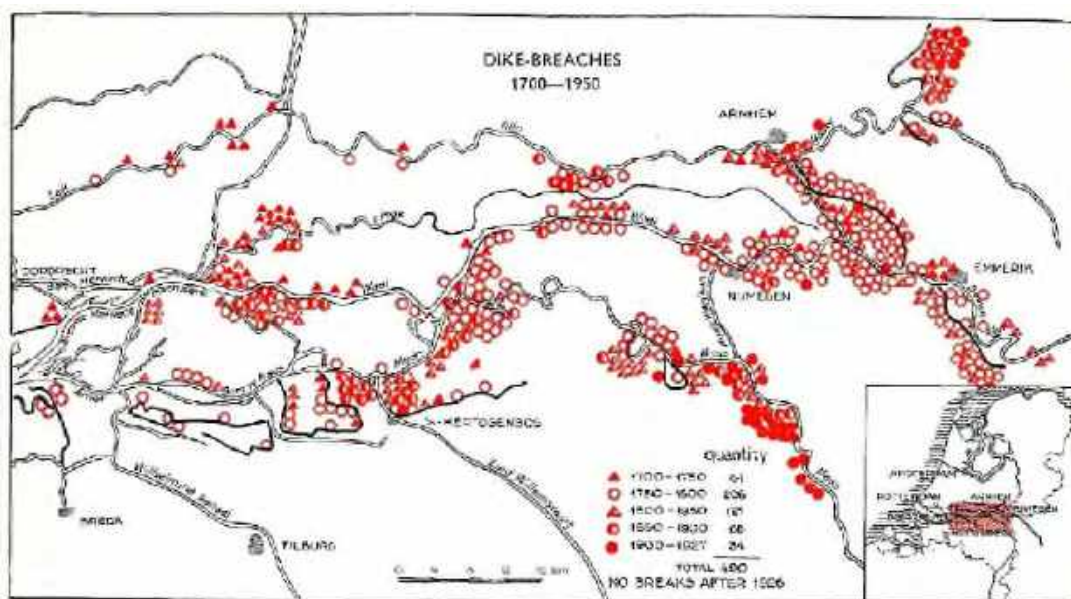
Figuur 2. De oudste polders van Nederland in de regio Westergo, provincie Friesland volgens Rienks en Walther (1984) (Hosper *et al.*, 2008)

Door de eeuwen heen is Nederland getransformeerd van een natuurlijk naar een ingepolderd land (Schultz, 1983b; Barends *et al.*, 1986) (Figuur 3).

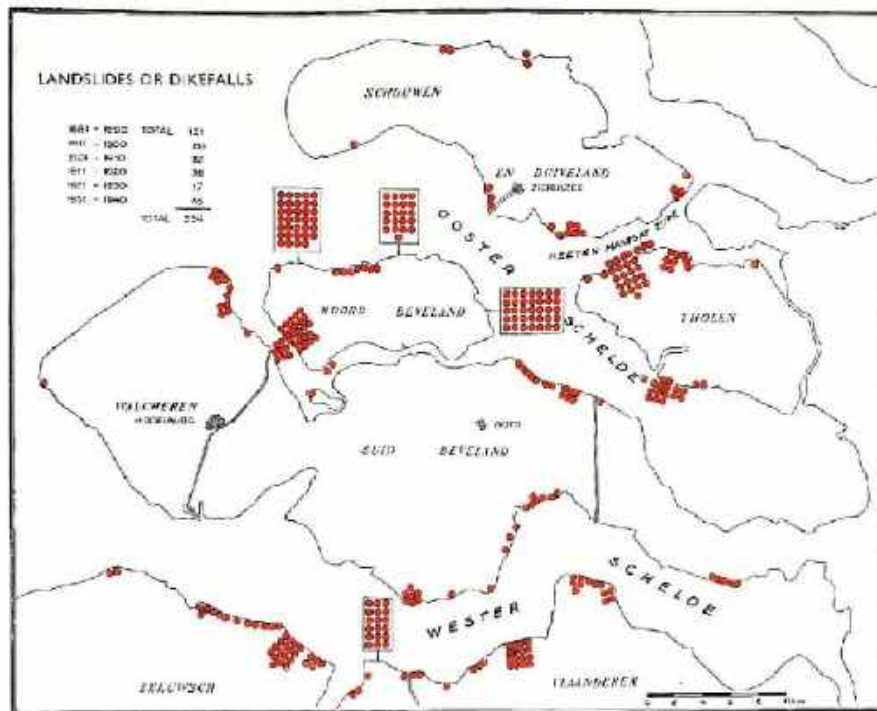
In het verleden heeft Nederland te maken gehad met veel overstromingen, zoals bijvoorbeeld blijkt uit twee figuren gepubliceerd in Van Veen (1953) die de dijkdoorbraken in het rivierengebied en in de provincie Zeeland laten zien (figuren 4 en 5).

Figuur 3. De historische geografische landschappen van Nederland (Barends et al., 1986)

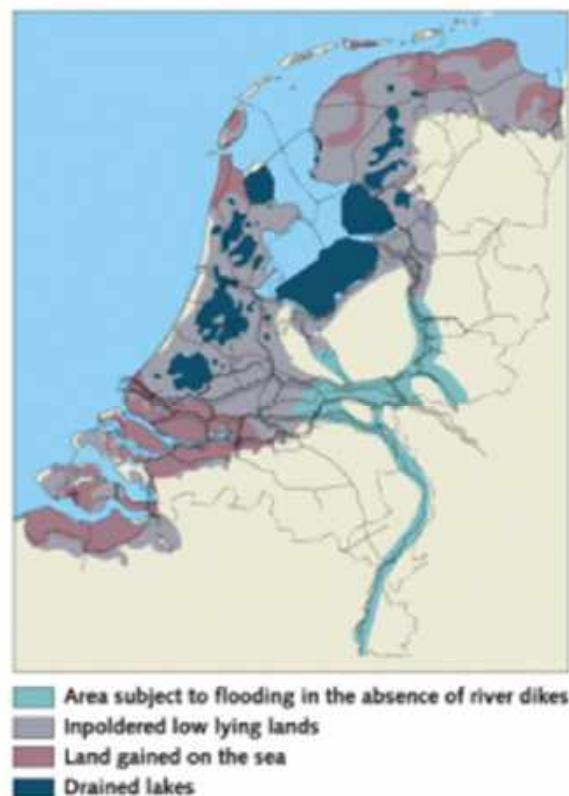

Figuur 4. Dijkdoorbraken in het rivierengebied tussen 1700 en 1950 (Van Veen, 1953)

Figuur 5. Oeverafschuivingen en dijkdorbraken in Zeeland tussen 1881 en 1940 (Van Veen, 1953)

Vanwege het lage maaiveld moet een groot deel van het land beschermd worden tegen overstromingen en bestaat het uit polders (Figuur 6). Het laagste punt van het land ligt op 6,74 m-NAP (Nederlandse referentie voor gemiddeld zeeniveau). Het ligt ten oosten van de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel in de provincie Zuid-Holland. De oppervlakte van verschillende typen polders zijn weergegeven in Tabel I.

Figuur 6. De poldergebieden in Nederland (naar Schultz, 1983b)

Tabel I. Oppervlakten van de verschillende typen polders in Nederland (Schultz, 1983b)

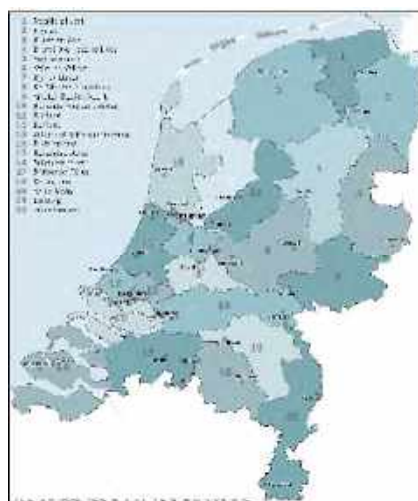
Type polder	Oppervlakte in ha
Laag gelegen land	1,335,000
Bedijkingen	350,000
Droogmakerijen	315,000
Totaal	2,000,000

Er wordt onderscheid gemaakt tussen primaire en secundaire voorzieningen ter bescherming tegen overstromingen. De primaire voorzieningen liggen langs de Noordzee, de grote rivieren en het IJsselmeer. De totale lengte van deze voorzieningen bedraagt 3.544 km. Een uitsplitsing wordt gegeven door Stijnen *et al.* (2013) zoals weergegeven in Tabel II. De secundaire voorzieningen zijn de landinwaartse dijksystemen met een totale lengte van circa 14.000 km. Met betrekking tot de dijken kan onderscheid worden gemaakt in wachter, dromer en slaper (Rienks en Walther, 1984). De dromer- en slaapdijken zijn over het algemeen oude dijken die geen directe functie meer hebben, omdat nieuwere voorzieningen ter bescherming tegen overstromingen hun rol hebben overgenomen.

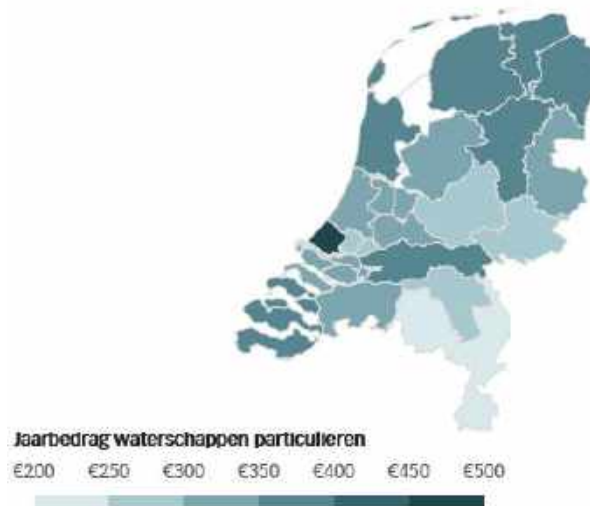
Tabel II. Overzicht van de primaire waterkeringen in Nederland (Stijnen *et al.*, 2013)

Water systeem	Type waterkering	Lengte (km)
Riviergebied bovenstrooms	Rivier dijken	1.013
Getijde rivier gebied	Getijde dijken	1.097
Kust	Kust dijken	728
	Zandige kust, duinen	268
Meren	Dijken langs meren	438
Totaal		3.544

Bij de verantwoordelijkheid voor het waterbeheer en de bescherming tegen overstromingen wordt onderscheid gemaakt tussen het Rijk, de Provincies, de Waterschappen en de Gemeenten. Het Rijk is verantwoordelijk voor de voorzieningen van Nationaal belang, zoals de Afsluitdijk in het Noorden en de stormvloedkeringen (Oosterscheldedam, Haringvlietdam, Maeslantkering, etc.). De Dienst Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de daadwerkelijke uitvoering van de grote projecten en het beheer en onderhoud. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor het regionale waterbeheer en de zuivering van afvalwater. Sinds 2019 zijn er 21 waterschappen (Figuur 7). De provincies hebben een meer wetgevende en toezichthoudende rol. Tenslotte zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de riolering (afvalwater en overtollig regenwater) en tot op zekere hoogte voor de stadsgrachten. Veel stedelijke grachten vallen echter onder de verantwoordelijkheid van de waterschappen. De Nederlandse inwoners betalen belasting aan de waterschappen. Voor het landelijk gebied geldt de belasting per hectare. Voor het stedelijk gebied is in Figuur 8 een overzicht weergegeven van de belasting per gemiddeld huishouden per waterschap in 2018.

Figuur 7. De waterschappen van Nederland in 2019 (bron: Unie van Waterschappen)

Figuur 8. Waterschapsbelasting per gemiddeld huishouden per waterschap in 2018 (bron: Unie van Waterschappen)

De Waterwet van de minister van Justitie (2009) geeft voor ieder deel van de primaire dijken in het land het vereiste veiligheidsniveau.

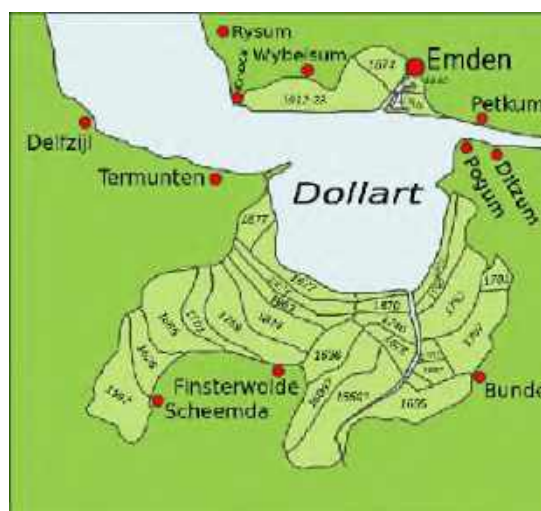
Stijnen *et al.* (2013) presenteren tevens een schatting van de ontwikkelingskosten voor de bescherming tegen overstromingen per jaar (Tabel III).

Tabel III. Overzicht van de verwachte ontwikkelingskosten voor de waterkeringen per jaar, gerelateerd aan het bruto binnenlands product (BBP) van Nederland (Stijnen *et al.*, 2013)

Jaar	BBP (€ miljard)	Waterkeringen voldoen aan de huidige normen		Strategie om risico te verminderen	
		Kosten (€ miljard)	% van BBP	Kosten (€ miljard)	% of BBP
2009	540	0.77	0.14	-	-
2025	696	0.86	0.12	1.07	0.15
2100	2.125	0.91	0.04	1.16	0.05
2200	9.416	0.92	0.01	1.19	0.01

Bestaande polders

In Nederland zijn er 9.087 poldereenheden (Steenbergen *et al.*, 2009). In Figuur 9 zijn verschillende polders langs de monding van de Dollart weergegeven, deels in Nederland en deels in Duitsland.

Figuur 9. Verschillende polders langs de monding van de Dollart

De algemene kenmerken van de bestaande polders in Nederland zijn weergegeven in Tabel IV. De kenmerken van het waterbeheer- en de voorziening ter bescherming tegen overstromingen zijn weergegeven in Tabel V.

Voorgestelde polders

Momenteel zijn er geen voorgestelde polders.

Ligging van de polders in Nederland zoals getoond op de Wereld polder kaart

De ligging van de polders in Nederland is weergegeven in Figuur 10.

Figuur 10. Ligging van de polders in Nederland (bron: esri – Batavialand)

De door Prof. Adriaan Volker genomen foto's zijn weergegeven in Tabel VI. De door Prof. Bart Schultz genomen foto's zijn weergegeven in Tabel VII.

Referenties

Publicatie in het Chinees

Ven, G.P. van de (ed.), 2007. *Man-made lowlands. History of water management and flood protection in the Netherlands*. Matrijs, Utrecht, the Netherlands (in Chinese).

Publicaties in het Engels

Algemene publicaties

- Alkema, D. and Middelkoop, H., 2005. The Influence of Floodplain Compartmentalization on Flood Risk within the Rhine–Meuse Delta. *Natural Hazards*, 36. pp. 125-145.
- H. de Bakker, 1982. *Soils and their geography*. In: H. de Bakker and M.W. van den Berg (eds). Proceedings of the symposium on peat lands below sea level. ILRI publication 30. International Institute for Land Reclamation and Improvement (ILRI). Wageningen, the Netherlands.
- Bakker, H. de and M.J. Kooistra, 1983. *Marine polders in the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and

- Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Barendrecht, A., 1993. *Hydro-ecology of the Dutch polder landscape*. Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap. Utrecht.
- Bennema, J., Geuse, E.C.W.A., Smits, H. and Wiggers, A.J., 1954. Soil compaction in relation to Quaternary movements of sea-level and subsidence on the land, especially in The Netherlands, *Geol. & Mijnb.* N.S. 16, pp. 173-178.
- Bijlsma, S., 1982. *Geology of the Holocene in the western part of the Netherlands*. In: H. de Bakker and M.W. van den Berg (eds). Proceedings of the symposium on peat lands below sea level. ILRI publication 30. International Institute for Land Reclamation and Improvement (ILRI). Wageningen, the Netherlands.
- Boetzelaer, Machteld van and Bart Schultz. *What needs to be our major concern? Drainage and protection of Dutch polders*. In: Proceedings of 25th European Regional ICID Conference on Deltas in Europe. Integrated water management for multiple land use in flat coastal areas, 16 – 20 May 2011, Groningen, the Netherlands.
- Boheemen, P.J.M. van, 1983. *A model for the computation of water requirement for level control of polder areas*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Bos, P., 1983. *Do polders adapt to their environment?* In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Bruin, Dick de and Bart Schultz, 2003. A simple start with far reaching consequences. *Irrigation and Drainage* 52.1. 51-63.
- Colenbrander, H.J. (ed.), 1989. *Water in the Netherlands*. TNO Committee on Hydrological Research, the Hague, the Netherlands.
- Dam, J.C. van, 1976. Partial depletion of saline groundwater by seepage. *Journal of Hydrology*, 29, 315-339.
- Dankers, N., 1983. *Quantifying the loss of functions of a natural area as a means of impact assessment for reclamation projects*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Delft Hydraulics and Rijkswaterstaat, 1991, *Impact of Sea Level Rise on Society - A Case Study for the Netherlands*, Government Publishing Office, the Hague, the Netherlands.
- Drijver, C.A., 1983. *Cumulative ecological consequences of dyking projects in the Waddensea area*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Glopper, R.J. de, 1977. *The application of consolidation constants, derived from the pore space, in subsidence calculations*. IJsselmeerpolders Development Authority. Lelystad, the Netherlands.
- Glopper, R.J. and H. Smits, 1974. Reclamation of land from the sea and lakes in the Netherlands. *Outlook on Agriculture*. Vol. 8, no. 3.
- Goor, C.P. van, B. Groenhuis and L. Jacobs, 1983. *Forestry and forestry research*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Groenewegen, H.J., 1983. *Polders as a disposal site for dredged material from Rotterdam harbour area*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Group Polder Development, Department of Civil Engineering, Delft University of Technology. Polders of the World, 1982. *Compendium of polder projects*. Delft, the Netherlands.
- Hallewas, D.P., 1984. The interaction between man and his physical environment in the county of Holland between ca 1000 and 1300 AD; a dynamic relationship. *Geologie en mijnbouw* 63. 1984. 299-309.
- Hallewas, D.P., 1988. *The geology in relation to the record of occupation and settlement, Assendelver Polders*. Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek. Amersfoort.
- Hengeveld, H., 1983. *Land evaluation for urban development in the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Hoeksema, R.J., 2007. Three stages in the history of land reclamation in the Netherlands. *Irrigation and*

- Drainage*. 56.S1. 113-126.
- Hooimeijer, Fransje, 2014. *The making of polder cities. A fine Dutch tradition*. Japsam Books. Heijningen, the Netherlands.
- Huisman, P. (ed.), 1998. *Water in the Netherlands* z.pl.
- IHE-Delft, 1991. *Prof. ir. A. Volker. IHE Hydrology education award*.
- Jelgersma, S., 1992. *Vulnerability of the coastal lowlands of the Netherlands to a future sea-level rise*. In: M.J. Tooley and S. Jelgersma, 1992. *Impacts of sea-level rise on European coastal lowlands*. Blackwell. Oxford and Cambridge, United Kingdom and USA.
- Joenje, W., 1983. *Nature in the new wadden-polders conservation by exploitation*. In: *Proceedings International Symposium 'Polders of the World'*. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Jong, J. de and A.J. Wiggers, 1983. *Polders and their environment in the Netherlands*. Keynote International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Kielen, N., 2009. *Water Management in the Netherlands in transition*. *Irrigation and Drainage*. 58.S2. 217-224.
- Kienhuis, J.H.M., 1983. *The management of polders in the Netherlands*. Keynote International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Klapwijk, S.P., 1988. *Eutrophication of surface waters in the Dutch polder landscape*. Hoogheemraadschap van Rijnland. Leiden.
- Klein, J., 1983. *Flying or creeping: the immigration of organisms between reclamation and cultivation*. In: *Proceedings International Symposium 'Polders of the World'*. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Koohavkan, P., 2010. *The remarkable history of polder systems in The Netherlands*. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). http://www.fao.org/fileadmin/templates/giahs/PDF/Dutch-Polder-System_2010.pdf
- Lambert, A.M., 1985. *The making of the Dutch landscape. An historical geography of the Netherlands*. London, United Kingdom.
- Linden, H. van der, 1982. *History of the reclamation of the western fenlands and of the organizations to keep them drained*. In: H. de Bakker and M.W. van den Berg (eds). *Proceedings of the symposium on peat lands below sea level*. ILRI publication 30. International Institute for Land Reclamation and Improvement (ILRI). Wageningen, the Netherlands.
- Lonnquest, J. B. Toussaint, Manous, J. Jr. and M. Ertsen, 2014. *Two centuries of experience in water resources management. A Dutch – U.S. retrospective*. Institute for Water Resources, U.S. Army Corps of Engineers and Rijkswaterstaat, Ministry of Infrastructure and the Environment. Alexandria, Virginia, USA.
- Malde, J. van, 1992. *Relative rise of mean sea-levels in the Netherlands in recent times*. In: M.J. Tooley and S. Jelgersma, 1992. *Impacts of sea-level rise on European coastal lowlands*. Blackwell. Oxford and Cambridge, United Kingdom and USA.
- Meinardi, C.R., 1973. *Het zoutwatervoorkomen in de ondergrond van de lage gedeelten van Nederland*. *H₂O* (6), nr. 18.
- Netherlands Hydrological Society (NHV), 2004. *Water in the Netherlands. Managing checks and balances*. Utrecht.
- Netherlands Hydrological Society (NHV) and Netherlands National Committee of the International Association of Hydrological Sciences (IAHS), 1998. *Water in the Netherlands*. Delft.
- Nieuwhof, A., M. Bakker, E. Knol, G.J. de Langen, J.A.W. Nicolay, D. Postma, M. Schepers, T.W. Varwijk and P.C. Vos. 2019. *Adapting to the sea: Human habitation in the coastal area of the northern Netherlands before medieval dike building*. *Ocean and Coastal Management* 173, p.77-89.
- Oerlemans, J., 1989. *A projection of future sea level*. *Climate Change*. 151-174.
- Organization of Economic Co-operation and Development, 2014. *Water governance in the Netherlands: fit for the future?* Paris, France.
- Pons, L.J., 1992. *Holocene peat formation in the lower parts of the Netherlands*. In: J.T.A. Verhoeven (ed.), *Fens and bogs in the Netherlands. Vegetation, history, nutriënt dynamics and conservation*.

- Dordrecht. 7-79.
- Reh, W., C.M. Steenbergen en D. Aten, 2007. *Sea of land. The polder as an experimental atlas of Dutch landscape architecture*. Uitgeverij Noord-Holland. Wormer.
- Ritzema, H.P. and J.M. Van Loon-Steensma, 2018. Coping with climate change in a densely populated delta: A paradigm shift in flood and water management in the Netherlands. *Irrigation and Drainage*. 67.S1. 52-65.
- Schothorst, C.J., 1982. *Drainage and behaviour of peat soils*. In: H. de Bakker and M.W. van den Berg (eds). Proceedings of the symposium on peat lands below sea level. ILRI publication 30. International Institute for Land Reclamation and Improvement (ILRI). Wageningen, the Netherlands.
- Schoubroeck, F. van and H. Kool, 2010. The remarkable history of polder systems in the Netherlands. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Rome, Italy.
- Schultz, E., 1984. The drained lakes in the Netherlands. *Land and Water International*. no. 52.
- Schultz, Bart, 1993. *History of the water management of the drained lakes in the Netherlands*. 5th Special Session on the History of Irrigation, Drainage and Flood Control. Transactions of the 15th Congress on Irrigation and Drainage. International Commission on Irrigation and Drainage (ICID). New Delhi, India.
- Schultz, Bart, 2008. Water management and flood protection of the polders in the Netherlands under the impact of climate change and man-induced changes in land use, *Journal of Water and Land Development* no. 12, 2008 (Poland).
- Schultz, Bart and F.X. Suryadi 2007. *What is the real problem? Water management in the drained lakes of the Netherlands under the impact of climate and man-induced changes*. In Proceedings of the 22nd European Regional Conference 'Water Resources Management and Irrigation and Drainage Systems Development in the European Environment', 2–6 September, Pavia, Italy.
- Schultz, Bart, L. Hayde, Park Sang-Hyun and K. Tanaka, 2013. Global inventory of closed-off tidal basins and developments after the closure. *Irrigation and Drainage*. 62 (suppl. 1) 107-123.
- Steenhuis, Marinke and Paul Meurs, 2018. *Beyond the dikes: how the Dutch work with water*. Translated from Dutch by Vivien Reid and Clare Wilkinson. nai010 uitgeverij, Rotterdam.
- TNO Committee on Hydrological Research, 1986. *Water in the Netherlands*. The Hague.
- Trierum, M.C. van, en H.E. Henkes (eds), 1986. *Rotterdam Papers V. A contribution to prehistoric, roman and medieval archaeology*. Rotterdam, the Netherlands.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. 2022. *World population prospects, medium prognosis. The 2022 revision*. New York, USA.
- Veen, J. van, 1953. *Land below sea level. Holland in its age-long fight against the waters*. Trio, the Hague, the Netherlands.
- Ven, G.P. van de (ed.), 2004. *Man-made lowlands. History of water management and flood protection in the Netherlands*. (4th edition). Matrijs, Utrecht, the Netherlands.
- Volker, A., 1961, Source of brackish groundwater in the Pleistocene formations beneath the Dutch polderland, *Economic Geology*, Vol. 56, pp. 1045-1057
- Wezenaar, J.A., 1983. *Qualitative spatial planning models for new urban fringe areas*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Winkels, H.J., 1997. *Contaminant variability in a sedimentation area of the River Rhine*. PhD Thesis Wageningen University. Wageningen, the Netherlands.
- Wong, T., D.A.J. Batjes en J. de Jager (eds), 2007. *Geology of the Netherlands*. KNAW. Amsterdam.
- Zaag, D.E. van der, 1983. *Yield and quality of potatoes produced in the new polders in the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Zagwijn, W.H., 1983, Sea-level changes in The Netherlands during the Eemian, *Geol. & Mijnb.* Vol. 62, Nr.3, pp. 437-450.
- Zagwijn, W.H., 1989, The Netherlands during the Tertiary and Quaternary - a case history of coastal lowland evolution, *Geol. & Mijnb.* Vol. 68, pp. 107-120.
- Zeeuw, J.W. de, 1978. *Peat and the Dutch Golden Age. The historical meaning of energy-attainability*. In: *A.A.G. Bijdragen* 21. 3-31.

Overstromingen

- Alkema, D., and H. Middelkoop, 2005. The Influence of Floodplain Compartmentalization on Flood Risk within the Rhine–Meuse Delta. *Natural Hazards*. 36.
- Alphen, J. van and Q. Lodder, 2006. Integrated flood management: experiences of 13 countries with their implementation and day-to-day management. *Irrigation and Drainage*. 55.S1. 159-171.
- Alphen, J. van, 2016. The Delta Programme and updated flood risk management policies in the Netherlands. *Journal of Flood Risk Management*. nr. 9.
- Boetzelaer, M.E. van and Bart Schultz, 2005. *Historical development of approaches and standards for flood protection along the Netherlands part of River Rhine*. In: Proceedings of the Workshop on Integrated Land and Water Resources Management in History, Frankfurt am Oder, 16th May 2005. Schriften der DWhG, Sonderband 2, Siegburg, Germany.
- Boetzelaer, M.E. van and Bart Schultz, 2005. *Recent developments in flood management strategies and approaches in the Netherlands*. In: Proceedings of the 2nd Yellow River Forum, 17 - 20 October 2005, Zhengzhou, China.
- Bruijn, J.G. de and F. Klijn, 2009. Risky places in the Netherlands. A first approximation for floods. *Journal of Flood Risk Management*, 2, nr. 1, 58-67.
- Bruijn, K.M. de, F.L.M. Diermanse and J.V.L. Beckers, 2014. An advanced method for flood risk analysis in river deltas, applied to societal flood fatality risk in the Netherlands. *Nat. Hazards Earth Syst. Sci.*, 14.
- Brussee, A.R., J.D. Bricker, K.M. de Bruijn, G.F. Verhoeven, H.C. Winsemius and S.B. Jonkman, 2021. Impact of hydraulic model resolution and loss of life model modification on flood fatality risk estimation. *Journal of Flood Risk Management*, 14 (3), 1-15.
- Gersonius, B., W. Veerbeek, A. Subhan, K. Stone and C. Zevenbergen, 2011. *Toward a more food resilient urban environment: the Dutch multi-level safety approach to flood risk management*. In: K. Otto-Zimmermann (ed.), Resilient Cities: Cities and Adaptation to Climate Change - Proceedings of the Global Forum 2010, Local Sustainability. Springer Science+Business Media B.V., Berlin, Germany.
- Graaf, R. de, N. van de Giesen and F. van de Ven, 2009. Alternative water management options to reduce vulnerability for climate change in the Netherlands. *Natural Hazards*, 51.
- Hoes, O. and W. Schuurmans, 2006. Flood standards of risk analyses for polder management in the Netherlands. *Irrigation and Drainage*. 55.S1. 113-119.
- Hudson, P.F. and H. Middelkoop, 2008. Flood management along the Lower Mississippi and Rhine Rivers (the Netherlands) and the continuum of geomorphic adjustment. *Geomorphology*. October.
- Klijn, F.; Asselman, N.; Van der Most, H., 2010. Compartmentalisation: flood consequence reduction by splitting up large polder areas. *Journal of Flood Risk Management*. Vol. 3, No. 1, 3-17.
- Klijn, F., K.M. de Bruijn, J. Knoop and J. Kwadijk, 2012. Assessment of the Netherlands' Flood Risk Management Policy Under Global Change. *Ambio*, Vol. 41, 180-192.
- Klijn, F., M.J.P. Mens and N.E.M. Asselman, 2014. *Robustness analysis for flood risk management planning: on risk-based decision making beyond simple economic reasoning, exemplified for the Meuse River (Netherlands)*. In: Proceedings 6th International Conference on Flood Management. Sao Paulo Brazil.
- Knoop, J.M., W. Ligtoet and F. Klijn, 2013. On the potential contribution of spatial planning in combination with unbreachable embankments in the design of a robust flood risk system, exemplified for The Netherlands. *Comprehensive Flood Risk Management*.
- Kolen, Bas, 2013. *Certainty of uncertainty in evacuation for threat driven response. Principles of adaptive evacuation management for flood risk planning in the Netherlands*. PhD thesis Radboud University. Nijmegen, the Netherlands.
- Lascaris, M.A., 2012. *Climate change and the cultural heritage of dikes*. In: Proceedings of the 24th session of PECSRL: Living in Landscapes: knowledge, practice, imagination. Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis - A daļa' vol. 66:3, ed. I. Sture. Latvian Academy of Sciences. Riga, Latvia.
- Leenders, P.H.J.A. and G.G. van der Meulen, 2000. *Polder Evacuation and Emergency Provision Maas & Waal- and Ooy-polder in the Netherlands and Germany*. In: F. Toensmann and M. Koch (eds). River flood defence, Vol. 2. Kassel Reports of Hydraulic Engineering.No. 9/2000. Herkules-

- Verlag. Kassel, Germany. H-49 – H-64.
- Mazure, P.C., 1983. *Development of the Dutch polder dikes*. Keynote International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Meulen, G.G. van der, 2002. *PoldEvac: An integrated cross-bordering approach to flood disaster and evacuation management in polder areas in the Netherlands and in Germany*. In: Modernization of water management – Technological and Institutional Improvements in Irrigation and Drainage. Proceedings Seventh Netherlands National ICID Symposium. Nijmegen, the Netherlands.
- Ministry of Infrastructure and Water Management, 2014. *Delta programme 2015. Working on the Delta. The Decisions to keep the Netherlands save and liveable*. The Hague, the Netherlands.
- Nasrul, Febrinasti Alia, Bart Schultz, Robiyanto H. Susanto and F.X. Suryadi, 2011. *Impacts of changes on flood protection systems. Case study of Indonesia and the Netherlands in comparative perspective*. In: Proceedings of 25th European Regional ICID Conference on Deltas in Europe. Integrated water management for multiple land use in flat coastal areas, 16 – 20 May 2011, Groningen, the Netherlands.
- Rijcken, T., 2017. *EMERGO, the Dutch flood risk system since 1986*. PhD thesis, Delft University of Technology. Delft, the Netherlands.
- Rijkswaterstaat, Department of Communication, 2006. Lessons learned from flood defence in the Netherlands. *Irrigation and Drainage*. 55.S1. 121–S132.
- Rikkert, S.J.H., 2022. *A system perspective on flood risk in polder drainage canal systems*. PhD thesis. Delft University of Technology. Delft the Netherlands.
- Roth, D. and J. Warner, 2007. Flood risk, uncertainty and changing river protection policy in the Netherlands: the case of ‘calamity polders’. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*. Vol. 98, nr. 4.
- Staveren, M. van, 2017. *Bringing in the floods: a comparative study on controlled flooding in the Dutch, Bangladesh and Vietnamese deltas*. PhD thesis. Wageningen University & Research. Wageningen, the Netherlands.
- Stockum, H.T.C. van and A.J.M. Smits, 2002. Flood defense in The Netherlands: a new era, a new approach. *Flood Defence*.
- Stuyt, L.C.P.M., E.E. van der Hoek and J.E.A. Reinders, 2005. *The environmental impact of flooding of a densely populated polder district in the Netherlands*. In: Transactions of the 19th Congress on Irrigation and Drainage. Beijing, China.
- Vis, D., 1947. De Wormerdam. *De Zaende II*.
- Vliet, M. van and J.C.J.H. Aerts, 2014. *Adaptation to climate change in urban water management -flood management in the Rotterdam Rijnmond Area*. In: Grafton, R.Q., M.B. Ward, K.A. Daniell, C. Nauges, J.D. Rinaudo and W.W. Chan, 2014. Understanding and Managing Urban Water in Transition. Springer
- Vrijling, J.K., 1991. *Sea-level rise – a threat to low-lying countries*. In: Proceedings of the International Symposium on Natural Disaster Reduction and Civil Engineering. The SSociety. Osaka, Japan.

Waterbouwkunde/technische aspecten

- Beetstra, G.W. and P.V.F.S. Krajicek, 1983. *Reliability of Dutch polderdikes*. In: Proceedings International Symposium ‘Polders of the World’. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Berk, W.L., 1975. *The rebirth of Archimedes ancient pump. Water and Wastewater Equipment Manufacturers Association*. Pollution Control Conference 1 - 4 april. Ann Arbor Science Publishers, Ann Arbor.
- Berk, W.L., 1976. How to use and select a screw pump. *Water and Sewage Works*, 123^e jaargang, nr. R22 - 27.
- Abraham, G., P. Van der Burgh and P. De Vos, 1965. *Meaqsns to reduce salt intrusion through new and existing locks*. In: Proceedings XXIe International Navigation Congress. General Secretariat PIANC. Brussels, Belgium.
- Burgh, P. van der, G. Abraham en P. de Vos, 1973. *Pneumatic barriers to reduce salt intrusion through locks*. Rijkswaterstaat Communications, no. 17. Government printing office. The Hague, the

Netherlands.

- Cultural Heritage Agency, 2014. *Man-made-lowlands. A future for ancient dykes in the Netherlands*. Amersfoort, the Netherlands.
- Elzen, L.W.A. van den and H.L. Jansen, 1983. *Possibilities of dike enlargements increased by use of the colbond vertical drainage system*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Gersonius, B., W. Veerbeek, A. Subhan, K. Stone and Chris Zevenbergen, 2011. *Toward a more flood resilient urban environment: the Dutch multi-level safety approach to flood risk management*. In: K. Otto-Zimmermann (ed.), *Resilient cities: cities and adaptation to climate Change*. Proceedings of the Global Forum 2010, Local Sustainability. Springer Science+Business Media B.V.
- Klijn, F., N. Asselman and H. Van der Most, 2010. *Compartmentalisation: Flood consequence reduction by splitting up large polder areas*. *Journal of Flood Risk Management* 3.
- Özer, I.E., F.J. van Leijen, S.N. Jonkman and R.F. Hanssen, 2018. *Applicability of satellite radar imaging to monitor the conditions of levees*. *Journal of Flood Risk Management*.
- Pilarczyk, K.W., 2006. *Flood protection and management in the Netherlands*. In: Vasiliev O., van Gelder P., Plate E., Bolgov M. (eds) *Extreme Hydrological Events: New Concepts for Security*. NATO Science Series, vol 78. Springer, Dordrecht
- Pols, K. van der, en J.A. Verbruggen, 1996. *Steam drainage in the Netherlands 1770-1870*. Stichting De Cruquius, Delftse Universitaire Pers, Delft, the Netherlands.
- Prinsemolen Committee, 1960. *Research inspired by the Dutch windmills: an account of an extensive programme of research and development initiated and organized by the Prinsenmolen-committee*. Wageningen, the Netherlands.
- Roth, D. and J. Warner, 2007. *Flood risk uncertainty and changing river protection in the Netherlands: the case of calamity polders*
- Schouwenaars, J.M., 2011. *Adaptation of polder systems to sea level rise and land subsidence in Fryslan in the period 1000 – 2000*. In: Proceedings of 25th European Regional ICID Conference on Deltas in Europe. Integrated water management for multiple land use in flat coastal areas, 16 – 20 May 2011, Groningen, the Netherlands.
- Segers, R. 1983. *From windmill to wind generator. Development in polder construction*. Keynote International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Smeaton, J., 1859. *On the Construction and Effects of Windmill Sails*.

Kaarten

- Hooimeijer, F., H. Meyer and A. Nienhuis, 2005. *Atlas of Dutch water cities*. SUN. Amsterdam, the Netherlands.
- Steenbergen, Clemens, Wouter Reh, Steffen Nijhuis and Michiel Pouderoijen, 2009. *The Polder Atlas of The Netherlands. Pantheon of the Low Lands*. THOTH. Bussum, the Netherlands. ISBN:978-90-6868-519-0.

Meteorologie

- Bruin, H.A.R. de, 1987. *From Penman to Makkink*. Proceedings and Information 39. Committee on Hydrological Research TNO, the Hague.
- Penman, H.L., 1948. *Natural evaporation from open water, bare soil and grass*. Proceedings Royal Society London. Series A 193. London, United Kingdom.
- Ritzema, H.P. and J.M. Van Loon-Steensma, 2017. *Coping with climate change in a densely populated delta: a paradigm shift in flood and water management in the Netherlands*. *Irrigation and Drainage*. 67.S1.
- Schultz, Bart and F.X. Suryadi, 2007. *What is the real problem? Water management in the drained lakes of the Netherlands under the impact of climate and man induced changes*. Proceedings of the 22nd European Regional Conference 'Water Resources Management and Irrigation and Drainage Systems Development in the European Environment'. September 2-6, 2007. Pavia, Italy.

Waterbeheer- en waterbeheersders, wetgeving en instituties

- CHO-TNO, 1982a. *Policy analysis for the national water management of the Netherlands*. Proceedings and Information no. 29a. The Hague.
- Glasbergen, P., 1990. Towards a policy network approach to integrated water management. Experiences in the Netherlands. *International Journal of the Water Resources Division*. Volume 6.
- Constandse, A.K., 1983. *From spontaneous settlement to integrated planning and development*. Keynote International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Goëller, B.F. et al., 1983. *Policy Analysis of Water Management for the Netherlands*. Volume I, Summary Report. Rand, Santa Monica.
- Goverde, H.J.M., 1983. *Decision criteria: differences and shifts between insiders and outsiders in Dutch polder-decisionmaking*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Groot, H. de, 1962. *Water control in polder districts*. First regional European Conference of ICID.
- Huisman, P., 1997. *Financing of water management cost in the Netherlands*. In: Paul van Hofwegen and Bart Schultz (eds). Financial aspects of water management. Proceedings of the 3rd Netherlands National ICID Day. A.A. Balkema, Rotterdam, the Netherlands.
- Petruschell, R.L., T. Repnau, J.W. Pulles, M.A. Veen, 1981. *Policy Analysis of Water Management for the Netherlands. Vol. XVI, Costs for Infrastructure Tactics*. Rand note N1500/16-NETH. Santa Monica, USA.
- Spek, K.A.A. van der, 1983. *Management as a task, polder administration as a means for an integral management of the rural area*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Spierings, M., 1983. *Urbanization in Dutch polders; the evolution of the Randstad conception*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Stijnen, J.W., W. Kanning, S.N. Jonkman and M. Kok, 2013. The technical and financial sustainability of the Dutch polder approach. *Journal of flood risk management*. volume 7, issue 1.
- Havekes, H., F. Koemans, R. Lazaroms and R. Uijterlinde, 2008. *Water governance. The Dutch waterschap model*. Unie van Waterschappen, the Hague, the Netherlands.

Waterbeheer, algemene aspecten

- Andel, Schalk Jan van, 2008. *Anticipatory Water Management. Using ensemble weather forecasts for critical events*. PhD Thesis, UNESCO-IHE. Delft, the Netherlands.
- Bakel, P.J.T. van, 1986. *Planning, design and operation of surface water management systems: a case study*. Thesis. Report 13. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Barendregt, A., 1992. *Hydro-ecology of the Dutch polder landscape*. PhD Thesis, Utrecht University, Utrecht, the Netherlands
- Beken, A. van den, F. de Troch, M. de Zomer and F.C. Zuidema, 1972. The lateral inflow into submerged drains. *Bulletin of the International Association of Hydrological Sciences*. 3 November
- Bobbink, Inge, 2016. *The boezem network of the Dutch lowlands*. PhD Thesis, Delft University of Technology. Delft, the Netherlands.
- Borger, G.J., 1992. *Draining-digging-dredging; the creation of a new landscape in the peat areas of the low countries*. In: J.T.A. Verhoeven (ed.), Fens and bogs in the Netherlands. Vegetation, history, nutriënt dynamics and conservation. Dordrecht. 131-171
- Bouma, J., L.W. Dekker and H.L. Verlinden, 1976. Drainage and vertical hydraulic conductivity of some dutch 'knik' clay soils. *Agricultural Water Management*, 1.
- Bouwknegt, J. and L.J.M. Kroon, 1983. *Wind influence on the water movement in open channel networks*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Brinkhorst, W., D. Pette, M.E. Prieto and F.C. Zuidema, 1971. *An application of horizontal well-point*

de-watering in Excavation work.

- Chow, Ven te, 1959. *Open-channel hydraulics*. McGraw-Hill book company, New York, USA.
- Eertwegh, G.A.P.H. van den, J.L. Nieber, P.G.B. de Louw, H.A. van Hardeveld and R. Bakkum, 2006. Impacts of drainage activities for clay soils on hydrology and solute loads to surface water. *Irrigation and Drainage*. 55.3. 235-245.
- Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO), 1971. *Drainage of heavy soils*. Irrigation and Drainage Paper. Rome, Italy.
- Groen, K.P., 1997. *Pesticide leaching in polders. Field and model studies on cracked clays and loamy sand*. PhD Thesis. Wageningen Agricultural University. Wageningen, the Netherlands.
- Gruyter, P. de, 1947. Over dewaterhuishouding van het Nederlandse polderland. Onze strijd tegen en om het water. *Bouw- en Waterbouwkunde*.
- Heijden, T.J.T. van der, N.C. van de Giesen, P. Palensky and E. Abraham, 2022. *Probabilistic forecasting and scenario generation of pumped discharge in polder systems*. Copernicus.
- Hesterberg, D., B. de Vos and P.A. Raats, 2006. Chemistry of subsurface drain discharge from an agricultural polder soil. *Agricultural Water Management*. Vol. 86; No. 1-2, 220-228.
- Immerzeel, W.W., C.C. van Heerwaarden and P. Droogers, 2009. Modelling climate change in a Dutch polder system using the FutureViewR modelling suite. *Computers & Geosciences*. Vol 35; no. 3, 446-458.
- Jansen, J.M.L., 1988. Hydrological research and the design of a water management system for a peatland area with agriculture and nature in the land consolidation project Echtener and Groote Veenpolder. *Agricultural Water Management*. 14, 389-397.
- Koning, J.C. de, 1962. *Application of field drainage in deltaic areas*. First European Regional Conference of ICID.
- Lobbrecht, A. H. *et al.*, 1999. Control of water levels in polder areas using neural networks and fuzzy adaptive systems. *Water Engineering and Management Series*. International conference on computing and control for the water industry; Water industry systems, modelling and optimization applications; Exeter, 509-518.
- Lobbrecht, A.H., Y.B. Dibike and D.P. Solomatine, 2005. Neural networks and fuzzy systems in model based control of the Overwaard Polder. *Journal of water resources planning and management*. Vol. 131; No. 2, 135-145.
- Moens, A., 1983. *Agricultural mechanisation and plot dimensions in polder development projects*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Molen, W.H. van der, 1982. *Water management in the western Netherlands*. In: H. de Bakker and M.W. van den Berg (eds). Proceedings of the symposium on peat lands below sea level. ILRI publication 30. International Institute for Land Reclamation and Improvement (ILRI). Wageningen, the Netherlands.
- Overloop, P.J. van, 2003. *Drainage control in water management of polders*. In: Proceedings 9th International Drainage Workshop. Utrecht, the Netherlands.
- Overloop, P.J. van, 2006 Drainage control in water management of polders in the Netherlands. *Irrigation and Drainage Systems*, 20 (1), pp. 99-109.
- Pons, L.J. en I.S. Zonneveld, 1965. *Soil ripening and soil classification*. ILRI publication nr. 13. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen.
- Pons, L.J. and W.H. van der Molen, 1973. Soil genesis under dewatering regimes during 1000 years of polder development. *Soil Science*, volume 116, nr. 3.
- Prinsen, G.F. and B.P.J. Becker, 2011. Application of SOBEK hydraulic surface water models in the Netherlands hydrological modelling instrument. *Irrigation and Drainage*. 60.S1. 35-41.
- Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, 2020. *Stop bodemdaling in veenweidegebieden. Het Groene Hart als voorbeeld*. Den Haag
- Reijneveld, A. and O. Oenema, 2012. Developments in soil phosphorus status in a recently reclaimed polder in the Netherlands. *Nutrient cycling in agroecosystems*. Vol. 94; No. 1, 33-45.
- Renes, Johannes, 2005. Introduction: *water management and cultural landscapes in the Netherlands*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.

- Rijtema, P.E., 1969. *Soil moisture forecasting*. Interne nota ICW nr. 513. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Schultz, E., 1983a. *A model to determine optimal sizes for the drainage system in a polder*. Papers international symposium 'Polders of the World'. Volume I. Polder projects. Land and water management aspects. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen.
- Schultz, E., 1983b. *From natural to reclaimed land. Land and water management in the polders of the Netherlands*. Keynote International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Schultz, E., 1983c. From natural to reclaimed land. Land and water management in the polders of the Netherlands. *Water International*, no. 8. p.p. 55 - 60.
- Schultz, Bart. and Preecha Wandee. *Some practical aspects of the new policy on water management in the Netherlands polders*. In: Proceedings of the 9th International Drainage Workshop. Utrecht, the Netherlands, 10 – 13 September, 2003.
- Schultz, Bart, P. Wandee and T. Tingsanchali, 2006. Optimisation of water management in urban polders. Case studies of the Netherlands and Thailand. *Lowland Technology International*, Volume 8, no. 1, June.
- Singh, S.N., 1990. *Behaviour of groundwater of the polder Groot-Mijdrecht*. Delft University of Technology, Faculty of Civil Engineering, Sanitary Engineering and Water Management, Section Hydrology. Delft, the Netherlands.
- Smits, J.G.C. and N.M. de Rooij, 1983. *Modeling eutrophication processes in a polder area*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Van't Leven, J.A. and Wesseling, J., 1960. *Drainage of the polder districts in the Netherlands*. Technical Bulletin No. 18. ICW, Wageningen, the Netherlands.
- Veen, J. van der, 1983. *Agricultural aspects in polder areas in the Netherlands*. Keynote International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Volp, C., 1989. *Some aspects of the design and operation of water management systems*. PhD Thesis. Faculty of Civil Engineering, Sanitary Engineering and Water Management Division. Delft University of Technology, Delft.
- Wandee, Preecha, 2005. *Optimization of water management in polder areas. Some examples for the temperate humid and the humid tropical zone*. PhD Thesis, IHE. Delft, the Netherlands.
- Wesseling, J. and F. Homma, 1967. Hydraulic resistance of drain pipes. *Netherlands Journal of Agricultural Science*. No. 15.
- Wesseling, J., 1983. *Hydrological conditions and their influence on surface water quality in the Dutch polder region*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Wijk, A.L.M. van en R.A. Feddes, 1986. *Simulating effects of soil type and drainage on arable crop yield*. Technical bulletins nr. 40. Institute for Land & Water Management Research, Wageningen
- Wind, G.P., 1955. A field experiment concerning capillary rise of moisture in a heavy clay soil. *Netherlands Journal of Agricultural Science*, 3^e jaargang, nr. 1.
- Wind, G.P., 1976. Application of analog and numerical models to investigate the influence of drainage on workability in spring. *Netherlands Journal of Agricultural Sciences*. 24. 155-172.
- Zuidema, F.C., 1972. *Transformation of the hydrological regime of marsh-ridden areas by landreclamation and forecasting its influence on the hydro-meteorological conditions of the environment*. IHD-IAHS Symposium Minsk. 17-24 July.

Nederlandse experts in het buitenland

- Bendegom, L. van, 1974. *The possible value to developing countries of Netherlands hydraulic engineering skill*. Water Resources Journal, March 1974. Economic Commission for Asia and the Far East.
- Boot, R., 2005. *François Bourdrez. A struggle against mighty rivers*. Royal Netherlands Embassy, Beijing, China.

- Chodila, Zbigniew, 2005. *The Dutch contribution to the development of the hydraulic system and cultural landscape in Poland, 1547-1945*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Ciriaco, Salvatore, 2005. *Dutch technological transfer and land reclamation in early modern Italy*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler, 2005. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Kamibayashi, Yoshiyuki, 2000. *Footprints and Achievements of J. de Rijke and G.A. Escher*. University of Tokyo, Institute of Industrial Science. Tokyo, Japan.
- Kaup, Martina, 2005. *Niederlander in Norddeutschland, vor allem Brandenburg*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Korthals Altes, J., 1925. *Sir Cornelius Vermuyden. The lifework of a great anglo-dutchman in land-reclamation and drainage*. Williams & Norgate/W.P. van Stockum & Son, London, United Kingdom.
- Linden, H. van der, 1973. *Medieval Dutch reclamations in Cambridgeshire and Lincolnshire. Is there a connection with the name Holland?* Paper presented at the International Medieval Congress Leeds 10-13 July 1995, session nr. 203, Settlements and Estates of eastern England.
- Mayhew, A., *Rural settlement and farming in Germany*. London, United Kingdom.
- NEDECO, 1977. *Completion report of the Georgetown Second Sea Defence Project*. The Hague, the Netherlands.
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders en Rijkswaterstaat, 1987. *Technical assistance in tidal land reclamation. Report of the mission to the Democratic People's Republic of Korea*. October 5 - 22. Lelystad, the Netherlands.
- Stenak, Morton, 2005. *Dutch influence on Danish water management - with particular respect to Lammefjorden*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Szulc, H., *Restructuring of the agrarian landscape in Poland from 1700 to 1914*, 1992. In: A. Verhoeven en J.A.J. Vervloet (eds). *The transformation of the European rural landscape. Methodological issues and agrarian change 1770-1914*. Brussels, Belgium. 266-278.
- Toussaint, Bert, 2005. *The Dutch-Flemish role in reclamation projects in France*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Toussaint, Bert, 2005. *Conclusion. The export of an inherited art: Dutch experts in Europe, 1600-2000*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Veen, Joh. van, 1962. *Dredge-Drain-Reclaim, the art of a nation*. Fifth edition. Martinus Nijhoff. the Hague, the Netherlands.
- Volker, A., 1987. The performance of the Dutch hydrologists in foreign countries; an analysis of strong and weak points. *H₂O*, nr. 5.
- Williamson, Tom, 2005. *Dutch engineers and the draining of the Fens in Eastern England*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.

Zuiderzee project

- Alam, Saiful, 1994. *Optimizing water management in polder Flevoland, the Netherlands*. MSC Thesis IHE. Delft, the Netherlands.
- Berg, J.A. van den, A.K. Constandse, R.W. Greiner, J. de Jong, M. Loenen, K. Rijniersce and E. Schultz, 1979. *Water in new towns in the IJsselmeerpolders*. Flevovericht no. 151, Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad, the Netherlands.
- Berg, J.A. van den, J. de Jong and Bart Schultz, 1977. *Some qualitative and quantitative aspects of surface water in an urban area with separate stormwater and wastewater sewer systems*. Proceedings of the Amsterdam symposium, October 1977. IAHS-AISH publication no. 123.
- Bouman, J.E.G. and Bart Schultz, 1979. *Hydrological computations in relation to the building of Almere*. In: Proceedings of the Leningrad Symposium, Leningrad, USSR, 1979.
- Constandse, A.K., 1984. *Lelystad: a new town in a new polder in the Netherlands*. Land conservation and development: examples of land-use planning projects and programs. vol. 6b. Elsevier, Amsterdam, the Netherlands. 60-81
- Constandse, A.K., J. de Jong and M.J.H.P. Pinkers, 1983. *The IJsselmeerpolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Deltaprogramma IJsselmeergebied, 2010. *Atlas van het IJsselmeergebied*. Lelystad.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1961. *The origin and development of the polder eastern Flevoland*. the Hague, the Netherlands.
- Dijkstra, J., 1983. *Water management in the IJssellake polders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Driebergen, J., 1983. *Environmental developments in two of the border-lakes of the IJsselmeerpolders in the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Duin, R.H.A. van en G. de Kaste, 1989. *The Pocket Guide to the Zuyder Zee Project*. Ministry of Transport and Public Works. the Hague, the Netherlands.
- Ebbens, O.S., 1970. The administrative organisation of the IJsselmeerpolders. *Planning and Development in the Netherlands*. Vol. IV, nr.1.
- Ente, P.J., 1976. The geology of the northern part of Flevoland in relation to the human occupation in the Atlantic time. *Helinium*.
- Ente, P.J. and R.J. de Glopper, 1986. The Lauwerszee fifteen years after closing-off. Results of research and experience with development and management. *Land+water International*, 58/1986.
- Fels, J.F.W., 1983. *Employment planning of new towns in the IJsselmeerpolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Glopper, R.J. de, 1973. *Subsidence after drainage of the deposits in the former Zuyder Zee and in the brackish and marine forelands in The Netherlands*. Van Zee tot Land. nr. 50. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Staatsuitgeverij, Den Haag.
- Glopper, R.J. de, 1989. *Land subsidence and soil ripening*. Flevovericht nr. 306. Rijkswaterstaat, Directie Flevoland, Lelystad.
- Grondelle, W.J. van, 1983. *The IJsselmeer area: the protection of a natural freshwater area of international importance*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Haar, E. ter, 1983. *Recreation in new areas, the IJsselmeerpolders as case study*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Hancock, S.H., 1978. *Investigation of proposed canal system for Almere-Stad*. Werkdocument RIJP 1978-90 Adc. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Hebbink, A.J., 1983. *Drainage of urban areas in the Flevopolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.

- Hertog, E.P. den, 1983. *The zuyderzee project in the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Hissink, D.J., 1932. *The reclamation of a part of the Zuyder Zee*. In: Proceedings of the 6th Commission of the International Society of Soil Science. Volume A. Groningen, the Netherlands
- Hoeve, H., 1983. *The significances of agriculture in the Dutch IJsselmeerpolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Hoeve, H., 1983. *Allocation of land to agricultural uses in the Dutch IJsselmeerpolders (farm settlement policy)*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Hoeve, H., 1983. *Criteria for the determination of the moment of suitability for private agricultural of clay and loamy clay soils in the Dutch IJsselmeerpolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Jong, B. de, 1972. *The main drainage system of Southern Flevoland*. Eighth Congress, question 27. International Commission on Irrigation and Drainage, New Delhi, India.
- Kalisvaart, C, 1958. *Subirrigation in the Zuiderzeepolders*. H. Veenman & Zonen. De Rijp, the Netherlands.
- Kant, N.F. van der and S. Spanjer, 1978. *Operational aspects of subsurface drainage in the IJsselmeerpolders in the Netherlands*. Flevovericht nr. 136. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad, the Netherlands.
- Koning, J.C. de, 1970. Social development. *Planning and Development in the Netherlands*. Vol. IV, nr.1.
- Loos, P., 1970. Recreation in the open air. *Planning and Development in the Netherlands*. Vol. IV, nr.1.
- Milenkovic, D., 1989. *Subsurface irrigation in the envisaged 'Enkhuizerzand'*. MSc thesis. International Institute for Hydraulic and Environmental Engineering, Delft.
- Nawijn, K.E., 1979. *Almere new town: the Dutch polder experience: city for people by people*. Flevovericht, no. 152. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad, the Netherlands.
- Nispen tot Pannerden, A.M. van, 1983. *The Zuiderzeeproject; construction of dikes*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Otto, W.M., 1968. *Reclamation and development of the Ysselmeerpolders in the Netherlands*. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Zwolle.
- Polman, G.K.R., 1983. *The Oostvaardersplassen, the developing of marshy ecosystems especially for waterfowl*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Rijniersce, K., 1983. *A simulation model for physical soilripening in the IJsselmeerpolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Rijpert, A.L.M., 1983. *Shops and shopping centres in the IJsselmeerpolders*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Scherjon, D.P. and L.H.J. Verhoef, 1983. *The regional economic policy in the new towns Almere and Lelystad*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Schonk, M.K.A., 1983. *New structures in newly reclaimed land. The development of social structures in Flevoland (IJsselmeerpolders), the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Schultz, E., 1988. *Drainage measures and soil ripening during the reclamation of the former sea bed in the IJsselmeerpolders*. In: Proceedings 15th European regional conference on Agricultural Water Management. International Commission on Irrigation and Drainage, Dubrovnik. Yuchoslavia.

- Schultz, Bart and Saiful Alam, 1997. *Optimisation of water management in polder Flevoland*. In: Water: Economics, Management and Demand. By M. Kay, T. Franks and L. Smith ed. Proceedings of the 18th ICID European Regional Conference. Oxford, United Kingdom, 1997. E & FN Spon London, Great Britain.
- Schultz, Bart, G.J. Severs and G.A. Ven, 1986. *Design study main drainage system Markerwaard*. Proceedings Symposium on Land Drainage. Southampton, Great Britain.
- Schultz, E. and B. Verhoeven, 1987. Drainage works in the Zuiderzee project. *ICID Bulletin*, volume 36, nr. 2.
- Segeren, W.A., 1966. *Drainage requirements of newly reclaimed marine clay sediments as influenced by subsoil conditions*. Question 21, R6. Transactions of the 6th Congress. International Commission on Irrigation and Drainage, New Delhi, India.
- Segeren, W.A. and W. Olszta, 1968. An attempt to determine the permeability coefficient of cracked soils. *Polish Journal of Soil Science*. Vol. 1, no.2.
- Segeren, W.A. and H. Smits, 1974. *Drainage of newly reclaimed marine clayey sediments, peat soils, and acid-sulphate soils*. Drainage Principles and Applications, vol. IV. Design and Management of Drainage Systems. Wageningen.
- Sieben, W.H., 1974. *Effect of drainage conditions on Nitrogen supply and yield of young loamy soils in the IJsselmeerpolders*. Van Zee tot Land 51. Staatsdrukkerij. The Hague, the Netherlands.
- Smits, H., 1970. Agricultural aspects. *Planning and Development in the Netherlands*. Vol. IV, nr.1.
- Staverman, Ruud, 2016. *The Zuyder Zee Project*. Rijkswaterstaat. pdf.
- Ven, F.H.M. van de and G.A. Ven, 1983. *A comparison between runoff from a rural and an urban basin in Flevoland*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Ven, G.A., 1980. *Runoff from arable land in the Flevopolders*. In proceedings of the symposium 'The influence of man on the hydrological regime with special reference to representative and experimental basins'. IAHS - AISH publication nr. 130. Helsinki, Finland.
- Venstra, A.J., 1970. Villages and towns in the IJsselmeer Polders. *Planning and Development in the Netherlands*. Vol. IV, nr.1.
- Verbrugge, P.P. and Lobbrecht, A.H., 1993. *Automated water-level control in the flevopolders (NL): Analysis of effects on operational water management*. In: Transactions 15th ICID Congress. The Hague, the Netherlands.
- Viergever, M.A., 1983. *Foundation on soft marine deposits in a recently reclaimed polder*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Visser, M.F., 1917. *De overstrooming van januari 1916 in hare gevolgen op het dijksbeheer*. Voordracht voor de Vereniging tot ontwikkeling van den Landbouw in Hollands Noorderkwartier. Spanbroek, 4 april.
- Werkgroep Bouwrijp Maken Almere, 1986. *Bouwrijp maken stedelijke reserveringsgebieden in Almere*. RIJP rapport 1986-8 abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Wijers, L., 1970. The Zuiderzee Works within the frame of physical planning. *Planning and Development in the Netherlands*. Vol. IV, nr.1.
- Wolffram, D.J., 1962. *70 jaar ingenieurskunst. Dienst der Zuiderzeewerken 1919-1989*. De Twaalfde Provincie. Lelystad.
- Zuidema, F.C. and J. Scholten, 1974. *Model tests on drainage materials*. IJsselmeerpolders Development Authority, Lelystad, the Netherlands
- Zuur, A.J., 1952. Drainage and reclamation of lakes and of the Zuiderzee. *Soil Science*. Vol. 74, nr.1.

Regionale publicaties

- Asjes, J.P., 1983. *The assessment of the land consolidation project Eemland*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Besteman, J.C., and A.J. Guiran, 1987. *An early peat bog declamator area in Medieval Kennemerland, Assendelver Polder*. In: R.W. Brand, W. Groenman van Waateringe and S.E. de Leeuw (eds),

- Assendelver Polder Papers 1. Amsterdam.
- Bos, J.M., 1990. *The bog area of North Holland after AD 1000: crises and opportunities*. In: J.C. Besteman, J.M. Bos and H.A. Heidinga (eds), *Medieval archaeology in the Netherlands*. Studies presented to H.H. van Regteren Altena. Assen-Maastricht. 121-132.
- Boschma-Aarnoudse, Corry, 2005. *The sluices at Edam*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.
- Liere, L. van, J. Janse, M. Jeuken, O. Schoumans, R. Hendriks, J. Roelsma, D. Jonkers, 2002. *Effect of nutrient loading on surface waters in polder Bergambacht, The Netherlands*. In: J. Steenvoorden, F. Claessen and J. Willems. *Agricultural effects on ground and surface waters: research at the edge of science and society*. IAHS-AISH publication no. 273, Wallingford, United Kingdom.
- Oude Essink, G.H.P., 1993, *Effect of sea level rise on the groundwater flow system through Amsterdam Waterworks and Haarlemmermeer polder, the Netherlands*. *Sea Level Changes and their Consequences for Hydrology and Water Management*, UNESCO, IHP-IV Project H-2-2, Paris, France. pp. 33-50.
- Ridder, N.A. and K.E. Wit, 1967. *Seepage flow analyses of a small polder in the south-western part of the Netherlands*. Technical bulleting no. 49. ICW. Wageningen, the Netherlands.
- Schoorl, H., 1980. *The significance of the Pleistocene landscape of the Texel-Wieringen region for the historical development of the Netherlands coast between Alkmaar and East Terschelling*. In: A. Verhulst en M.K.E. Gottschalk (red), *Transgressies en occupatiegeschiedenis in de kustgebieden van Nederland en België/ Transgressions and the history of settlement in the coastal areas of Holland and Belgium*, Colloquium Gent 5-7 september 1978, Handelingen/Proceedings. Gent.
- Schouwenaars, J.M. and J. Willems, 2002. *Water levels in the Echten polder: improving agriculture and reducing land subsidence risks*. In: J. Steenvoorden, F. Claessen and J. Willems. *Agricultural effects on ground and surface waters: research at the edge of science and society*. IAHS-AISH publication no. 273, Wallingford, United Kingdom.
- Schultz, Bart, 2012. *The Beemster, a drained lake since 400 years*. In: Proceedings International Seminar on Historical Water Sustainability: Lessons to learn, 24 June 2012, Adelaide, Australia.
- Singh, S.N., 1990. *Behaviour of groundwater of the polder Groot-Mijdrecht*. Delft University of Technology, Faculty of Civil Engineering, Sanitary Engineering and Water Management, Section Hydrology. Delft, the Netherlands
- Smit, F., 1983. *Management aspects of catch-water embankments in 'De Oude Veenen' drainage district*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Spoek, P.P.G.M., 1997. *Financial management of the Principal Water-board of Delfland*. In: Paul van Hofwegen and Bart Schultz (eds). *Financial aspects of water management*. Proceedings of the 3rd Netherlands National ICID Day. A.A. Balkema, Rotterdam, the Netherlands.
- TeBrake, W.H., 1984. *Medieval frontier. Culture and ecology in Rijnland*. College Station.
- Velstra, J., J. Groen and K. De Jong, 2011. Observations of salinity patterns in shallow groundwater and drainage water from agricultural land in the northern part of the Netherlands. *Irrigation and Drainage*. 60.S1. 51-58.
- Vernimmen, A.P. and J.P. Heijligers, 1983. *Protecting the North-Holland polder area against flooding*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Vos, J. A.de, P.A. Raats and R.A. Feddes, 2002. Chloride transport in a recently reclaimed Dutch polder. *Journal of hydrology*. Vol. 257, No. 1-4, 59-77.
- Wallenburg, C. van and G.J.W. Westerveld, 1983. *Peat polders in the western part of the Netherlands*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.

Web berichten:

<https://www.cnbc.com/2021/07/30/europe-floods-what-the-dutch-can-teach-the-world-about-preparedness.html>

Publicaties in het Frans

- Blocq van Kuffeler, V.J.P. de, 1938. *Les travaux de l'endiguement et de l'assèchement du Zuiderzee*. F. van Buggenhoudt, S.A., Bruxelles, Belgium.
- Kalisvaart, C., 1956. L'aménagement hydraulique consécutif à l'assèchement du Zuiderzee. *Bulletin de la Société Belge d'Études et d'Expansion*.
- Schilthuis, J.G., 1947(?). *Les travaux du Zuiderzee et plus spécialement de Polder Nord-est en voie d'aménagement*. Service des travaux du Zuiderzee.
- Volker, A. 1953. Problèmes hydrauliques des polders asséchés dans le Zuiderzee. *Bulletin du Centre d'Études, de Recherches et d'Essais scientifiques des Constructions du Génie civil et d'Hydraulique fluviale*. Tome VI. Bruxelles, Belgique.

Publicaties in het Fries

- Rienks, K.A. en G. Walther, 1984. *Binnendijken en Slieperdijken yn Fryslân*, 2e printinge A.J. Osinga, Leeuwarden (in het Fries).

Publicaties in het Duits

- Henderikx, P.A., 1989. Die mittelalterliche Kultivierung der Moore im Rhein-Maas-Delta (10.-13. Jahrhundert). *Siedlungsforschung. Archäologie-Geschichte-Geographie* 7. 67-87.
- Linden, H. van der, Die Besiedlung der Moorgebiete in der holländisch-utrechter Tiefebene und die Nachahmung im nordwestdeutschen Raum. In: *Siedlungsforschung. Archäologie-Geschichte-Geographie* 2 (1984) 77-99
- Petri, F., 1975. Entstehung und verbreitung der Marschenkolonisation in Europa (mit Ausnahme der Ostsiedlung). In: W. Schlesinger (red), *Die deutsche Ostsiedlung des Mittelalters als Problem der europäischen Geschichte*. Sigmaringen, Germany.
- Reinhold und Crelle, 1848. *Auswahl von abhandlungen berühmter Niederländischer Wasserbaukundiger. Über die wasserbaue, welche in Holland an den hauptströmen zum schutze gegen verwüstung nötig sein werden. Aus dem Holländischen übersetzt und mit einer einleitung und anmerkungen begleitet*. G. Reimer. Berlin, Germany.
- Scholten, H.L.A. und F.M. Wiedijk, 2000. *Holland: das land des wassers, der Deiche und der Polder*. Bears Publishing. Almere, the Netherlands.
- Schreiner, J., 1995. *Der Schauzwang auf Deich und Schleuse. Die dwanck op den dijck ind sluese. Die Entwicklung der Deichschauen am unteren Niederrhein vom Spätmittelalter bis zur Mitte des 17. Jahrhunderts*. Bielefeld, Germany.

Publicatie in het Spaans

- Scholten, H.L.A., e F.M. Wiedijk. *Olanda: paese d'acqua, dighe e polder*. Bears publishing. Almere.

Publicaties in het Nederlands

Deze referenties zijn voor een groot deel ontleend aan Leefbaar laagland. Geschiedenis van de waterbeheersing en landaanwinning in Nederland, de Koninklijke Bibliotheek, Den Haag en tijdschriften als De Ingenieur, Land+Water, Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis, STOWA Ter info, etc.

Bibliographieen

Recente publicaties kunnen worden gevonden in literatuur overzichten in de tijdschriften:

Historisch-Geografisch Tijdschrift 1 (1983-)

Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis 1 (1992-)

Oude referenties

Baarda, S., P. Boon en Th.P.M. van der Fluit, Velsen, 1984. *Repertorium van boeken, alsmede van bijdragen in bundels en seriewerken, betreffende de geschiedenis van Noord-Holland (met uitzondering van Amsterdam en Haarlem) published until 31 December 1982.*

Balen-Chavannes, A.E. van, 1972. *Bibliografie van de geschiedenis van Zuid-Holland tot 1966.* Delft. *Bibliografie van de geschiedenis van de provincie Utrecht tot 1963: tot stand gekomen op initiatief van de vereniging 'Oud Utrecht'* 3 vol. Utrecht, 1967.

Bibliografie van Groningen. Groningen, 1983-1998.

Encyclopedie van Zeeland 3 vol. Middelburg, 1982-1984.

Groot, J.C.H. de, 2000. *Bibliografie van Overijssel 1935-1950,* Zwolle.

Groot, J.C.H. de, en A.M.J. Schoot Uiterkamp, 1987. *Bibliografie van Overijssel 1951-1980.* Zwolle.

Kemper, P.H., 1915. *Repertorium der literatuur van den Waterstaat van Nederland.* Den Haag.

Rombach, J.H., (red), 1982. *Repertorium van tijdschriftartikelen betreffende de geschiedenis van Noord-Holland (met uitzondering van Amsterdam en Haarlem), verschenen tot en met 31 december 1979,* IJmuiden.

Vrijwel alle literatuur op het gebied van de geschiedenis van het waterbeheer is op internet te vinden op: *Nederlandse Centrale Catalogus* en het *Repertorium Geschiedenis Nederland*, www.pica.nl.

Kaarten

Aalders, H.J.G.L., 1986. LKI, het landmeetkundig en kartografisch informatiesysteem bij het kadaster. *Geodesia.* 28^e jaargang, no. 1.

Een goede geografische indruk van een gebied kan worden verkregen uit de bladen van de Waterstaatskaart van Nederland 1:50.000 die tussen 1863 en 1993 in vijf edities zijn verschenen. Daarnaast zijn er beschrijvingen in boeken per provincie *Beschrijving van de provincie, behorende bij de waterstaatskaart.* Alle edities van de Waterstaatskaarten zijn online beschikbaar via de link:

<https://downloads.rijkswaterstaatdata.nl/waterstaatskaart/geogegevens/>

of in de nieuwere versie:

<http://www.rijkswaterstaat.nl/apps/geoservices/geodata/dmc/waterstaatskaart/geogegevens/raster/>

Berendse, M. and P. Brood, 2022. *Historische wateratlas NL. De drijvende kracht van Nederland.* W Books, Zwolle.

Beudeker, C., 1718. *Tonneel van Holland en Westfriesland, waar in al deszelfs bezondere districten als Kennemerland, Rhyn- en Amstelland, Delf- en Schieland, mitsgaders DeLanden van Overmaas, met alle deszelfs bijzondere deelen worden vertoond, zowel in haar oude als tegenwoordige stand. Aldus uit liefhebbery verzameld.*

Beusekom, W.A. van, 1987. Bijzondere hoogtemerken van het (N)AP. *Geodesia.* 29^e jaargang, no. 9.

Blauw, M.J.E., 2003. *Waterstaat in kaart. Geschiedenis van de Waterstaatskaart van Nederland, 1865-1992.* Utrecht.

Boomgaard, J.E.A., 1984. *Holland in kaart en prent.* Lannoo pvba. Tielt, Begium.

- De Bosatlas van Nederland waterland*, 2010. Noordhoff Atlasproducties. Groningen.
- Bots, W.M., 1993. Informatisering bij waterschappen. *Geodesia*. 35^e jaargang, no. 1.
- Caart van de situatie tussen het Spyck Pannerden en Candia: uyt verscheyden caarten te samen gestelt waarin te sien is de veranderende loop van den Boven en Beneden Rhyn en Waal by Schenkenschans en Pannerden, den polder van Pannerden, Herwenen Aart, 's Gravenwaard en den Ossenwaard*. Ca. 1760.
- Dienst Grondwaterverkenning TNO, 1979a. *Grondwaterkaart van Nederland*. Zandvoort (24) en Amsterdam (25 west, 25 oost). Delft
- Dienst Grondwaterverkenning TNO, 1979b. *Grondwaterkaart van Nederland*. Alkmaar (19 west, 19 oost en 20A). Delft
- Dienst Grondwaterverkenning TNO, 1980a. *Grondwaterkaart van Nederland*. Medenblik (14 west, 14 oost, 9D en 15C). Delft
- Dienst Grondwaterverkenning TNO, 1980b. *Grondwaterkaart van Nederland*. Lelystad/Zwolle (20 oost, 21 west). Delft
- Erkelens, J., 1988. Landmeten in civiel- en cultuurtechnische projecten. *Geodesia*. 30^e jaargang, no. 1.
- Gasteren, L. van, 1991. *Een zaak van niveau. 1000 jaar Nederlandse waterhuishouding*. Amsterdam.
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000* 4 vol. Groningen, 1995-1999.
- Heslinga, M.W., A.P. de Klerk, H. Schmal, T. Stol en A.J. Thurkow, 1985. *Nederland in kaarten. Verandering van stad en land in vier eeuwen cartografie*. Ede/Antwerpen.
- Historische atlas Groningen (etc): chromotopografische kaart des Rijks 1:25.000*. Den IJp, 1989-1990.
- Hoekwater, W.A., 1898-1903. *Polderkaart van de landen tusschen Maas en IJ*. C.A.J. van Dishoeck. Amsterdam.
- Hogman, M., 1995. Actief GPS referentie systeem voor Nederland. *Geodesia*. 37^e jaargang, no. 5.
- Hooimeijer, F., H. Meyer and A. Nienhuis, 2005. *Atlas van de Nederlandse waterstad*. SUN. Amsterdam.
- Jonge, P.H. de, 1985. Het meten van digitale terreinmodellen. *Geodesia*. 27^e jaargang, no. 4.
- Koen, L.A., 1986. De conversie van het kadastrale kaartenbestand naar digitale vorm. *Geodesia*. 28^e jaargang, no. 6.
- Klerk, A. de, 2021. *Historische atlas van Zeeland. Stad en dorp, land en water in vier eeuwen cartografie*. Wbooks, Zwolle.
- Kraak, M.J., J.J. Broek en J.S.M. Vergeest, 1986. Van hoogtelijnenkaart tot driedimensionaal model. *Geodesia*. 28^e jaargang, no. 3.
- Lelyveld, P. van, 1773. *Kaarte, aanwyzende het concept en plan van Pieter van Lelyveld, ter separate bemaling van den polder onder Hazerswoude en Hoogeveen, en het dorp van Hazerswoude, waar van den executie is geordonneert op de 25 januari 1773*.
- Lemmers, M.J.P.M., 1993. Kwaliteitsbeheer van ruimtelijke informatie. *Geodesia*. 35^e jaargang, no. 9.
- Looyen, W.J. 1990. Remote sensing en landmeetkunde. *Geodesia*. 32^e jaargang, no. 1.
- Moolenaar, M.P., 1987. Kartografisch administratief systeem ten behoeve van landinrichtingsprojecten. *Geodesia*. 29^e jaargang, no. 12.
- Oogen, J.H. van en J.R.H. Bremer, 1996. Europese standaardisatie met betrekking tot geo-informatie. *Geodesia*. 38^e jaargang, no. 2.
- Pas, J. te. 1987. Nederland van laag tot hoog. *Geodesia*. 27^e jaargang, no. 3.
- Postma, C., 1972. *De kaart van het Hoogheemraadschap van Delfland door Floris Balthasar 1611*. Alphen aan den Rijn.
- Postma, C., 1977. *Kruikius kaart van Delfland*. Alphen aan den Rijn
- Renkema, W., M. Hameleers en P.C.J. van der Krogt, 2023. *Polderkaarten. De gedrukte kaarten van waterschappen en polders tot 1870*. Explokat Studies in the History of Cartography 22. Leiden en Boston.
- Rietveld, H., 1986. Het opslagsysteem van NAP-peilmerken (ORSNAP). *Geodesia*. 28^e jaargang, no. 3.
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1092. *Atlas Zuiderzeeproject 1972-1973*. 6^e jaargang. Voor Anker, Kampen
- Rutte, R. en J.E. Abrahamse, 2014. *Atlas van de verstedelijking in Nederland. 1000 jaar ruimtelijke ontwikkeling*. THOTH. Bussum.
- Rutte, R. en B. Vannieuwenhuyze, 2018. *Stedenatlas Jacob van Deventer. 226 Stadsplattegronden uit 1545-1575. Schakels tussen verleden en heden*. THOTH. Bussum.

- Schreuder, P. en Z. Klaasse, 1992. Het kadaster in Europa. *Geodesia*. 34^e jaargang, no. 7/8.
- Seeber, G., 1985. The global positioning system. *Geodesia*. 32^e jaargang, no. 5.
- Spectrum, 1979. *Spectrum atlas van de Nederlandse landschappen*. Uitgeverij Het Spectrum. Utrecht/Antwerpen
- Steenbergen, Clemens en Wouter Reh, 2007. *Landschapsarchitectonische polderatlas van Nederland*. Werkboek 20/06/2007. TU Delft, Delft.
- Steenbergen, Clemens, Wouter Reh, Steffen Nijhuis and Michiel Pouderoijen, 2009. *De polder atlas van Netherland. Pantheon der lage landen*. THOTH. Bussum.
- Stichting voor Bodemkartering, 1985. *Bodemkaart van Nederland 1 : 250.000*. Wageningen.
- Stichting Wetenschappelijke Atlas van Nederland, 1963 - 1977. *Atlas van Nederland*. Staatsdrukkerij en Uitgeverijbedrijf, Den Haag.
- Stichting Wetenschappelijke Atlas van Nederland, 1986. *Atlas van Nederland. Deel 15. Water*. Staatsuitgeverij, Den Haag.
- Thunnissen, H.A.M., 1993. Satellietbeelden voor het vastleggen van het grondgebruik. *Geodesia*. 35^e jaargang, no. 12.
- Ven, M.P.J. van de, 1990. Het topografisch/kartografisch informatiesysteem ATKIS. *Geodesia*. 32^e jaargang, no. 5.
- Vis, K., 1768?. *Kaart van de bedykte en droog gemaakte gecombineerde Noord Plas*.
- Visser, A.C., 1984. Digitalisering cultuurtechnische inventarisatie Nederland. *Geodesia*. 26^e jaargang, no. 3.
- Vos, P.C., J. Bazelmans, H.J.T. Weerts en M.J. van der Meulen (red.), 2014. *Atlas van Nederland in Het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Zevende druk. Prometheus – Bert Bakker. Amsterdam.
- Waagemakers, W.M., 1994. GPS voor het meten van paspunten. *Geodesia*. 36^e jaargang, no. 5.
- Wijs, R.T. de, 1991. Van kartografie naar geo-informatica. *Geodesia*. 33^e jaargang, no. 1.

In het Nationaal Archief in Den Haag zijn veel oude waterbeheer- en topografische kaarten van vóór 1850 aanwezig. Deze collectie is toegankelijk via de volgende inventarissen:

- Hingman, J.H., 1871. *Inventaris der verzameling kaarten berustende in het Rijks Archief: uitgegeven op last van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken: tweede gedeelte*. Den Haag.
- Rozemond, A.J.H., 1969. *Inventaris der verzameling kaarten berustende in het Algemeen Rijksarchief zijnde het eerste en tweede supplement op de collectie Hingman*. Den Haag.

Voor het gebruik van andere kaarten zoals: rivierkaarten, polderkaarten en andere topografische kaarten kunnen de volgende boeken met overzichten van kaarten worden geraadpleegd:

- Brink, P. van den, 1998. *In een opslag van het oog. De Hollandse rivierkartografie en waterstaatszorg in opkomst 1725-1754*. Alphen aan den Rijn.
- Boode, M.F., 1979. *150 jaar rivierkaarten van Nederland*. Rijkswaterstaat-serie nr. 30. Delft.
- Donkersloot-de Vrij, M., 1981. *Topografische kaarten van Nederland voor 1750. Handgetekende en gedrukte kaarten aanwezig in de Nederlandse rijksarchieven*. Groningen.
- Donkersloot-de Vrij, M., 2002. *Scellinge. Vijf eeuwen kartografie van Terschelling*. Utrecht.
- Klerk, A.P. de e.a. (red), 2002. *Werken met Zeeuwse kaarten. Handleiding bij het gebruik van oude topografische kaarten*. Utrecht.
- Koeman, C., 1977. *Handleiding voor de studie van de topografische kaarten van Nederland, 1750-1850 / Guide to the study of topographical mapping in the Netherlands, 1750-1850*. Alphen aan den Rijn.
- Koeman, C., 1983. *Geschiedenis van de kartografie in Nederland. Zes eeuwen land- en zeekaarten en stadsplattegronden*. Alphen aan den Rijn.

Web sites

Batavialand:

- <https://www.batavialand.nl/>. Het museum van Flevoland te Lelystad. Informatie over 7.000 jaar Nederlandse geschiedenis in het Erfgoedpark der Lage Landen.

- <https://www.batavialand.nl/collecties/waterbeheer-en-polders>. Website in het Nederlands en het Engels met landen documenten betreffende de polders in de betreffende landen.
- <https://www.flevolandsgeheugen.nl/page/7939/waterbeheer-en-polders>. Website met korte artikelen betreffende polders in de wereld.

Dijk Data Service Centrum: <http://www.opendisc.nl/nl/>. Het Dijk Data Service Centrum is een platform voor de opslag van meetdata in en rond dijken en waterkeringen. Dit systeem is opgebouwd rond een landelijke database. Het gaat zowel om de opslag van real-time als historische meetdata. Door de koppeling van de gegevens van meerdere waterschappen, bestaat de mogelijkheid om data van soortgelijke dijken in de tijd te vergelijken. Voorbeelden van data die kunnen worden opgeslagen zijn: hoogtemetingen, zettingen, (grond)waterstanden, bodemvocht, temperatuur, infrarood- en radarscans.

<https://www.lessonup.com/en/lesson/QbLJQdRXvh8ZpNh8P/5mLND8Qch3aJtneYp> Powerpoint les over Polders in Nederland.

In 't Houten Huis: www.houtenhuis.nl. Museum voor het Schermerland.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: <http://publicaties.minienm.nl/documenten/kartobibliografie-van-de-waterstaatskaart-1865-1991>
Op deze web site staan de Waterstaatskaarten van Nederland Schaal 1:50.000.

Poldermuseum Anna Powlona. http://imusea.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=145:poldermuseum-anna-paulowna&catid=9&Itemid=116.

Rijkswaterstaat: <https://waterinfo.rws.nl/#!/nav/publiek/>. Web site met actuele waterstanden en andere hydrologische gegevens betreffende de rivieren, het IJsselmeer en de Noordzee.

Vereniging De Hollandse Molen: <https://www.allemolens.nl/>. Web site met zeer uitvoerige informatie over de molens in Nederland.

Waterschap Noorderzijlvest: <https://www.noorderzijlvest.nl/dijkeemshavendelfzijl/>. Web site met informatie over de dijkverbeteringswerkzaamheden.

Waterschap Rivierenland: <http://www.povmacrostabiliteit.nl/contact/>. Web site met informatie over het binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) bestaande samenwerkingsverband tussen waterschappen en de Rijksoverheid, voor het realiseren van een aantal projectoverstijgende verkenningen (POV) met als doel om dijkversterking beter, sneller en goedkoper te maken.

Algemene publicaties

Amstel, M. van, 1942. *Een timmermanszoon wint land. Jan Adriaanszoon Leeghwater*. N.V. Amsterdamsche Boek- en Courantmaatschappij, Amsterdam.

Andela, G., 2000. *Kneedbaar landschap, kneedbaar volk. De heroïsche jaren van de ruilverkavelingen in Nederland*. THOTH, Bussum.

Angremont, K. d', P.Huisman, T. de Jong, G.J. Schiereck, W. Thissen, e.a., 1998. *Watertovenaars. Delftse ideeën voor nog 200 jaar Rijkswaterstaat*. Rotterdam.

Ankum, P., 1989. *Polders. Achtergronden, ontwerp en toekomstige ontwikkelingen*. TU Delft, Faculteit Civiele Techniek, Delft.

Asselen, S. van, G. Erkens, E. Stouthamer en M. Hefting, 2018. Inzicht bodemdaling nodig voor inrichting veenrijke kustgebieden. *Land+Water*, nr. 6.

Balk, J.Th., 1981. *Nederland van water tot land*. Publiboek, Borsbeek.

Barendrecht, G. en G. Kruseman, 1938. *De glorie van ons polderland*. Boot, Den Haag.

Barends, S., J. Renes, T. Stol, J.C. van Triest, R.J. de Vries en E.J. van Woudenberg (eds), 1986. *Het Nederlandse landschap. Een historisch -geografische benadering*. Matrijs, Utrecht.

Beekman, A.A., 1916. *Holland, Zeeland en West-Friesland in 1300. I. Holland's Noorderkwartier*. Geschiedkundige Atlas van Nederland. Den Haag.

Bemmelen, J.M. van, 1907. *Beschouwing over het tegenwoordige standpunt onzer kennis van de Nederlandsche terpen*, Eduard IJdo, Leiden.

Bennema, J., 1954. *Bodem- en zeespiegelbewegingen in het Nederlandse kustgebied*. Dissertatie . Geschiedkundige Atlas van Nederland. Den Haag.

Berendsen, H.J.A., 1996-1997. *Fysische geografie van Nederland* 4 vol. Assen.

- Beukers, E. (red.), 2007. *Hollanders en het water. Twintig eeuwen strijd en profijt*. 2 delen. Verloren, Hilversum.
- Bieleman, J., 1992. *Geschiedenis van de landbouw in Nederland 1500-1950. Veranderingen en verscheidenheid*. Meppel-Amsterdam.
- Bieleman, J., (red), 2000. Landbouw. In: J.W. Schot e.a. (red), *Techniek in Nederland in de twintigste eeuw, deel 3: Landbouw, voeding*. Zutphen. 11-233
- Biesboer, F., 2008. Kwelderse capriolen. Natuurontwikkeling en energiewinning hebben de meeste aandacht. *De Ingenieur*, nr.14, 19 september.
- Bijhouwer, J.T.P., 1947. Een bodemkartering ten behoeve van de stedebouw. *Tijdschrift voor Volkshuisvesting en Stedebouw*. Maart
- Blink, H., 1892. *Nederland en zijne bewoners. Handboek der aardrijkskunde en volkenkunde van Nederland* 3 vol. Amsterdam.
- Bloemers, J.H.F. e.a., 1981. *Verleden land. Archeologische opgravingen in Nederland*. Amsterdam.
- Boxsel, M. van, 2016. De oorlog tegen de Noordzee. In: *De draagbare encyclopedie van de domheid*. Querido. Amsterdam, Antwerpen.
- Boer, D.E.H., Een vorst trekt noordwaarts. De komst van Albrecht van Beieren naar de Nederlanden (1358). In: D.E.H. de Boer en J.W. Marsiljé (red), *De Nederlanden in de late Middeleeuwen* (Utrecht 1987) 283-309
- Boer, H.E. en J.A. Kielman, 1956. *Rivieren, verdedigingswerken, dijken, duinen en stranden, waterschappen, polders en droogmakerijen*. Vijfde druk. Geheel herzien en verbeterd door: J.L. den Daas, M. Ellerbroek en W.H.J. Hol. Kosmos, Amsterdam en Antwerpen
- Borger, G.J., 1976. Ontwatering en grondgebruik in de middeleeuwse veenontginningen in Nederland. *Geografisch Tijdschrift*, nr. 10.
- Borger, G., 2018. De staat van het water in de geschiedenis. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. 27^e jaargang nr. 1/2, oktober.
- Brinke, W. ten, 2007. Land in zee. De watergeschiedenis van Nederland, Veen Magazines, Diemen.
- Bruggeman, A.G., 1951. *Nieuw Land. Overzicht van onze landaanwinning*. Berichten van de Nederlandse Vereniging voor Landaanwinning. D.A. Daamen's Uitgeversmaatschappij. 's Gravenhage.
- Commissie voor Hydrologisch Onderzoek TNO, 1986. *Verklarende hydrologische woordenlijst*. Rapporten en nota's nr. 16. Den Haag.
- Cools, R.H.A., 1948. *Strijd om den grond in het lage Nederland. Het proces van bedijking, inpoldering en droogmaking sinds de vroegste tijden*. Nijgh & van Ditmar N.V., Rotterdam en Den Haag
- Dam, P. van. 2018. *Van Amsterdams peil naar Europees Referentievlak. De geschiedenis van het NAP tot 2018*. Verloren. Hilversum.
- De Ingenieur, 2014. Wonen in laaggelegen gebied populair. *De Ingenieur*. Nr. 10. Oktober.
- De Ingenieur, 2018. Weerbare watermannen. *De Ingenieur*.
- Deltacommissie, 2008. *Samen werken met water. Een land dat leeft bouwt aan zijn toekomst*. Den Haag.
- Dibbits, H.A.M.C., 1950. *Nederland - waterland. Een historisch-technisch overzicht*. N.V. A. Oosthoek, Utrecht.
- Dijk, P., 2021. Bouwen onder zeeniveau. Waar is plek voor 1 miljoen woningen? *De Ingenieur*, Oktober.
- Doorman, G., 1940. *Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16^e – 18^e eeuw*. Martinus Nijhoff, Den Haag.
- Duin, J.M. van, 1954. *Van terp tot klepcaisson*. Duwaer & zonen, Amsterdam.
- Duin, R.H.A. van, 1968. *Landaanwinning*. Afd. Cultuurtechniek, L.H. Wageningen. Wageningen.
- Faber, F.J., 1966. *Zo ontstond Nederland*. Servire. Den Haag.
- Fluit, Th.P.M. van der, 2007. Overzicht van literatuur betreffende de Nederlandse waterstaatsgeschiedenis verschenen tussen 1991 en 2005. Samenvatting van 15 bibliografieën in *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* 1992-2006 (webversie Jan van den Noort)
- Glopper, R.J. de, 1962. Landaanwinning in Noord-Nederland. *Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap*. Deel 79, Nr. 3.
- Glopper, R.J. de, 1977. *Bodemkundige-geologische kennis en grondmechanische eigenschappen*. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Graftdijk, K., 1985. *Paspoort voor de Delta*. Shell Nederland Verkoopmaatschappij n.v., Den Haag.

- Groeneveld, J., *Veranderend Nederland. Een halve eeuw ontwikkelingen op het platteland* (Maastricht-Brussel 1985)
- Ham, W. van der, 2009. *Hollandse polders*. Boom. Amsterdam.
- Ham, W. van der, 2021. *Reuzenarbeid. De bouw van het moderne Nederland in beeld 1861-1918*. nai010. Rotterdam.
- Heide, G.D. van der, 1972. *Van landijs tot polderland*. vierde druk. A.J.G. Strengtholt b.v. Naarden.
- Heinemeijer, W.F., H.J. Heeren, C.D. Saal en G.H.L. Tiesinga (eds), 1986. *50 jaar actief achter de Afsluitdijk*. De Walburg pers. Zutphen.
- Hoes, O.A.C., P.E.R.M. van Leeuwen and N.C. van de Giesen, 2010. *Polder, Lecture notes CT4460*. TU Delft, Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen, Sectie Land en Waterbeheer. Delft.
- Hooghoudt, S.B., 1940. Bijdragen tot de kennis van enige natuurkundige grootheden van de grond. *Verslagen Landbouwkundig Onderzoek*, nr. 46 (14).
- Horn-van Nispen, M-L. ten, 2004. Hendrik Wortman, *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 13, nr. 2.
- Horn-van Nispen, M-L. ten, 2006. Victor Jean Pierre de Blocq van Kuffeler. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 15, nr. 2.
- Horst, H. van der, 2009. *Een bijzonder land. Het grote verhaal van de vaderlandse geschiedenis*. Bert Bakker, Amsterdam.
- Jansma, K. en M. Schroor, 2002. *10.000 jaar geschiedenis der Nederlanden*. R&B. Lisse.
- Jensen, L., 2022. *Wij en het water. Een Nederlandse geschiedenis*. De Bezige Bij, Amsterdam
- Jong, J. de en A.J. Wiggers, 1982. Polders in Nederland en het milieu. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5.
- Kalkwijk, J.P.Th., 1976. Het getij. *Intermediair*. 12^e jaargang 9. Februari.
- Keuning, H.J., 1946. *De historisch-geografische landschappen van Nederland*. J. Noorduijn en Zoon N.V., Gorinchem.
- Klein, J.L., 1968. *Polders*. Technische Hogeschool Delft, Delft.
- Kley, J. van der en H.J. Zuidweg, 1969. *Polders en dijken*. Agon Elsevier, Amsterdam en Brussel.
- Kloppenburg, D., 1958. *De waterstaatkundige ontwikkeling van Nederland*. Hoekstra's Drukkerij en Boekhandel. Grijskerk.
- Knippenberg H. en B. de Pater, 1988. *De eenwording van Nederland*. Nijmegen.
- Kop, J., 2019. Aanpak problemen voor de korte termijn tot 2030. *Land+Water*. Nr. 5, mei.
- Kop, J., 2019. Versterking kust en tegengaan verzilting volgende opgaven. *Land+Water*. Nr. 6, juni.
- Kosian, M., 2017. *Droogmakerijen*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Amersfoort.
- Leverink, René en Susanne Jonk (red. en eindred.), 2009. *Zoden aan de dijk: 25 peilingen naar Nederland als waterland*. Bakker, Amsterdam.
- Ligtvoet, Willem, Ron Franken, Nico Pieterse, Olav-Jan van Gerwen (red.), 2011. *Een delta in beweging, Bouwwateren voor een klimaatbestendige ontwikkeling van Nederland*. Planbureau voor de Leefomgeving. Den Haag.
- Luin, T. van (red.), 1991. *Een zaak van niveau. 1000 Jaar Nederlandse waterhuishouding. Behorend bij de gelijknamige film van Louis van Gasteren*. Amsterdam.
- Metz, T. en M. van den Heuvel, 2012. *Zoet & zout. Water en de Nederlanders*. NAI uitgevers, Rotterdam.
- Meyer, H., 2016. *De staat van de delta. Waterwerken, stadsontwikkeling en natievorming in Nederland*. Uitgeverij Vantilt. Nijmegen.
- Minister van Justitie, 2009. *Waterwet*. 12 maart.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. *Nationaal Waterplan 2009-2015*. Den Haag.
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 1990. *Vierde nota over de ruimtelijke ordening. Deel I: ontwerp - planologische kernbeslissing. Op weg naar 2015*. SDU uitgeverij, Den Haag.
- Mulder, G.J.A., (red), 1949-1959. *Handboek der geografie van Nederland* 6 vol. Zwolle.
- Niermeyer, J.F., 1958. De vroegste berichten omtrent bedijking in Nederland. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*.

- Nieuwenhuis, J.D., 1975. Kunststofvezel onder een zandophoging. Norman voor de toepassing in proefvakken. *Wegen*. Jaargang 48, nr. 7. 219-224.
- Nieuwhof, A., 2018. *-650 Terpen langs de Noordzee*. In: Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Wereldgeschiedenis van Nederland. onder redactie van Lex Heerma van Voss, Marjolein 't Hart, Karel Davids, Karwan Fatah-Black, Leo Lucassen en Jeroen Touwen; m.m.v. Marijke Schillings; met bijdragen van Martine Gosselink, Beatrice de Graaf, Lotte Jensen, Gert Oostindie, Lodewijk Petram, Suze Zijlstra en vele anderen. Ambo/Anthos, Amsterdam.
- Noordam, B.W., 1963. *Tussen eb en vloed. Nederlands strijd tegen het water*. W. van Hoeve, 's Gravenhage.
- Panhuys, C.E.W. van, 1929. De vermeerdering van den cultuurgrond in Nederland. *De Ingenieur*. Nr. 22.
- Pfr., 1952. Onze droogmakerijen voorheen en thans. *Waterschapsbelangen*, 37^e jaargang, nr. 14.
- Pleijster, E. van, C. van der Veecken en Lola Landscape Architects, 2015. *Dijken van Nederland*. 2^e druk. Naiolo uitgevers. Rotterdam.
- Rijkswaterstaat, 1968. *De waterhuishouding van Nederland*. Staatsuitgeverij. Den Haag.
- Rosenberg, M., 2019. *How the Netherlands reclaimed land from the sea*. <https://www.thoughtco.com/polders-and-dikes-of-the-netherlands-1435535>
- Ruyter, T. de, 2018. Technieken om bodemdaling tegen te gaan op rij. *Land+Water*, nr. 6.
- Schmeink, T., 2000. Nederland waterstaat. Monumenten van het water. Stichting open monumentendag. Amsterdam.
- Schultz, B., 2017. Het verhaal van Hans Brinker. Was het wel zij vinger? Was het wel een dijk?. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* 26.I, 33-42.
- Schultz, E., 1982. Van natuurlijk naar cultuurrijp land. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5.
- Spahr van de Hoek en O. Postma, 1952. *Geschiedenis van de Friese landbouw*. Laverman N.V., Drachten.
- Staring, W.C.H., 1858. *Voormaals en thans. Opstellen over Neèrlands grondgesteldheid*. A.C. Kruseman, Haarlem.
- Steenhuis Marinke en Paul Meurs, 2017. *Voorbij de dijken : hoe Nederland met het water werkt*. Nai010 uitgevers. Rotterdam.
- Stol, T., 1993. *Wassend water, dalend land. Geschiedenis van Nederland en het water*. Kosmos. Utrecht/Antwerpen.
- Stouthamer, E., 2019. *Delta evolutie*. Department Fysische Geografie, Universiteit van Utrecht, Utrecht
- Stouthamer, E., K.M. Cohen and W.Z. Hoek, 2015. *De vorming van het land. Geologie en geomorfologie*. Berendsen - Fysische geografie van Nederland, zevende druk, Perspectief Uitgevers, Voorthuizen.
- STOWA en Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2018. *Referenties en maatlatten voor natuurlijke watertypen voor de Kaderrichtlijn Water 2021-2027*. Rapport 2018-49. Amersfoort.
- Thurkow, A.J., 1986. De negentiende-eeuwse droogmakerij als winstobject, een particulier initiatief in Noord-Holland en Friesland. *It Baeken*.
- Thurkow, A.J., 1988. Droogmakerijen. *Historisch-Geografisch Tijdschrift*. 6^e jaargang, nr. 1.
- Thurkow, A.J., 1997. Droogmakerijen in Nederland tot 1850: een onzeker avontuur. *Geografie*. Jaargang 6. December.
- Tiesinga, H.L., A.J. Geurts, W.H.J. van der Most en J van 't Leven, 1999. *Sociaal Historisch Centrum voor Flevoland. Van botter tot kamp*. Stichting uitgeverij de twaalfde provincie. Lelystad.
- Tielhof, M. van, 2021. *Consensus en conflict, Waterbeheer in de Nederlanden 1200 tot 1800*. Verloren, Hilversum.
- Tomeï, K., 2012. *n1xl Nederland van boven*. Scriptum. Schiedam.
- V.D., 1915. De bedijking van polders en droogmakerijen. *Het Waterschap*, 4^e jaargang, nr. 6, juni.
- Veen, J. van der, 1982. Landbouwkundige aspecten van poldergebieden in Nederland. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5.
- Ven, G.P. van de (red.), 2003. *Leefbaar Laagland. Geschiedenis van de waterbeheersing en landaanwinning in Nederland*. 5^e druk. Matrijs, Utrecht.
- Verhoeven, A.G., 1938. *Wijze van bevordering van de landaanwinning*. De Ingenieur. Nr. 28.
- Verhoeven, B., 1953. *Over de zout- en vochtshuishouding van geïnundeerde gronden*. Proefschrift. Landbouwhogeschool. Wageningen.
- Verhoeven, B. en J. Akkerman, 1967. *Buitendijkse mariene gronden, hun opbouw, bedijking en ontginning*. Van Zee tot Land. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Zwolle.

- Verhulst A. en D.P. Blok, 1981. *Het natuurlandschap*. In: Algemene geschiedenis der Nederlanden 1. Haarlem. 116-142.
- Versluys, J., 1918. Hydrology van het Nederlandse kustgebied. *Water*. Jaargang 1917-1918.
- Visser, M.F., 1941. *Bedijkingen voorheen en thans*. Rede uitgesproken ter herdenking van den drie en twintigsten verjaardag der Landbouwhoogeschool, 10 maart. H. Veenman & Zonen, Wageningen.
- Visser, A. de, 1957. De perceelsbreedte van de voornaamste droogmakerijen in de loop van hun bestaan. *Boor en Spade VIII*. Veenman en Zonen, Wageningen.
- Visser, R. de, 1997. *Het landschap van de landinrichting. Een halve eeuw landschapsbouw*. Wageningen.
- Vredendaal, P. van, 2017. Hydrotheek Krachtige vindmachine voor al Uw waterpublicaties. *STOWA Ter info* nr. 66.
- Walsmit, E.H. en M.H. Boetes, 1992. *Strijd tegen het water. Het beheer van land en water in het Zuiderzeegebied*. Walburg Pers, Zutphen.
- Werkman, E., 1973. *Nederland en het water een gevecht van 2000 jaar*. Knoop & Niemeijer. Haren
- Willem I., 1813-1841. *Verzameling van publicaties en besluiten, uitgevaardigd door Willem I, Koning van Holland*. Middelburg.
- Woud, A. van der, 1987. *Het lege land. De ruimtelijke orde van Nederland 1798 - 1848*. Meulenhof informatief, Amsterdam.
- Woud, A. van der, 2006. *Een nieuwe wereld. Het ontstaan van het moderne Nederland*. Bert Bakker. Amsterdam.
- Zanden, J.L. van, 2002. *The ecological constraints of an early modern economy. The case of Holland 1350-1800*. In: Neha-Jaarboek voor economische, bedrijfs- en techniekgeschiedenis 66. 85-103.
- Zanden, J.L. van, 1988. Op zoek naar de 'missing link'. Hypothesen over de opkomst van Holland in de late Middeleeuwen en de vroeg-moderne tijd. *Tijdschrift voor sociale geschiedenis* 14. 359-386.
- Ziel, T. van der en A. Corporaal, 2021. *Atlas van de IJssel*. WBooks, Zwolle.
- Zon, J.C.J. van en P. Zonderwijk, 1976. Profiel van de graskarper in Nederland. *Vakblad voor Biologen*, 18, 56.
- Zonneveld, J.L.S., 1974. Het ontstaan van Nederland. *Intermediair*, 10^e jaargang 8, 22 februari.
- Zonneveld, J.L.S., 1985. *Levend Land. De geografie van het Nederlandse landschap*. Utrecht-Antwerpen.
- Zwet, H. van, 2009. *Lofwaardighe dijckagies en miserabele polders. Een financiële analyse van landaanwinningsprojecten in Hollands Noorderkwartier, 1597-1643*. Proefschrift. Universiteit van Amsterdam. Amsterdam.
- Zuur, A.J., 1951. *Over het in cultuur brengen der Zuiderzeegronden. Opvattingen uit de tijd van voor het droogvallen van de Wieringermeer*. Inaugurale rede. Wageningen Universiteit. H. Veenman & Zonen, Wageningen.

Overstromingen

- Aanteekeningen betreffende ijsbezettingen en overstromingen langs de Nederlandsche rivieren*. Bijlage nr. 5 van het rapport der inspecteurs van den Waterstaat naar aanleiding eener beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van den 27sten maart 1861 nr. 123. Den Haag. 1862.
- Albarda, J., 1987. *Land aan water. Gedenktekens betreffende onze eeuwigdurende strijd*. Hilversum.
- Baart, F., G. Rongen, M. Hijma, H. Kooi, R. de Winter en R. Nicolai, 2019. *Zeespiegelmonitor 2018. De stand van zaken rond de zeespiegelstijging langs de Nederlandse kust*. Deltares, Delft
- Bauer, P.C.D., 1863. *Berigten en waarnemingen betreffende den watervloed in Gelderland in januarij en februarij 1861*. Nijmegen-Arnhem.
- Beijer, J.C., 1826. *Gedenkboek van Neerlands watersnood in Februarij 1825*. Den Haag.
- Beijerinck, G.J.A., 1820. *Beschrijving van den Nederlandschen watersnood in louwmaand van 1820*. Amsterdam.
- Berkers, E., 2018. *1953 Erfenissen van een ramp*. In: Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Wereldgeschiedenis van Nederland. onder redactie van Lex Heerma van Voss, Marjolein 't Hart, Karel Davids, Karwan Fatah-Black, Leo Lucassen en Jeroen Touwen; m.m.v. Marijke Schillings; met bijdragen van Martine Gosselink, Beatrice de Graaf, Lotte Jensen, Gert Oostindie, Lodewijk Petram, Suze Zijlstra en vele anderen. Ambo/Anthos, Amsterdam.

- Driessen, A.M.A.J., 1994. *Watersnood tussen Maas en Waal. Overstromingsrampen in het rivierengebied tussen 1780 en 1810*. Zutphen.
- Ellemers, J.E., 1956. *De februari-ramp: sociologie van een samenleving in nood*. Assen.
- Ewijk, H., 1809. *Geschiedkundig verslag der dijkbreuken en overstromingen langs de rivieren in het koninkrijk Holland voorgevallen in Louwmaand mdcccix* 3 vol. Amsterdam.
- Fockema Andreae, S.J., 1953. *Schets van Zuid-Hollandse watersnoden in vroeger tijd*. Voorburg.
- Gottschalk, M.K.E., 1971 - 1977. *Stormvloed en rivieroverstromingen in Nederland. Storm surges and river floods in the Netherlands* 3 vol. Van Gorcum & Comp. N.V. Assen.
- Heiningen, H. van, 1986. *Wee den vergetenen! De watersnood van 1926 en de wederopbouw van Maas en Waal*. Wychen.
- Hering, J.H., 1776. *Bespiegeling over Neêrlandsch watersnood, tusschen den 14den en 15den Nov. mdccclxxv*. Amsterdam.
- Hering, J.H., 1778. *Bespiegeling over Neêrlandsch waternood, tusschen den xxisten en xxiisten November mdccclxxvi*. Amsterdam.
- Jensen, L., 2018. *1717 De Kerstvloed en de strijd tegen het water*. In: Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Wereldgeschiedenis van Nederland. onder redactie van Lex Heerma van Voss, Marjolein 't Hart, Karel Davids, Karwan Fatah-Black, Leo Lucassen en Jeroen Touwen; m.m.v. Marijke Schillings; met bijdragen van Martine Gosselink, Beatrice de Graaf, Lotte Jensen, Gert Oostindie, Lodewijk Petram, Suze Zijlstra en vele anderen. AmbolAnthos, Amsterdam.
- Jonkman, S.N., 2007. *Inschatting van het aantal slachtoffers en de analyse van overstromingsrisico's. Theorie en toepassingen*. Proefschrift, TU Delft, Delft.
- Keikes, W.H., 1981. *Watersnood Zeeland: 12 en 13 maart 1906*. Alphen aan den Rijn.
- Klijn, F., P. Baan, K. de Bruijn en J. Kwadijk, 2007. *Overstromingsrisico's in Nederland in een veranderend klimaat. Verwachtingen, schattingen en berekeningen voor het project Nederland later*. WL | Delft Hydraulics, Delft.
- Leenders, K.A.H.W., 2021. Elisabeths kind. Jonge kleipolders aan weerszijden van het Hollands Diep. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, nummer 1, Juni.
- Leeuwen, J. van, 1826. *Geschiedkundig tafereel van den watervloed en overstromingen in de provincie in Vriesland, voorgevallen in sprokkelmaand 1825*. Leeuwarden.
- Leydesdorff, S., 1993. *Het water en de herinnering. De Zeeuwse watersnoodramp 1953-1993*. Amsterdam.
- Lintsen, H.W. e.a., 2003. *50 jaar na Stormvloed 1953: terugblik en toekomst: waterbouwdag 2003*. Gouda.
- Mars, F., 1946. De stormvloed van 15 november 1775 en zijn gevolgen in de Zaanstreek. *De Zaende*.
- Minister van Infrastructuur en Milieu, 2016. *Regeling van de Minister van Infrastructuur en Milieu, van 19 september 2016, nr. IENM/BSK-2016/116331, houdende vaststelling van de hydraulische randvoorwaarden voor de beoordeling van de veiligheid van andere dan primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk (Regeling veiligheid niet-primaire waterkeringen in rijksbeheer)*. Staatscourant Nr. 48351, 20 september 2016.
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu en Ministerie van Economische Zaken, 2015. *Deltaprogramma 2015. Werk aan de delta. De beslissingen om Nederland veilig en leefbaar te houden*.
- Niemeijer, J.A., 1967. *Land van terpen en dijken*. Haren.
- Pelkwijk, J. ter, 2002. *Overijssels watersnood: een heruitgave van het verslag van de ramp van 1825*. Kampen.
- Petersen, J.W. van, 1978. *De waterplaag. Dijkdoorbraken en overstromingen achter Rijn en IJssel*. Zutphen.
- Planbureau voor de Leefomgeving, 2009. *Overstromings-risicozonering in Nederland*. Beleidsstudies. Den Haag/Bilthoven.
- Rijkswaterstaat Projectbureau Veiligheid Nederland in Kaart (VNK), 2014. *De veiligheid van Nederland in kaart. Eindrapportage VNK*. Drukkerij Van Eck & Oosterink. Dodewaard.
- Rooijendijk, C., 2009. *Waterwolven. Een geschiedenis van stormvloed, dijkenbouwers en droogmakers*. Atlas. Amsterdam.
- Rossum, H. van, 1975. *Ons water V. Hoe maken wij rivierdijken veilig, zonder het landschap blijvend te schaden. Tijdschrift Vereniging Koninklijke Nederlandse Heide Maatschappij*. Mei. 237-251.

- Schakel, M.W., 1977. *De waterwolf slaat toe. Watervloeden in de Alblasserwaard*. Dordrecht.
- Schiereck, G.J. en P. Visser, 2021. De Sint-Elisabethsvloed en de onafwendbare teloorgang van de Grote Waard. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, nummer 1, Juni.
- Slager, K., 2003. *De ramp. Een reconstructie van de watersnood van 1953*. Olympus, Amsterdam.
- Slager, K., 2014. *Watersnood. Het beeld en verhalenboek over 'de Ramp'*. Kick Uitgevers. Rotterdam.
- Sloet, L.A.J.W. en H.F. Fijnje, 1856. *Beschrijving van den watervloed in Gelderland in maart 1855*. Arnhem.
- Staal, M. van der, 1916. *Januari-vloed 1916*. Rotterdam.
- STOWA, 2009. *Handreiking ontwerpen & verbeteren waterkeringen langs regionale rivieren*. ORK 2009/07. Utrecht.
- STOWA, 2009. *Handreiking ontwerpen & verbeteren boezemkaden*. ORK 2009/06. Utrecht.
- STOWA, 2010. *Hoe verder met dynamisch kustbeheer*. Ter info nr. 50. Zoetermeer
- STOWA, 2010. *Deltamodel*. Ter info nr. 50. Zoetermeer.
- STOWA, 2012. *Handreiking inspectie waterkeringen*. Ter info nr. 53. Zoetermeer.
- STOWA, 2015. *Overstromingsrisico regionale keringen*. Amersfoort.
- STOWA, 2017. *Waterveiligheid. Begrippen begrijpen*. Amersfoort.
- STOWA, 2018. *Handreiking voor herwaderen regionale keringen* Ter Info nr 71.
- Veer, P. van der, 1976. Kwelbeperking met ondoorlatende wanden van beperkte lengte. *Pt-b*. 31, nr. 11. 691-695.
- Veer, P. van der, 1976. De drainage van dijken. *Pt-b*. 31, nr. 10. 612-616.
- Ven, G.P. van de, A.M.A.J. Driessen, W. Wolters en J. Wasser, 1995. *Niets is bestendig. De geschiedenis van de rivieroverstromingen in Nederland*. Matrijs, Utrecht.
- Verslag over de stormvloed van 1953*. Den Haag. 1961.
- Visser, M.F., 1917. *De overstrooming van Januari 1916 in hare gevolgen op het dijksbeheer*. Trapman & Co., Schagen.
- Vredenduin, J.Pz., 1915. *Het onderhoud van de wallen van de Lagedijk een verplichting van particulieren*. Zaandam.
- Vries, K. de, en J.P. Winsemius, 1970. *De Allerheiligenvloed van 1570*. Leeuwarden.
- Wemelsfelder, P.J., 1939. Wetmatigheden in het optreden van stromvloeden. *De Ingenieur*. 54. Nr. 9.
- Zuiderzee-Vereeniging, 1916. *De watervloed van 13-14 januari 1916*. Leiden.

Waterbouwkunde/technische aspecten

- Arends, G.J., 1994. *Sluizen en stuwen. De ontwikkeling van de sluis- en stuwbouw in Nederland tot 1940*. Delft.
- Arends, G.J., 2001. *Sluizen en gemalen in het Noordzeekanaal. Anderhalve eeuw ontwerpen, bouwen en vernieuwen*. Utrecht.
- Aten, D., 2012. *Rots in de branding? De Hondsbossche als grens tussen zout en zoet in historisch perspectief*. 29^e uitgave van de Vrienden van de Hondsbossche, kring voor Noord-Hollandse waterstaatsgeschiedenis. Heerhugowaard.
- Aten, D. en P. Schevenhoven, 2020. *Het IJ rond. Geschiedenis van de oude zeedijken rond het IJ tot de opening van het Noorzeekanaal in 1876*. Vrienden van de Hondsbossche, kring voor Noord-Hollandse Waterstaatsgeschiedenis. Uitgeverij Noord-Holland.
- Balk, J.Th., 1979. *Kijk op molens*. Elsevier, Amsterdam en Brussel.
- Beekman, A.A., 1909 en 1912. *Polders en Droogmakerijen. a. Eerste boek. Beschrijving van het Nederlandsche Polderland. b. Tweede boek. Technische inrichting van polders. c. Platen*. De Gebroeders Van Cleef, Den Haag.
- Beekman, A.A., 1932. *Nederland als polderland*. Derde druk. W.J. Thieme & Cie., Zutphen.
- Beenakker, J., 1988. Van Rentersluze tot strijkmolen. De waterstaatsgeschiedenis en landschapsontwikkeling van de Schager- en Nedorperkoggen tot 1653. Repro Holland B.V., Alphen aan den Rijn.
- Besse, E., 1942. Een molenbestek van Leeghwater. *Tijdschrift Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig genootschap*, 59^e jaargang, nr. 4.
- Besselaar, H., 1974. *Molens van Nederland*. Kosmos, Amsterdam.
- Beurkens, J., 1974. Windmolens: horizontaal kan ook. *De Kleine Aarde*. Nr. 9.

- Bicker Caarten, A., 1990. *Middeleeuwse watermolens in Hollands polderland. 1407/'08 - rondom 1500*. Stichting Uitgeverij Noord-Holland, Wormerveer.
- Biesboer, F., 2013. Herontwerp dijkveiligheid. Waterkeringenkaart 2.0 scherpt bestaande normen aan. *De Ingenieur*, nr. 1, 18 januari.
- Biesboer, F., 2013. Kijk vooral naar de gevolgen. Prioriteiten voor versterking verschuiven. *De Ingenieur*. Nr. 1. 18 januari.
- Biesboer, F., 2014. Rekenen met risico's. Deltaprogramma wijzigt systematiek voor dijknormen. *De Ingenieur*. Nr. 4. April.
- Biesboer, F., 2014. Waal is de nooduitgang. Deltaprogramma niet faalveilig. *De Ingenieur*. Nr. 9. September.
- Biesboer, F., 2014. Werk langs de waterkant. Dijken in rivierengebied onder de norm. *De Ingenieur*. Nr. 5. Mei.
- Biesboer, F., 2015. Beschermende schoonheid. Architecten nauw betrokken bij versterking Afsluitdijk. *De Ingenieur* 8. Augustus.
- Biesboer, F., 2016. Drijvende boerderij in Rotterdam. *De Ingenieur*. Nr. 3. Maart.
- Biesboer, F., 2016. Koppeling met ruimtelijke ordening ontbreekt. Han Meyer signaleert tekortkomingen in het Deltaprogramma. *De Ingenieur*. Nr. 3. Maart.
- Biesboer, F., 2016. Trage zandmotor. *De Ingenieur*. Nr. 9. September.
- Biesboer, F., 2016. Waterkeerpunt. Dijkversterking moet anders. *De Ingenieur*. Nr. 5. Mei.
- Biesboer, F., 2017. Rivier krijgt de ruimte. *De Ingenieur*. Nr. 3. Maart.
- Biesboer, F., 2017. Roldeuren van formaat. De nieuwe zeesluis in het Noordzeekanaal wordt de grootste ter wereld, met de langste sluisdeuren. En dat vraagt om een bijzondere bouwmethode. *De Ingenieur*. Nr. 7. Juli.
- Biesboer, F., 2017. Wiependoek in de prijzen. *De Ingenieur*. Nr. 2. Februari.
- Biesboer, F., 2018. Afsluitdijk krijgt metamorfose. *De Ingenieur*. Nr. 5. Mei.
- Biesboer, F., 2018. Minder strikte eisen voor dubbele dijk. *De Ingenieur*. Nr. 8. Augustus.
- Biesboer, F. en J. Huisman, 2014. Sluit de Nieuwe Waterweg af. Frank Spaargaren presenteert alternatief Deltaprogramma. *De Ingenieur*, nr. 10, oktober.
- Biezeveld, N., 1926. Eenige mededeelingen omtrent het onderzoek vanwege den Dienst van den Provincialen Waterstaat van Noordholland ingesteld naar de bemaling met den Hollandschen windmolen. *De Ingenieur*, 41^e jaargang, nr. 16.
- Blom, J.H., 1979. *De tjasker. Een zeldzaam molentype*. Waanders, Zwolle
- Blumental, K.P., 1982. Waterhuishoudkundige infrastructuur. *PT[Civiele Techniek]*. 37, nr. 9.
- Boer, H.E. en J.A. Kielman, 1956. *Rivieren, verdedigingswerken, dijken, duinen en stranden, waterschappen, polders en droogmakerijen*. Amsterdam-Antwerpen.
- Boks, D.J., 1948. *Pompen*. Hooiberg, Epe
- Bolderman, M.B.N. en A.C.W. Dwars, 1919. *Beknopt leerboek der waterbouwkunde*. Amsterdam.
- Boonenburg, K., 1949. *De Windmolens*. Allert de Lange, Amsterdam
- Bouwman, J., 2019. Erosie-aanpak combineert natuur, recreatie en cultuur. *Land+Water*. nr. 6.
- Braak, C., 1930. Over waterbezwaar in verband met het gebruik van de oude en de verbeterde windmolens. In: *Het Waterschap* 15.
- Brakel, A. van. 2015. De paalworm in de Hollandse zeedijken. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 24, nr. 2.
- Bruggeman, A.G., 1961. Versterking van bestaande dijken. *Polytechnisch Tijdschrift*, editie B, 16^e jaargang, nr.23.
- Bruin, D. de, 2001. *Wat Er Staat*. Lecturis BV, Eindhoven.
- Buiter, R., 2019. Moeder natuur als bouwmeester. Waterbouw met zand, mangroven en zeegras. *De Ingenieur*. Nr. 1, Januari.
- Burgers, T., 2014. *Nederlands grote rivieren. Drie eeuwen strijd tegen overstromingen*. Matrijs, Utrecht.
- Burgers, T., 2017. Verbrede rivieren zijn niet veiliger. Ruimtesprookje berust op onjuiste principes. *De Ingenieur*. Nr. 11. November.
- Buurman, A.J., 1925. Berekening van het waterverzet en het aantal maaluren van windwatermolens en van daarin opgestelde motorische hulpbemalingen. *De Ingenieur*. 40^e jaargang, nr. 31.
- Conrad, J.F.W., J.C. De Leeuw, H. Linse en L.A. Reuvs, 1873. De verbetering der bemalingsmiddelen van het waterschap De Beemster. Erven R. Bohn. Haarlem.

- Constant, Jac.G., 1993. *Waterstaatswerken verkend*. Pampus Associates. Amsterdam/Utrecht.
- Daalder, R, N. Schadee, W. Boon, T. Guiran en M. van Trierum, 2010. *Het Keezending in de polder Blijdorp. 1787: de eerste stoommachine van James Watt in Nederland*. Historisch Genootschap Roterodanum, Rotterdam.
- De Ingenieur, 2015. Getijdencentrale in grevelingendam. *De Ingenieur*. Nr. 4. April.
- De Ingenieur, 2016. Dijk van waterslangen. *De Ingenieur*. Nr. 6. Juni.
- Deltares, 2015. *WTI 2017 Kunstwerken*. Delft
- Deltares, 2016. *Basisrapport beoordeling waterkeringen*. Delft
- Dendermonde, M. en H.A.M.C. Dibbits, 1954. *De Dijken*. De Bezige Bij, Amsterdam.
- Dijksterhuis, E.J., 1943. *Simon Stevin*. Den Haag.
- Dijkstra, W., 1978. De hevelstuw. *pt-b*. 33, nr. 9.
- Dirkzwager, J.M., 1977. *Water. Van natuurgebeuren tot dienstbaarheid*. Den Haag.
- Disco C. (red), 1998. *Waterstaat*. In: J.W. Schot e.a. (red), *Techniek in Nederland in de twintigste eeuw deel 1*. Zutphen. 53-207
- Douwes, B.J., 1779. *Verhandeling over de proportiën tusschen de vermogens der gewoone watermolens, werkende met een staand scheprad, en der nieuwlings door heeren gebroeders Eckhardt uitgevondene hellende schepradmolens*. Den Haag.
- Eldering, S.C., 1958. De geschiedenis de Berkelse molens. *Tijdschrift Zuid-Holland*. Nr. 1.
- Ferguson, H.A., 1961. Technisch-theoretische grondslag bij aanleg van dijken. Algemene richtlijnen voor dijkontwerpen. *Polytechnisch Tijdschrift*, editie B, 16^e jaargang, nr.23.
- Fynje, H.F., 1849. *Verslag over het stoomwerktuig in den polder van Wamel, Dreumel en Alphen*. Vieweg, Nijmegen.
- Friedhoff, W., 1927. *De dieselmotor*, Derde druk, N.V. Uitgevers-Maatschappij AE, E. Kluwer, Deventer.
- Götz, H.F. en C.J.M. Tak, 1995. *Gemalen... als het water deert*. Nederlandse Gemalen Stichting. Delft
- Groen, K. en T. Schmeink, 1981. *Waterkeringen in Nederland. Werken met water, een onberekenbare vriend*. Baarn.
- Groen, K. en T. Schmeink, 1985. *Dijken*. Den Haag.
- Grohe, H., 1985. *Benzine- en dieselmotoren*. N.V. Uitgevers-Maatschappij AE, E. Kluwer, Deventer.
- Groot, H. de, 1975. Eisen met betrekking tot de kruisingsconstructies van vloeistoftransportleidingen met waterkeringen en wegen. *H₂O*. 30 januari.
- Heide, G.D. van der, n.d. *Dijkbouw door de eeuwen heen*. Overdruk uit *Antiquity and survival*.
- Heikens, T.L., 1961. Aanleg van dijken en dammen voor de Deltawerken. *Polytechnisch Tijdschrift*, editie B, 16^e jaargang, nr.23.
- Heikens en Jonker, 1975. Korte geschiedenis van het Amsterdam-Rijnkanaal. *Land+Water*, nr. 3.
- Henket, N.H., Ch.M. Schols en J.M. Telders, 1878. *Waterbouwkunde*. Den Haag.
- Hillen, J.J. en W. Cool, 1942. *Het prinsenmolenboek: een onderzoek naar het vermogen van windmolens*. Wageningen.
- Horch, J.C., 1916. Proefnemingen met een watervijzel. *De Ingenieur*, 31^e jaargang, nr. 49.
- Horn-Van Nispen, M.L. ten, H.W. Lintsen en A.J. Veenendaal jr. (red), 1994. *Wonderen der techniek. Nederlandse ingenieurs en hun kunstwerken. 200 jaar civiele techniek*. Zutphen.
- Hoving, I.E., 2011. *Hydrologische en landbouwkundige effecten toepassing onderwaterdrains in polder Zeevang*. Wageningen UR Livestock Research. Lelystad.
- Huet, A., 1885. *Stoombemaling van polders en boezems*. De gebroeders Van Cleef, Den Haag
- Huitema, T., 1947. *Dijken langs zee, rivieren en kanalen; kaden om polders, droogmakerijen enz. samenstelling, aanleg, onderhoud*. Amsterdam-Antwerpen.
- Hullu, J. de en A.G. Verhoeven (eds), 1920. *Tractaet van Dijkagie. Waterbouwkundige adviezen en ervaringen van Andries Vierlingh*. Rijks Geschiedkundige publicaties, kleine serie 20+20a, Martinus Nijhoff. Den Haag. Reprint VBKO, 1973.
- Husslage, G., 1968. *Windmolens*. Tweede druk. Uitgeverij Keesing, Amsterdam.
- Jorritsma, J. en H.L. Sijberden, 1978. Oude en nieuwe afdichtingsmaterialen in de waterbouw. *Pt-b* 33, nr. 7.
- Keunen, G.H., 1980. *De historische ontwikkeling van de bemaling van de Bemster*.

- Keunen, G.H., 1988. *Waterbeheersing en de ontwikkeling van de bemalingstechniek in West-Nederland. De historische ontwikkeling van poldermolens en gemalen to heden*. Bijdragen en Mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden
- Keunen, G.H., 1996. Stoomgemalen als cultureel erfgoed. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 5, nr. 1.
- Klasema, M., 1961. Praktische grondslagen van de dijk aanleg. *Polytechnisch Tijdschrift*, editie B, 16^e jaargang, nr.23.
- Klein, J.L. 1961. Oriëntering over de situatie van de dijken. *Polytechnisch Tijdschrift*, editie B, 16^e jaargang, nr.23.
- Kley, J. van der, en H.J. Zuidweg, 1969. *Polders en dijken*. Amsterdam-Brussel.
- Knaap, G. van der, 1968. *Pompen en gemalen*. College 442 113. Landbouw Hogeschool Wageningen, Weg- en Waterbouwkunde, Wageningen.
- Knaap, G. van der en A.H. de Vries, 1978. Pompen. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. No. 5.
- Koning, J. de, 2017. Integrale aanpak maakt versterking Diefdijklinie uniek. *Land+Water*. nr. ½.
- Koole, M.C. e.a., 1910. *Waterbouwkundige constructies*. Handboek 2 vol. Amsterdam.
- Koot, A.C.J., 1977. *Inzameling en transport van rioolwater*. Waltman, Delft.
- Korteweg, J., 2018. *Grondleggers. Her verhaal van de Nederlandse baggeraars*. Balans. Amsterdam.
- Krayenhoff, baron C.R.T., 1835. *Verzameling van hydrographische en topographische waarnemingen in Holland*. Den Haag.
- Kwast, E., 2019. Maatwerk bij dijkversterking in haven Marken. *Land+Water*. nr. 6.
- Laar, R. van de, M. Wollbers en J. Baltissen, 2021. Een duurzame versterking van de IJsselmeerdijk. *Land+Water*. Nr. 6, juni.
- Land+Water, 1977. *100 jaar Noordzeekanaal*. 33-35.
- Lauwen, T. e.a., 1995. *Nederland als kunstwerk. Vijf eeuwen bouwen door ingenieurs*. Rotterdam.
- Leeuwen, W.R.F. van, Waterbouw. In: H.W. Lintsen e.a. (red), 1993. *Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800-1890* deel 3. Zutphen. 233-249.
- Linssen, L., 1983. *Verslag van een literatuuronderzoek naar vijzelpompen en tonmolens*. Rapportnummer WPS 3-83.05.R 355. Technische Hogeschool Eindhoven, Afdeling Werktuigbouwkunde, Eindhoven.
- Lintsen, H.W., 1993. *Stoom en bemaling*. In: H.W. Lintsen e.a. (red), *Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800-1890* deel 4. Zutphen. 131-148.
- Loorij, T.P.J., 1989. Onderhoud van watergangen in 1985. deel 1, *Waterschapsbelangen*, nr. 1. deel 2, *Waterschapsbelangen*, nr. 4.
- Luijendijk, J. en E. Schultz, 1982. Waterbeheersingssysteem van een polder. Ontwatering, afwatering en lozing. *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 37. nr 9.
- Luijendijk, J. and M.D. Sinke, 1982. Veranderingsprocessen in de waterhuishouding. *PT|Civiele Techniek*. 37, nr. 9.
- Maris, A.G. e.a., 1954. *De dijken*. Amsterdam.
- Maurik, J. van, 1851. *Droogmaking van land door stoomkracht*. M. Schooneveld en zoon. Amsterdam.
- Metzelaar, W., 1962. *Nederland Deltaland. Inleiding tot de weg- en waterbouwkunde* deel 1. Haarlem.
- Meyers, G.J., 1925. Beproeving van een nieuw type windmotor. *De Ingenieur*. 40^e jaargang, nr. 33.
- Molenaar, T., 2019. Noviteiten bij de modernisatie van de Afsluitdijk. *Land+Water*. nr. 6.
- Monhemius, L., 1930. De gemalen van den Wieringermeerpolder. *De Ingenieur, Werktuig- en scheepsbouw*. Nr. 14, 4 april.
- Monhemius, L., 1967. Vijf eeuwen polderbemaling. Enkele grepen uit de geschiedenis van de strijd van droge voeten. *Land en Water* nr. 4.
- Monhemius, L. en W. van der Kley, 1957. Enige beschouwingen over het nieuwe vijzelmemaal 'Lutterzijl' van het waterschap Mastenbroek. *De Ingenieur*, 69^e jaargang, nr. 12.
- Monhemius, L. en H. van Rossum, 1961. Polderbemaling. *Landbouwkundig Tijdschrift*, 73^e jaargang, nr. 15.
- Mulder, K., 1987. *De Hollandse Molen, monument of werktuig? Een onderzoek naar de controverse over het voortbestaan van de Hollandse windmolen*. Enschede.
- Muller, F., 1937. *De eerste stoom-machines van ons land*. *De Ingenieur, Werktuig- en scheepsbouw*. 52^e jaargang, nr. 41.
- Muralt, R.R.L. de, 1913. *Dijk- en oeverwerken van gewapend beton volgens het Systeem Muralt*. Delft.

- Muysken, J., 1925. Moderne windmotoren vergeleken met den Hollandschen windmolen. *De Ingenieur*. 40^e jaargang, nr. 38.
- Muysken, J., 1932. Berekening van het nuttig effect van de vijzel. *Ingenieur*, 47^e jaargang, nr. 121.
- Nederlandse Gemalenstichting, 2007. NGS gemalen gids.
- Nijhof, P., 1993. *Gemalen*. Duo/Duo, Rotterdam.
- Nijhof, P., 1997. *Sluizen in Nederland*. Duo/Duo, Rotterdam.
- Nijhof, P., 1982. *Molenbibliografie*, Zutphen.
- Nijhof, P., 1983. *Windmolens in Nederland*, Waanders, Zwolle,
- Noort, M. van den, 2019. Zelfsluitende kering ook in coupures. *Land+Water*. nr. 6.
- Noppen, J. e.a., 1765. *Rapport van proeven gedaan op de werking van een vijzelmolen, en een schepradmolen staande aan de Westvaart onder Haserswoude*. Leiden.
- Nortier, I.W. en H. van der Velde, 1963. *Hydraulica voor waterbouwkundigen*. 2^e herziene druk. Stam, Haarlem.
- Oud, G.A., 1967. Polderbemaling. *Waterschapsbelangen*, 52^e jaargang, nr. 14.
- Plasschaert, B.F. e.a., 1920. *Beknopt practisch leerboek der burgerlijke en water-bouwkunde deel II: Waterbouwkunde*. Amsterdam.
- Polderman, R. en C.J.M. Tak, 2001. *Gemalen... het behouden waard*. Nederlandse Gemalenstichting en Tak Architectenbureau, Arnhem.
- Pols, K. vna der, 1980. *De ontwikkeling van het wateropvoerwerktuig in Nederland 1770 - 1860*. De Ingenieur. nr. 22.
- Pols, K. van der, 1984. *De ontwikkeling van het wateropvoerwerktuig in Nederland 1770 - 1870*. Bataafsche Genootschap der Proefondervinderlijke Wijsbegeerte. Delftse Universitaire Pers, Delft.
- Pols, K. van der, en J.A. Verbruggen, 1996. *Stoombemaling in Nederland 1770-1870*. Stichting De Cruquius, Delftse Universitaire Pers, Delft.
- Porte, G.D.C.A. de la en L. Monhemius, 1949. Het Rijksstoomgeaol aan de Arkelse Dam. *De Ingenieur*, nr. 51.
- Potma, A.P. (red), 1936 - 1937. *Weg- en waterbouwkunde. Studieboek voor het middelbaar technisch onderwijs en voor de praktijk* 5 vol. Amsterdam.
- Pouw, G.J., 1982. *Wieksystemen voor polder- en industriemolens*. Kluwer Technische Boeken, Deventer en Antwerpen.
- POV Macrostabieleit, 2016. *Handreiking life cycle monitoring*. Waterschap Rivierenland. Tiel.
- Prinsenmolen commissie, 1942. *Het prinsenmolenboek. Een onderzoek naar het vermogen van windmolens*. Fonds Landbouw export bureau 1916 - 1918. Publicatie nr. 27. H. Veenman en zonen, Wageningen.
- Rapport commissie rivierdijken* 2 vol. Den Haag, 1977.
- Riet, Arie Johannes Jan van 't, 2013. *Water, wind en wieken: kleine geschiedenis van de Aarlanderveense molenviergang en de Drooggemaakte Polder aan de Westzijde te Aarlanderveen*. Stichting Molenviergang Aarlanderveen. Aarlanderveen.
- Rijkswaterstaat, 1976. Rijksgemaal IJmuiden. *Land en Water*. april
- Rijkswaterstaat, 2017. *Factsheet Wettelijk beoordelings Instrumentarium Waterkeringen*.
- Rijn, D. van en R. Polderman, 2010. *Het water de baas. Geschiedenis van de mechanische bemaling in Nederland*. De Nederlandse gemalenstichting. Verloren, Hilversum.
- Rijn, D. van, R. Polderman en J. van Raaij, 2017. *Tussen stoom en stroom. De rol van de verbrandingsmotor in de Nederlandse polder- en boezembemaling*. De Nederlandse gemalenstichting. Verloren, Hilversum.
- Roest van Limburg, J.A., 1880. *De centrifugaalpomp. Een werktuig tot het opvoeren van water*. Gebr. J. & H. van Langenhuysen, Den Haag.
- Romijn, P.C., 1976. Schepradgemaal bij Schellingwoude. *Land+Water*. April. 21-23.
- Rozing, A., T. Scheckendiek en E.Gustin, 2017. Voorkom onnodig zware dijkversterking. *Land+Water*. Nr. 9, september.
- S., 1915. De Blijdorpse vuurmachine. *Het Waterschap*, 4^e jaargang, nr. 6, juni.
- Scholten, J.A., 1847. *Gedachten over de wind- of stoombemaling voor polders benevens enige opmerkingen omtrent het stoomtuig De Leegwater*. Van der Meer & Verbruggen, Rotterdam.
- Schot, J.W. e.a. (red), 1998 - 2003. *Techniek in Nederland in de twintigste eeuw* 7 vol. Zutphen. deel I: *Techniek in ontwikkeling, waterstaat, kantoor en informatietechnologie*.

- Schultz, E., 1995. Historie van de waterbeheersing in de Nederlandse droogmakerijen. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* 4.
- Segers, M., 2015. Slingersluis. *De Ingenieur*. Nr. 2. Februari.
- Segers, R., 1982. Van windmolen naar windgenerator. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5, oktober.
- Seijlhouwer, M., 2015. Getijdencentrale in kering Oosterschelde. *De Ingenieur*. Nr. 12. December.
- Seijlhouwer, M., 2017. Nieuw Deltaplan nodig. *De Ingenieur*. Nr. 3. Maart.
- Seijlhouwer, M., 2018. Centrum voor getijnturbines in de Grevelingendam. *De Ingenieur*.
- Seijlhouwer, M en F. Biesboer, 2014. Afsluitdijk krijgt viskanaal. *De Ingenieur*. Nr. 12. December.
- Simons, G. en A. Greve, 1844. *Verhandelingen over de stoombemaling van polders en droogmakerijen*. Nieuwe verhandelingen van het Bataafs Genootschap. Negende deel. Rotterdam.
- Sipman, A., 1977. *Het hellend scheprad. Geschiedenis en bouw*. Zutphen.
- Smid, E.H., 1929. Enige beschouwingen naar aanleiding van het vraagstuk van de verbetering van watermolens. *Het Waterschap*, 18^e jaargang, nr. 11.
- Spaargaren, F., 2014. Sluit de Nieuwe Waterweg af. *De Ingenieur*. Nr. 10.
- Stamhuis, E.J. en J.J. Pilon, 2002. *Afsluitingstechnieken in de Nederlandse Delta. Een overzicht van de ontwikkeling van deze techniek*. Zutphen.
- Steenhuis, M., 2016. *De Deltawerken*. Rotterdam.
- Storm Buijsing, D.J., 1864. *Handleiding tot de kennis der waterbouwkunde voor de kadetten der genie. Deel II*, 3^e druk. Broese, Breda.
- STOWA, 2010. Gemalen kunnen en moeten beter. *Ter info* nr. 47.
- STOWA, 2010. Steeds scherper beeld veiligheid regionale waterkeringen. *Ter info* nr. 47.
- STOWA, 2012. De ene pomp is de andere niet. *Ter info* nr. 52.
- STOWA, 2012. Inspectie krijgt plaats die het binnen het waterkeringbeheer verdient. *Ter info* nr. 53.
- STOWA, 2012. Maken we Nederland deltaproof met deltadijken. *Ter info* nr. 52.
- STOWA, 2013. Afwegingskader en stappenplan meerlaagse waterveiligheid gereed. *Ter info* nr. 55.
- STOWA, 2014. Elke dijkspecteur zijn eigen drone. *Ter info* nr. 58.
- STOWA, 2014. Stresstest veenkaden. *Ter info* nr. 58.
- STOWA, 2018 Handboek dijkbewaking
- STOWA, 2019. *Handreiking peer reviews zorgplicht waterkeringen*, rapport 2019-21, Amersfoort
- STOWA, 2019. *Historisch onderzoek veenkaden*, rapport 2019-30. Amersfoort
- Stroop, J.P.A., 1977. *Molenaarstermen en molengeschiedenis*. Proefschrift. Rodopi, Nijmegen.
- Tak, C.J.M. en H. Grötch, 1995. *Gemalen...als het water deert*. Nederlandse Gemalenstichting.
- Thierry, J.W., 1930. *De strijd tegen Nederlands erfvijand. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de waterbouwkunde aan de Technische Hoogeschool te Delft, op donderdag 16 januari 1930*. Rotterdam.
- Thurkow, A.J., 1996. De invoering van de centrifugaalpompe, een 19de-eeuwse vernieuwing. In: *Geografisch tijdschrift* 19. 228-236.
- Tonneijck, M., M.T. van der Meer en W.R. Halter. 2018. Handboek dijkenbouw bundelt uitvoeringskennis. *Land+Water*, nr. 9, september,
- Toussaint, B., 2018. *Modern wereldwonder. Geschiedenis van de Deltawerken*. Boom, Amsterdam.
- V.D., 1914. Bepaling van het vermogen der polderbemaling. *Het Waterschap*.
- v.R., 1963. Polderbemaling in Nederland. *Waterschapsbelangen*. 48^e jaargang.
- Ven, G. van de, en N. van Dooren, 1997. *De nieuwe rivierdijken. Dijkversterking als ontwerpogave*. Rotterdam.
- Verdonk, A., 2015. Grootse golfgoet. Natuurlijke waterbescherming testen. *De Ingenieur* 4. April.
- Vierlingh, A., 1920. *Tractaat van dyckagie*. Den Haag.
- Visser, C., 1941. *Hollandsch Molenboek*. Holdert, Amsterdam.
- Visser, J.C., 1961. Dijkbeheer. *Polytechnisch Tijdschrift*, editie B, 16^e jaargang, nr.23.
- Visser, M.F., 1911. Polderbemaling. *Cultura*, nr. 272.
- Voogd, F., 2019. Noordzeewerken. De extreemste Nederlandse polderambities. *De Ingenieur*. Nr. 1. Januari.
- Vries, J.E. de, A.P. Potma en J.Th. Thijsse, 1951. *De technische vraagbaak Weg- en Waterbouwkunde, deel W*. Vijfde geheel gewijzigde druk. Kluwer, Deventer en Jakarta, Indonesië.
- Waalewijn, A. (red), 1986. *Drie eeuwen Normaal Amsterdams Peil*. Rijkswaterstaat-serie nr. 48. Den Haag.

- Walta, L., 2014. Vouwdeur voor sluis. *De Ingenieur*, nr. 2, februari.
- Werkgroep Afvoerberekeningen, 1979. *Richtlijnen voor het berekenen van afwateringsstelsels in landelijke gebieden*. Utrecht.
- Werkgroep Grasmatt op Dijken, 1958. *Grasmatt op dijken*. E.L.C.I., Leiden.
- Wijdieks, J., 1965. *Greep op het ongrijpbare – II. Hydraulische aspecten bij het ontwerpen van pompinstallaties*. Delft Hydraulics Laboratory. Publication no. 43. Delft.
- Winden, P. van, 2017. Dijkdeuvels bieden uitkomst bij beperkte ruimte. *Land+Water*. nr. ½.
- Zoetendaal, W. van, 1993. *Gemalen in Nederland*. Uitgeverij Duo/Duo. Rotterdam.
- Zwiers, L., 1908. *Waterbouwkunde* 5 vol. Amsterdam.

Meteorologie

- Bijl, W. van der, 1954. *Weersverwachtingen op lange termijn*. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 's Gravenhage.
- Bouwknegt, J., 1988. Windinvloeden in boezemnetwerken. *Waterschapsbelangen*. Jaargang 73, nr. 11.
- Bouwknegt, J. en A.J. Gelok, 1988. *Regenduurlijnen voor het ontwerp en beheer van waterbeheersings- en rioleringsprojecten*. Heidemij Adviesbureau, Arnhem en. Landinrichtingsdienst, Utrecht
- Braak, C., 1929. *Het klimaat van Nederland. C. Luchtdrukking. D. Wind*. Mededelingen en verhandelingen 32. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, De Bilt.
- Braak, C., 1933. *Het klimaat van Nederland. A (vervolg). Neerslag*. Mededelingen en verhandelingen 34^a. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, De Bilt.
- Braak, C., 1942. *Het klimaat van Nederland. D (vervolg). Wind*. Mededelingen en verhandelingen 46. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, De Bilt.
- Braak, C., 1945. *Invloed van den wind op regenwaarnemingen*. Mededelingen en verhandelingen 48. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, De Bilt.
- Brunings, C., 1780. Bericht wegens de weerkundige waarnemingen op Zwanenburg. *Verhandelingen Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen*, XIX. Haarlem.
- Brunings, C., 1789. Bericht wegens een nieuwe hietometer. *Verhandelingen Hollandse Maatschappij XXVI*, Haarlem.
- Buishand, T.A. en C.A. Velds, 1980. *Klimaat van Nederland. I. Neerslag en verdamping*. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, De Bilt.
- Buys Ballot, C.H.D., 1866. *Hoe zal men de verdampingshoeveelheid bepalen voor polders*. Verslagen en mededelingen Koninklijke Academie van Wetenschappen XIV, 29 november.
- Deij, L.J.L., 1968. *Enige opmerkingen over de neerslagmeting en de neerslagverdeling naar tijd en plaats in ons land*. Verslagen en mededelingen nr. 14. Commissie voor Hydrologisch Onderzoek TNO, Den Haag.
- Dillingh, D., 2002. Klimaatverandering en zeespiegelstijging, vroeger, nu en in de toekomst. *Bijdrage aan de artikelenreeks en Wetenschap*.
- Herik, A.G. van den en M.T. Kooistra, 1973. *5 Minuten regens*. Grontmij, De Bilt.
- Kramer, C., 1957. *Berekening van de gemiddelde grootte van de verdamping voor verschillende delen van Nederland volgens de methode van Penman*. Mededelingen en Verhandelingen nr. 70. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, De Bilt.
- Kregten, S.J. van, 1972. Regengegevens ten behoeve van de berekening van rioleringen. *H₂O* (5), nr. 20.
- Labrijn, A., 1945. *Het klimaat van Nederland gedurende de laatste twee en een halve eeuw*. Mededelingen en Verhandelingen nr. 49. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. Rijksuitgeverij, Den Haag.
- Lunteren, F. van, 2018. *1854 Het KNMI en de wet van Buys Ballot*. In: Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Wereldgeschiedenis van Nederland. onder redactie van Lex Heerma van Voss, Marjolein 't Hart, Karel Davids, Karwan Fatah-Black, Leo Lucassen en Jeroen Touwen; m.m.v. Marijke Schillings; met bijdragen van Martine Gosselink, Beatrice de Graaf, Lotte Jensen, Gert Oostindie, Lodewijk Petram, Suze Zijlstra en vele anderen. *AmbolAnthos*, Amsterdam.
- Peerdeman, K., 2019. *Actualisatie neerslagstatistiek*. STOWA, Amersfoort.

- Project- en Begeleidingsgroep Verdampingsberekeningen, 1988. Eindrapport. *Van Penman naar Makkink. Een nieuwe berekeningswijze voor de klimatologische verdampingsgetallen*. Rapporten en nota's nr. 19. Commissie voor Hydrologisch Onderzoek TNO, Den Haag.
- Schenkeveld, M.M., 1976. *Regengegevens uit de 5-minuten analyse*. Dwars, Heederik en Verhey, Amersfoort.
- STOWA, 2014. Nieuwe kennis nodig bij aanpak extreme buien. *Ter info* nr. 58.
- STOWA, 2015. *Nieuwe neerslagstatistieken voor het waterbeheer: extreme neerslaggebeurtenissen nemen toe en komen vaker voor*. Amersfoort.
- STOWA, 2018. *Neerslag statistieken voor korte duren. Actualisatie 2018*. Rapport 2018-12. Amersfoort.
- STOWA, 2019. *Neerslagstatistiek en -reeksen voor het waterbeheer 2019*. Rapport 2019-19, Amersfoort.
- Talsma, W., 1969. Het bepalen van regenduurlijnen voor perioden van 5 tot 90 minuten. *H₂O* (2), nr. 13.
- V.D., 1915. Over regenval en verdamping in verband met het waterbezwaar van den polder. *Het Waterschap*. 4^e jaargang.
- Veen, J. van, 1940. Is de heerschende windrichting te Amsterdam sedert 1700 gekrompen ?. *Tijdschrift Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap*, LVII.
- Veen, J. van, 1940. De invloed der 11-jaarlijkse zonnevlekkenperiode op stromen, ijsgang en neerslag. *De Ingenieur*. Nr. 5
- Visser, B. 1947. *Toepassing van de kansberekening op den regenval met het oog op polderbemaling*. Proefschrift Technische Hoogeschool Delft. Eduard IJdo N.V., Leiden.
- Warmerdam, P.M.M., 1981. De invloed van de wind op regenwaarnemingen; een vergelijkend regenmeter onderzoek. *H₂O* (14), nr. 1.
- Wesdorp, J.G., 1988. Verdampingscijfers voor de landbouw. *Bouwkunde en Civiele techniek*. Nr. 8.
- Wieringa, J. en P.J. Rijkooft, 1983. *Klimaat van Nederland 2. Windklimaat van Nederland*. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. Staatsuitgeverij, Den Haag.

Rivierbeheer

- Commissie Rivierdijken (vz. C.J.G. Becht), 1977. *Rapport Commissie Rivierdijken*. Den Haag.
- Commissie Toetsing Uitgangspunten Rivierdijkversterkingen (vz. C. Boertien), 1993. *Advies aan de Minister van Verkeer en Waterstaat, J.R.H. Maij-Weggen, inzake toetsing van de uitgangspunten van de rivierdijkversterkingen*. Den Haag.
- Heezik, A. van, 2008. *Strijd om de rivieren. 200 jaar rivierenbeleid in Nederland of de opkomst en ondergang van het streven naar de normale rivier*. Haarlem/Den Haag.
- Luitjes, E.C., 1821. *Ontwerp om de steeds toenemende ongelukken bij ijskarringen op de bovenrivieren, zoo niet geheel te voorkomen, althans grootelijks te verminderen*. Dordrecht.
- Mooren, B. van der, 2015. Ysdammen en ijskroppingen. Visie op ijsbestrijding in de grote rivieren gedurende de achttiende eeuw bij een geleerd genootschap. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 24, nr. 1.
- Parmet, B., W. van de Langemheen, E.H. Chbab, J.C.J. Kwadijk, E.L.M. Diermanse en D. Klopstra, 2001. *Analyse van de maatgevende afvoer Vn de Rijn te Lobith. Onderzoek in het kader van het randvoorwaardenboek 2001*. RIZA rapport 2002.012, Arnhem.
- Silva, W., F. Klijn en J. Dijkman, 2000. *Ruimte voor Rijntakken. Wat het onderzoek ons heeft geleerd*. Lelystad.
- Ven, G.P. van de, A.M.A.J. Driessen, W. Wolters en J. Wasser, 1995. *Niets is bestendig. De geschiedenis van de rivieroverstromingen in Nederland*. Utrecht.

Waterbeheer, wetgeving en instituties

- Balkum, D. van, F. Kwadijk and A. te Linde, 2021. Water als sturend principe in ruimtelijke ordening. *Land+Water*. Nr. 9, september.
- Beekman, A.A., 1905 - 1907. *Het dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795* 2 vol. Den Haag.
- Berge, A.P. van den, 1975. De waterschappen in Nederland. *Intermediair*, 4 april.
- Berge, A.P. van den, 1987. *Waterschappen waargenomen*. Delft
- Berge, A.P. van den e.a. (red), 1995. *Bestrijding van de watervervuiling. Vijftienvintig jaar WVO*. Den Haag.

- Berkers, E., 2002. *Technocraten en bureaucraten. Ontwikkeling van organisatie en personeel van de Rijkswaterstaat 1848-1930*. Zaltbommel.
- Borger, G.J. en S. Bruines, 1994. *Binnenwaeters gewelt. 450 jaar boezembeheer in Hollands Noorderkwarties*. Edam.
- Danner, H.S., 1993. *Stedelijke invloed op de zeventiende-eeuwse droogmakerijen*. In: J.C.N. Raadschelders en Th.A.J. Toonen (eds). *Waterschappen in Nederland*. Hilversum.
- Drupsteen, Th.G. e.a., 1992. *Waterstaatswetgeving: verleden, heden en toekomst*. Zwolle.
- Eijk, P.van, P. Groenhuijzen en S. Moolhuijzen, 2021. Handreiking waterinclusief omgevingsplan. *Land+Water*, nr. 5.
- Engelhardt, J.H., 1927. *Beschouwingen over drainage*. Landbouwkundig Tijdschrift. 15 mei.
- Fockema Andreae, S.J., 1943. *Hoofdlijnen van waterschapsrecht. Een handleiding tot de studie van het publieke recht en het waterschapsrecht voor bestuurders en ambtenaren van waterschappen*. Alphen aan den Rijn.
- Gerlach, J.A. Jr., 1846. *Handboek voor dijk- en polder-beheer*. Muller. 's-Hertogenbosch.
- Gerlach, J.A. Jr., 1848. *De regten en pligten van den Nederlandschen landeigenaar, tegenover heemraadschappen en polder-besturen*. Erven Doorman. Den Haag.
- Glasbergen, P., 1993. *Waterschappen en integraal waterbeheer, een oefening in afstemming van beleid en beheer*. In: J.C.N. Raadschelders en Th.A.J. Toonen (eds). *Waterschappen in Nederland*. Hilversum.
- Goede, B. de e.a. (red), 1982. *Het waterschap. Recht en werking*. Deventer.
- Greive, J.M., 1982. *De stadia van hetwaterschaps-bestaan*. In: B. de Goede e.a. *Het waterschap, recht en werking*.
- Groen, K., en T. Schmeink, 1981. *Waterschappen in Nederland. Werken met water, een onberekenbare vriend*. Bosch & Keuning NV, Baarn.
- Hall, A. van e.a. (red), 1997. *Waterbeheerswetgeving*. Lelystad.
- Hall, A. van, Th.G. Drupsteen en H.J.M. Havekes (red), 1999. *De staat van water. Opstellen over juridische, technische, financiële en politiek-bestuurlijke aspecten van waterbeheer*. Lelystad.
- Havekes, H.J.M., 1997. *De Wet verontreiniging oppervlaktewateren in waterbeheerswetgeving*. Lelystad.
- Havekes, H., 2018. Veranderingen en continuïteit in de polder. De institutionele ontwikkelingen van het waterschap in de periode 1992 – 2017. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. 27^e jaargang nr. 1/2, oktober.
- Haven, H. van der, 1975. Van een oud waterschap en een nieuwe taak. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. April-mei.
- Hecker, W., 1869. *Het Koninklijk Beshuit van 17 december 1819 houdende de overdragt van het beheer en de bekostiging van waterstaatswerken aan de Staten der Provinciën*. Groningen.
- Hofstra, M., 2018. Van 1993 tot nu. Enkele observaties van beleidsontwikkelingen in het waterbeheer. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. 27^e jaargang nr. 1/2, oktober.
- Honert THz, J. van den, 1842. *Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche wetgeving betreffelijk de magt der hooge en andere heemraadschappen, dijk- en polderbesturen enz*. Amsterdam.
- Hoog, J.M., 1897. *Aanteekening op Boogaards verzameling van wetten, decreten, besluiten, tractaten en andere bescheiden betreffende den waterstaat in Nederland*. Den Haag.
- Hoogheemraadschap van Delfland, 1981. *Het oudste keurboekje van het Hoogheemraadschap van Delfland circa 1440-1445*. Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Huinink, J.T.M., 1992. Het (niet) doorspuiten van drains. IKC – Informatie Akkerbouw en vollegrondsgroente.
- Ijff, J., 1995. *De bestuurlijke organisatie van het waterkwaliteitsbeheer*. In: A.P. van den Berge e.a. (red), *Bestrijding van de watervervuiling. Vijfentwintig jaar WVO*. Den Haag.
- Ijff, J., 2019. De dijkgraaf: toen en nu. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 28, nr. 2.
- Kloosterman, W.L., 1993. *Het waterstaatsbeheer in de Bataafs-Franse tijd*. In: J.C.N. Raadschelders en Th.A.J. Toonen (eds). *Waterschappen in Nederland*. Hilversum.
- Kooiman, D., 1928 - 1932. *Waterstaatswetgeving* 3 vol. Alphen aan den Rijn.
- Kranenburg, F.J., 1974. *Het waterschap en zijn toekomst*. Rapport van de Studiecommissie Waterschappen. Den Haag.

- Kranenburg, F.J., L.J. de Ruiter en J.H.M. Kienhuis (red), 1977. *Waterschapschouw. Opstellen geschreven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Unie van Waterschappen*. Deventer.
- Linden, H. van der, 1982. Een nieuwe overheidsinstelling: het waterschap circa 1100-1400. In: *Algemene geschiedenis der Nederlanden 3*. Haarlem. 60-76.
- Linden, H. van der, 1977. *Zeventuig. De middeleeuwse oorsprong van ons moderne waterschapsrecht in zeven exempels*. In: F.J. Kranenburg, L.J. de Ruiter en J.H.M. Kienhuis (red), *Waterschapschouw. Opstellen geschreven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Unie van Waterschappen*. Deventer. 23-60.
- Linden, H. van der, 1988. *De Nederlandse waterhuishouding en waterstaatsorganisatie tot aan de moderne tijd*. In: *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden*. 534-553
- Lintsen, H., 1980. *Ingenieurs in Nederland in de negentiende eeuw. Een streven naar erkenning en macht*. Den Haag.
- Loor, P.J. de, 1969. *De provinciale waterstaatsdiensten. Bestuurswetenschappen*. z.pl.
- Loosjes, J., 1901. *De algemeene waterschapsreglementen onderling vergeleken*. Haarlem.
- Lucas, E. 2001. *De wegen van het water. Waterbeheer in de 21^e eeuw*. Teleac/NOT. Terra bv, Warnsveld.
- Maris, A.G, A. Volker, S. Herweijer, W.F.J.M. Krul en J.J. Hopmans, 1959. *De waterhuishouding van Nederland*. De Ingenieur no. 1, 2, 3 en 4.
- Meer, Z.Y. van der, 1939. *Het opkomen van den waterstaat als taak van het landsbestuur in de Republiek der Vereenigde Provinciën*. Delft.
- Milieu- en Natuurplanbureau – RIVM, 2004. *Risico's in bedekte termen. Een evaluatie van het beleid inzake de veiligheid tegen overstromen*. Bilthoven.
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie, 2021. *Ontwerp Nationaal waterprogramma 2022-2027*. Den Haag.
- Molen, A.M., 1993. Windmolens en hun rechten. *Geodesia*. 27^e jaargang, no. 3.
- Monchy, S.J.R. de, 1954. *Algemeen reglement voor de polders in de provincie Zuid-Holland*. Alphen aan den Rijn.
- Nooten, N.F., 1879. *De Nederlandsche wetgeving op de waterschappen, dijk- en polderbesturen*. Schoonhoven.
- Opschoor, J.B. (Hans), 2021. De Sint-Elisabethsvloed en de Krimpenerwaard. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, nummer 1, Juni.
- Pollman, Tessel, 2006. *Van waterstaat tot wederopbouw. Het leven van dr. ir. J.A. Ringers (1885-1965)*. Boom. Amsterdam.
- Quarles van Ufford, J., 1851. *Handleiding voor de vaststelling der nieuwe waterschapsreglementen*. Den Haag.
- Raadschelders, J.C.N. en Th.A.J. Toonen (red), 1993. *Waterschappen in Nederland. Een bestuurskundige verkenning van de institutionele ontwikkeling*. Hilversum.
- Schepel, C.J.H., 1906. *Waterschapswetgeving*. Groningen.
- Schilthuis, G.J.C., 1947 en 1960. *Waterschapsrecht*. Alphen aan den Rijn.
- Schilthuis, G.J.C., 1951. *De provincie en de waterstaat*. In: F.A. Helmstrijd, N.H. Muller en S.J.R. de Monchy (red), *De Provinciale Wet honderd jaar*. Alphen aan den Rijn. 139-151
- Sloof, J.H.M., 1999. *De oudste bestuursregisters van het Hoogheemraadschap van Rijnland (1444-1520): regesten van de handelingen van dijkgraaf en hoogheemraden*. Hoogheemraadschap van Rijnland. Leiden.
- Sneep, J.C., 1980. *Het waterschapsbestuur. Kanttekeningen bij de ontwikkeling van het waterschap tot functionele representatie-democratie*. Deventer.
- Snijdelaar, M. e.a., 1993. *De waterstaatszorg in Nederland. Verankerd in het verleden. Flexibel naar de toekomst. Vijf opstellen ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van de studiekring voor Waterstaatsrecht en Waterschapsbeheer 1959-1993*. Den Haag.
- Steur, P.J.P. van der, en A.E. van der Steur-de Brauw, 1929. *Aanteekeningen op de verzameling van wetten, decreten, besluiten, tractaten en andere bescheiden betreffende den waterstaat in Nederland*. Den Haag.
- STOWA, 2008. *Richtlijn normering keringen langs regionale rivieren*. ORK 2008-04. Utrecht.

- STOWA, 2009. *Handreiking natuurvriendelijke oevers*. Utrecht
- STOWA, 2010. *Aanleghoogte nieuwe woningen in relatie tot wateroverlast*. 2010-W-01. Amersfoort.
- STOWA, 2012. Waterschappen en gemeenten hebben elkaar nodig voor klimaatbestendige stad. *Ter info* nr. 53.
- STOWA, 2012. KWR volg- en stuursysteem 1.0 - meer ecologische kwaliteit. *Ter info* nr. 53.
- STOWA, 2013. Actualisatie schadefuncties voor de landbouw. *Ter info* nr. 57. Zoetermeer.
- STOWA, 2014. Inspiratieboek over waterrobuust bouwen in stedelijk gebied. *Ter info* nr. 58. Zoetermeer.
- STOWA, 2018. Integrale risicoanalyse wateroverlast: breder leren kijken. *Ter info* nr. 69. Zoetermeer.
- Tielhof, M. van, 2015. Waterschappen als de oudste democratische instellingen van Nederland. Het ontstaan van een mythe. *Tijdschrift voor waterstaatsgeschiedenis*, Jaargang 25, nr.2.
- Tielhof, M. van, 2021. *Consensus en conflict. Waterbeheer in de Nederlanden 1200 – 1800*. Verloren, Hilversum.
- Tuijnman, 1978. Een eigen zelfstandige plaats voor het waterschap. *Waterschapsbelangen*, 6 december. *Unificatie waterschapsreglementering*. Rapport van de Commissie Unificatie Waterschapsreglementering, ingesteld door de Studiekring van secretarissen en ontvangers van waterschappen. z.pl. 1971.
- Visch Eijbergen, D.M. en H. de, 1990. *Uitvoering en uitbesteding. Ontwikkelingen in de organisatie van waterbouwkundige werken bij de rijkswaterstaat*. Amsterdam.
- Vries, E. de, 1880. *Het toezicht van hooger gezag op de waterschappen volgens hunne reglementen*. Den Haag.
- Wetten, decreten, besluiten en tractaten op den waterstaat en de spoorwegen in Nederland (1669-1857); 1e vervolg (1858-1860; verschijnt met kleine wijziging in de titel om de drie jaar)*
- Winsemius, J.P. en G. Hubée, 1959. *Inleiding tot het waterstaatsrecht*. Alphen aan den Rijn.

Waterbeheer, algemene aspecten

- Baars, C., 1979. Geschiedenis van de bedijking in het Deltagebied, *Polytechnisch Tijdschrift. Bouwkunde, wegen- en waterbouw* 34, nr 2, 367-375.
- Baars, C., 1982. Andries Vierlingh. *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 37. nr 2, 15-19
- Baars, C., 1983. Jan Adriaensz. Leeghwater, *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 38. nr 8, 13-18.
- Baars, K.E., 1991. *Varend vervoeren. Van Amsterdam tot de Rijn: 100 jaar Merwedekanaal*. Utrecht.
- Ban, P.A. van den, 1930. *De taak der waterschappen inzake de ontwatering van gronden*. Het Waterschap. 19^e jaaargang. 36-40.
- Beekman, A.A., 1884. *Nederland als polderland. Beschrijving van den eigenaardigen toestand der belangrijkste helft van ons land*. Zutphen.
- Beekman, A.A., 1909-1912. *Polders en droogmakerijen* 2 vol. Den Haag.
- Beekman, A.A., 1948. *De wateren van Nederland aardrijkskundig en geschiedkundig beschreven*. Den Haag.
- Beekmans, J.R. en C. Schilt (red), 1997. *Drijvende stuwen voor de landsverdediging. Een geschiedenis van de IJssellinie*. Zutphen.
- Beekom, C.W.C. van, C. van den Berg, Th.A. de Boer, W.H. van der Molen, B. Verhoeven, J.J. Westerhof en A.J. Zuur, 1953. *Het weer in cultuur brengen van met zout water overstroomde gronden*. Rijksdienst voor Landbouwherstel.
- Beenakker, J.J.M.M. en H.S. Danner (red), 1992. *Strijd tegen het water. Het beheer van land en water in het Zuiderzeegebied*. Zutphen.
- Berge, A.P. van den e.a. (red), 1995. *Bestrijding van de watervervuiling. Vijfentwintig jaar WVO*. Den Haag.
- Berge, A.P. van den, G.J. Bakker en J.H.M. Kienhuis (red), 1987. *Waterschapspeilingen. Opstellen ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Unie van Waterschappen*. Den Haag.
- Berger, F.H.B. en A.H. IJlstra, 1993. *De Noordzee, een zee van ruimte?* Den Haag.
- Berkers, E., 1998. *Wat nat en droog bindt. Honderd jaar Vereniging van Personeel werkzaam op het gebied van Verkeer en Waterstaat*. Rijkswaterstaat-serie nr. 62. Den Haag.

- Berkers, E.A.M., 2002. *Technocraten en bureaucraten. Ontwikkeling van organisatie en personeel van Rijkswaterstaat, 1848-1930*. Zaltbommel.
- Beuse, P.H., B.M. de Boer, H. Herbermann en P.W. van de Kreeke, 1994. Hoe houden we in de toekomst onze voeten droog? *Land+Water*. Nr. 10.
- Beuving, J. en J.J.H. van den Akker, 1996. *Maaiveldsdaling van veengrasland bij twee slootpeilen in de polder Zegveldbroek: vijftientig jaar zakkingsmetingen op het ROC Zegveld*. DLO-Staring Centrum. Wageningen.
- Bicker Caarten, A., 1990. *Middeleeuwse watermolens in Hollands polderland 1407/08 - rondom 1500*. Wormerveer.
- Biesboer, F., 2014. Beter beheer. Zoetwatervoorziening heeft geen grote ingrepen. *De Ingenieur*, nr. 6, juni.
- Biesboer, F., 2015. Baggerbarrière. *De Ingenieur*. Nr. 2. Februari.
- Biesboer, F., 2017. Ons watersysteem verdient schoonheid. Ties Rijcken over de worsteling van de waterbouw. *De Ingenieur*, nr. 6, Juni.
- Biesboer, F., 2015. De buien de baas. Wat te doen bij overlast door extreem weer. *De Ingenieur*. Nr. 2. Februari.
- Biesboer, F., 2018. Droogte zet watersysteem op scherp. *De Ingenieur*. Nr. 8. Augustus.
- Biesboer, F., 2018. Nathouden en niet meer pappen. *De Ingenieur*. Nr. 8. Augustus.
- Bijkerk, C., Th.J. Linthorst en C. van Wijk, 1970. Cultuurtechnische inventarisatie Nederland. *Tijdschrift Koninklijke Nederlandse Heidemij*. 81, 7/8.
- Bijl, J.G., 1933. Polderproblemen in den loop van drie eeuwen. *De Ingenieur, B. Bouw- en waterbouwkunde* 8, 48^e jaargang, nr. 22
- Blanken, J. Jzn., 1834. *Memorie van geschiedkundige aantekeningen over de vroegere binnendijksche waterontlastingen door sluizen en waterleidingen tot in de buitenrivieren en daarop volgende eerste stichting der windmolens met derzelver lage en hooge boezems*. Utrecht
- Blink, H., 1902. *Geschiedenis van den boerenstand en den landbouw in Nederland. Eerste deel*. J.B. Wolters, Groningen
- Blink, H., 1904. *Geschiedenis van den boerenstand en den landbouw in Nederland. Tweede deel*. J.B. Wolters, Groningen
- Blumenthal, K.P., 1977. Waterverdeling in Nederland. *Landbouwkundig Tijdschrift*. 89-9.
- Blumenthal, K.P., 1978. Problematiek van de Nationale waterverdeling. *Waterschapsbelangen*. Nr. 20. 29 oktober.
- Bobbink, I., 2016. *De landschapsarchitectuur van het polder-boezemsysteem: structuur en vorm van waterstelsel, waterpatroon en waterwerk in het Nederlandse laagland*. Proefschrift TU Delft. Delft.
- Boekel, P., 1974. De betekenis van de ontwatering voor de bodemstructuur op zavel- en lichte kleigronden en de financiële consequenties daarvan. *Bedrijfsontwikkeling*, 5^e jaargang, nr. 10.
- Boiten, W. 1977. Meetoverlaten 2. *Pt-b*, nr. 6.
- Bosch, A. en W. van der Ham, 1998. *Twee eeuwen Rijkswaterstaat 1798-1998*. Europese Bibliotheek. Zaltbommel.
- Bosch, T., 2000. *Om de macht van het water. De nationale waterstaatsdienst tussen staat en samenleving 1798-1848*. Zaltbommel.
- Bosma, K. en K. Zwarts, 1993. *De kunstwerken van Rijkswaterstaat*. Rotterdam.
- Bouma, J. en L.W. Dekker, 1983. Nieuwe fysische methoden bij waterbeweging in kleigronden. *Landbouwkundig Tijdschrift*, 94^e jaargang, nr. 11
- Bouten, W. 1978. *De benadering van de relatie tussen de doorlatendheid en de vochtspanning van een grond met behulp van de pF-curve*. Werkdocument 1978-183 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouten, W., 1978. *Over de structuur en het waterbindend vermogen van pure klei*. Werkdocument 1978-187 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Brand, H. en J. Brand (red), 1986. *De Hollandse Waterlinie*. Utrecht-Antwerpen.
- Brandsma, W.J., 1897. *Polderbemaling*. In: Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1847-1897. Den Haag. 161-164.
- Brinkhorst, W., 1977. *Diepte van kanaal- en tochtpeil in het landelijk gebied beneden het maaiveld na inklinking*. Werkdocument 1977-251 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Buisman, J., 1995-2015. *Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen* 6 vol. Franeker.

- Burgers, J.M., 1926. Grondwaterstroming in de omgeving van een net van kanalen. *De Ingenieur*. 41e jaargang, nr. 32.
- Bouwman, L.H., 1953. *Drainage van landbouwgronden*. Ceres, Meppel.
- Braak, C., 1930. Over waterbezwaar in verband met het gebruik van de oude en van de verbeterde windmolens. *Maandblad Het Waterschap*.
- Breeman, J.L., 1945. *Van greppel tot watering*. Flakkeesche Drukkerij J. en M. Boomsma, Utrecht.
- Buitendijk, J., 1976. *Modelonderzoek naar de samenhang van mechanisatiegraad, toelaatbare werkomstandigheden en de opbrengst van suikerbieten op een middelzware zavel*. Nota Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Burgers, J.M., 1926. Grondwaterstroming in de omgeving van een net van kanalen. *De Ingenieur*, 41^e jaargang, nr. 32.
- Burgt, T. van der, 2021. Voorspelbaar onderhoud en waterpeil beheer. *Land+Water*, nr. 10, oktober
- Busser, J.W., 1978. *Eisen voor de doorsteekbaarheid van drainreeksen*.
- Caland, P., 1897. *Over dijken, duinen en stranden*. In: *Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1847-1897*. Den Haag. 139-140.
- Colenbrander, H.J. en Th.J. van de Nes, 1974. *Waterhuishouding vroeger, nu en in de toekomst*.
- Commissie Waterbeheer 21e eeuw, 2000. *Waterbeleid voor de 21e eeuw*. Den Haag.
- Conrad, F.W., 1827. *Prijzverhandeling betreffende het leven en de verdiensten van Christiaan Brunings met een voorbericht van J.H. van der Palm*. Den Haag.
- Conrad, J.F.W., L.A. Reuvens en T.J. Stieltjes, 1868. *Het verzekeren van een vasten boezemstand aan Rijnland*. Coster en Zoon, Alkmaar
- Constant, J.G., (red), 1993. *Waterstaatwerken verkend. Infrastructuur van rijkswaterstaat in overdracht*. Amsterdam-Utrecht.
- Cools, R.H.A., 1948. *Strijd om den grond in het lage Nederland. Het proces van bedijking, inpoldering en droogmaking sinds de vroegste tijden*. Den Haag.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1971. *Stijghoogten van het diepe grondwater in het Zuidwestelijke deel van Zuidelijk Flevoland*. Nota 871-4. Februari. Den Haag.
- Directie landbouwkundig onderzoek, 1979. *Beregeningsonderzoek in de akkerbouw*. Wageningen
- Dort, J.A. van, 1974. Waterbeheersing in stedelijke gebieden. *pt-b*. 7 augustus.
- Driel, P. van, 1976. *Onderzoek naar verschillen in frequentieverdeling van hoge grondwaterstanden ten gevolge van verschillen in neerslag*. Nota 936. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Drost, H., 1975. Droog wonen. *pt-b*. 30, nr. 2.
- Dufour, F.C., *Grondwater in Nederland. Onzichtbaar water waarop wij lopen. Geologie van Nederland deel 3*. Delft.
- Edelman, T., 1958. *Oude ontginningen van de veengebieden in de Nederlandse kuststrook*.
- Edelman, T., 1974. *Bijdrage tot de historische geografie van de Nederlandse kuststreek*. Rijkswaterstaat-serie nr. 14. Den Haag.
- Engelhardt, J.H., 1927. Beschouwingen over drainage. *Landbouwkundig tijdschrift*, mei.
- Ernst, L.F., 1962. Grondwaterstromingen in de verzadigde zone en hun berekening bij aanwezigheid van horizontale evenwijdige open leidingen. *Verslagen Landbouwkundig Onderzoek* nr. 67 (15).
- Fockema Andreae, S.J., 1950 - 1952. *Overzicht van de Nederlandse waterstaatsgeschiedenis*. Studiën over waterschapsgeschiedenis 8 vol. Leiden.
- Gerding, M.A.W., 1995. *Vier eeuwen turfwinning. De vervingen in Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel tussen 1550 en 1950*.
- Gouw, J.L. van der., 1987. *De landscheidingen tussen Delfland, Rijnland en Schieland*. Verloren. Hilversum.
- Groen, K., 1982. Het polderbestuur. *PT|Civiele Techniek*. 37, nr. 9.
- Ham, W. van der, 1998. J.A. Ringers: grondlegger van de moderne waterstaat. In: *Tijdschrift voor waterstaatsgeschiedenis* 7. 88-96.
- Ham, W. van der, 1999. *Heersen en beheersen. Rijkswaterstaat in de twintigste eeuw*. Zaltbommel.
- Ham, W. van der, 2003. *Meester van de zee: Johan van Veen 1893-1959, waterstaatsingenieur*. Balans, Amsterdam.
- Haubourdin R.M. e.a., 1987. *De Physieke Existentie dezes Lands. Jan Blanken Inspecteur-Generaal van de Waterstaat (1755-1838)*. Beetsterzwaag.

- Heezik, A. van, 1998. *Subsidiën of andere beneficiën uit de publieke schatkist. Een verkennend onderzoek naar de betekenis van het subsidie-instrument voor de waterstaatszorg in Nederland in de negentiende en twintigste eeuw*. Rijkswaterstaat-serie nr. 60. Den Haag.
- Henderikx, P.A., 2001. *Land, water en bewoning. Waterstaats- en nederzettingsgeschiedenis in de Zeeuwse en Hollandse delta in de Middeleeuwen*. Hilversum.
- Herweijer, S., 1959. De waterhuishouding van Nederland. III. Waterhuishouding en landbouw. *De Ingenieur*.
- Hoes, O., 2007. Aanpak wateroverlast in polders op basis van risicobeheer. PhD TU-Delft. Delft.
- Hokke, G. en T. Tanis, 1978. *Onderzoek naar werkbare dagen voor veldwerkzaamheden op akkerbouw bedrijven*. Publikatie 109. IMAG, Wageningen.
- Holshof, Gertjan en K.M. van Houwelingen, 2008. *Landbouwkundige gevolgen van peilverhoging in veenweidegebied*. Animal Sciences Group, Wageningen UR. Lelystad.
- Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding (ICW), 1973. *Informatie over kwel in het jaarverslag*. Wageningen.
- International Institute for Land Reclamation and Improvement, 1972. *Veldboek voor land- en waterdeskundigen*. Wageningen.
- Iterson, F.K.Th. van, 1916. Eenige theoretische beschouwingen over kwel. *De Ingenieur*, 31^e jaargang, nr. 33.
- Jacobs, E., 1988. Waterbeheer in stedelijke polders. *PT-Civiele Techniek*. Jaargang 43, nr. 4.
- Jager, A.W. de, 1965. *Theoretische beschouwingen over het drainagecriterium*. In: Hoge afvoeren van enige Nederlandse stroomgebieden. Proefschrift. Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Kasteren, J. van, 2015. Bellenbuffer. *De Ingenieur*, nr. 2. Februari.
- Kienhuis, J.H.M., 1982. Het bestuur van de polders in Nederland. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5, oktober 1982.
- Knobelsdorff, J. baron van, 1978. Ontwikkelingen op het gebied van het waterkwantiteitsbeheer. *Waterschapsbelangen*, 6 december.
- Knops, J.A.C. en F.C. Zuidema, 1977. Aanbevelingen voor de keuze van omhullingsmaterialen voor draineerbuizen, *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. Jaargang 16, nr. 6, april/mei.
- Koning, J. de., 1892. Eenige cijfers omtent kwelwater in polders. *De Ingenieur*. 7^e jaargang, nr. 41.
- Kooistra, A. en W. De Jong, 1975. Het effect van de versnelde regenwaterafvoer uit stedelijke gebieden op ontvangende waterlopen. *pt-b*, nr. 13.
- Koolen, A.J., P. Boekel, U.D. Perdok en A.L.M. van Wijk, 1987. *Werkbaarheidsgrenzen en hun bodemfysische achtergrond*. Themadag 'Werkbaarheid en tijdigheid' 13 mei 1987. Proefstation voor de akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond (PAGV), Lelystad.
- Koopmans, R.W.R. en G.J.R. Soer, 1975. *Numerieke oplossingen voor niet-stationaire tweedimensionale grondwaterstromingen met een vrije waterspiegel*. Mededeling afdeling Cultuurtechniek nr. 14. Landbouw Hogeschool Wageningen, Wageningen.
- Kranenburg, F.J., L.J. de Ruiter en J.H.M. Kienhuis (red), 1977. *Waterschapschouw. Opstellen geschreven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Unie van Waterschappen*. Deventer.
- Kremer, R.H.J. en E. Schultz. Stedelijk grondwater; gebruik, hinder en beheer. *H₂O*, 10^e jaargang nr. 17, augustus 1977.
- Loorij, T.P.J., 1983. *Onderhoud van watergangen in 1980*. Waterschapsbelangen. 68^e jaargang, nr. 5, 3 maart.
- Leenders, K.A.H.W., 1986. *2000 jaar kustontwikkeling van Cap Gris Nez tot Hoek van Holland. Een bijdrage in het kader van het project Kustgenese 1986*. Rijswijk.
- Ligtenberg, J.F., 1922. Grondwaterstand, capillariteit en verdamping. *Cultura*.
- Lintsen, H.W. e.a. (red), 1992 - 1995. *Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800-1890* 6 vol. Zutphen.
- Luijendijk, J. en E. Schultz, 1982. Het waterbeheersingssysteem van een polder. *PT/Civiele Techniek* 37, nr. 9.
- Maanen, T. van, 1916. *Ontwatering en bevoeiing. Deel I. Ontwatering*. J. Waltman Jr., Delft.
- Mansholt, D.R., 1941. *Beschouwingen over een onderzoek naar de waterschapslasten in Nederland*. Den Haag.
- Maris, A.G., 1959. De waterhuishouding van Nederland. I. Inleiding. *De Ingenieur*.
- Mazel, J.Z., 1885. *De verdediging der rivierdijken bij ijsgang en hoog oppervlaktewater*. Leiden.

- Mazure, P.C., 1982. De ontwikkeling van de Nederlandse polderdijken. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5, oktober 1982.
- Metzelaar, W., 1994. *Nederland Deltaland*. Houten.
- Mazure, J.P., 1932. Invloed van een weinig doorlaatbare afdekkende bovenlaag op de kwel onder een dijk. *De Ingenieur, B. Bouw- en Waterbouwkunde* 3, nr. 13.
- Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, Directie Landbouw, 1954. *Cultuurtechniek*. Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf. 's Gravenhage.
- Molen, W.H. van der, 1953. Bepaling van drainafstanden door een morfologische beoordeling van het bodemprofiel. *Landbouwkundig Tijdschrift*, Febr./Maart.
- Molen, W.H. van der, 1960. *Over de inklinking van veen*. Interne notitie. Grontmij, De Bilt.
- Molen, W.H. van der, 1979. *Waterbeheersing*. Herziene uitgave. Collegedictaat afdeling Cultuurtechniek. Landbouw Hogeschool Wageningen, Wageningen.
- Nationaal Bestuursakkoord Water-actueel*, 2010.
- Noordam, W.P. en M. van der Ham, 1988. *Kwantitatieve informatie voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de Vollegrond. Bedrijfsynthese 1988 - 1989*. Publikatie nr. 41. Consulentenschap in algemene dienst voor de akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond (CAD-AGV) en Proefstation voor de akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond (PAGV), Lelystad.
- Ortt, J.R.T., 1878. *Iets over kwel en verdamping*. Verslagen en mededelingen afdeling natuurkunde. 2^e reeks, deel XIII.
- Oudshoorn, H.M., 1977. De technische aspecten van de waterhuishouding. *Waterschapsbelangen*. Nr. 10, 19 mei. 198-203.
- Pankov, J., 1980. *Waterbalans onderzoek in vier polders in Noord-Holland*. Werkgroep Noord-Holland XVI. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Pfeiffer, J.C., 1924. Verdamping en kwel in polders. *Landbouwkundig tijdschrift*, 36^e jaargang.
- Proefstation en Consulentenschap in Algemene Dienst voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de Vollegrond, 1989. *Handboek voor de Akkerbouw en de Groenteteelt in de Vollegrond 1989*. Publikatie nr. 47. Lelystad.
- Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, 1986. *Zeespiegelrijzing*. Den Haag
- Rijkswaterstaat, Directie Waterhuishouding en Waterbeweging, 1977. *Een globale berekening van de kwel en infiltratie in Noord-Holland, Friesland en Groningen*. Nota WH-77.20. Den Haag.
- Rijtema, P.E., 1971. *Een bewerkingmethode voor de benadering van de landbouwschade ten gevolge van grondwateronttrekking*. Nota 587. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Ringers, J.A., 1947. *Een eeuw Nederlandsche waterbouw*. Amsterdam.
- Rossum, H. van en Tj. de Vries, 1968. *Waterkering, waterhuishouding*. H. Stam N.V., Culemborg en Keulen.
- Rozendaal, H., 1977. *De ontwateringstoestand in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland in de winter van 1976-1977*. Werkdocument 1977-185 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Rozendaal, H. en H. Witteveen, 1975. *Over de herbevochtiging van rijpende gronden in de herfst- en winterperiode (resultaten van een oriënterend onderzoek)*. Werkdocument 1975-544 Bbww. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Rust, W.N.J., 1968. *Kwel in Nederlandse polders*.
- Schaik, P. van, 1984. *Christiaan Brunings. Waterstaat in opkomst*. Zutphen.
- Schultz, E., 1974. *Enige mogelijkheden van drainage in opgespoten terreinen*. Concept werkdocument. 1974-269 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Schultz, E., 1980. *Ontwerpen open water; berekeningen*. In: syllabus PDOCT cursus. Waterbeheersing van stedelijke gebieden en bouwrijp maken van terreinen. TU-Delft, Delft.
- Schultz, E., 1992. *Waterbeheersing van de Nederlandse droogmakerijen*. Proefschrift. Technische Universiteit Delft, Delft.
- Schultz, E., 1992. *Waterbeheersing van de Nederlandse droogmakerijen*. Van Zee tot Land 58, Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Casparie, Almere.
- Segeren, W.A., 1975. *Spel met water, grond en land*. Intree rede TU-Delft. 12 november. Delft.
- Segeren, W.A. en H. Hengeveld, 1975. *Polderinrichting – f16A*. College dictaat. TU-Delft, Delft.
- Segeren, W.A. en H. Hengeveld, 1984. *Bouwrijp maken van terreinen*. Publicatie nr. 99. Stichting Bouwresearch. Kluwer Technische Boeken B.V., Deventer. Ten Hagen B.V., Den Haag.

- Segeren, W.A. en J. Luijendijk, 1979. *Waterbeheersing landelijke gebieden*. College Polderinrichting f3/f16. TU-Delft.
- Sluis, P. van der en Th. van Egmond, 1976. De grondwatertrappen op de bodemkaart van Nederland. *Polytechnisch Tijdschrift - Bouw*, 31^e jaargang, nr. 10.
- Smid, A., 1953. *De verlaging van polderpeilen en de zakking van veengronden*.
- Smit, W.J., 1975. Ontwikkelingen in de ontwerptechniek van open waterlopenstelsels. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. Jaargang 14, nr.1.
- Smits, H. en AA.J. Wiggers, 1962. De bijdrage van de oude zeelei tot de inklinking van de Markerwaard en de invloed van de drooglegging van deze polder op het aangrenzende gedeelte van Noord-Holland. Flevoverichten; A, nr. 31. Directie van de Wieringermeer. Zwolle.
- Stevin, H., 1667. *Wisconstich filosofisch bedryf*. Boec 12. Ph. de Cro-Y, Leiden.
- Stieltjes, T.J., 1873. *Over de wijze van berekening van het waterbezwaar in polders*. C.G. van der Post, Amsterdam.
- STOWA, 2010. Hogere grondwaterstanden, hoge verwachtingen. *Ter info* nr. 47.
- STOWA, 2012. STOWA aan de slag met klimaatadaptieve drainage. *Ter info* nr. 52.
- STOWA, 2012. Groenblauwe netwerken maken de stad klaar voor de toekomst. *Ter info* nr. 53.
- STOWA, 2018. Integrale risicoanalyse wateroverlast: breder leren kijken. *Ter info* nr. 69.
- Swellengrebel, N.H., 1935. Malaria-bestrijding in Noord-West-Nederland door ingrijpen in den waterstaatkundigen toestand. *De Ingenieur*. 50^e jaargang, no. 26, 28 juni 1935.
- Termaat, R., 1977. Verticale drainage. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. Augustus/september. 47-53.
- Termaat, R., 1978. Het zettingsverloop bij een gefaseerde ophoging. *Pt-b*. nr. 6. 335-338.
- Thissen, P.H.M. en M. Meijer, 1991. Rug- en hangbouwbevoeiing in Nederland. Een negentiende-eeuwse cultuurtechnische innovatie die niet doorzette. *Landinrichting*, 31^e jaargang, nr. 4.
- Thurkow, A.J., 1991. De overheid en het landschap in de droogmakerijen van de 16de tot en met de 19de eeuw. In: *Historisch-Geografisch Tijdschrift* 9. 49-56.
- Toussaint, C.G., 1972. *Chloridegehalten van het boezemwater in West-Nederland*. ICW Nota 682, Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding. Wageningen.
- Toussaint, H.C., 1984. *Van opzichter tot waterstaatkundig ambtenaar. Een inleidende historische schets over de opzichters, de technisch-ambtenaren en de waterstaatkundig ambtenaren van de Rijkswaterstaat*. Rijkswaterstaat-serie nr. 57. Den Haag.
- Toussaint, C.G. en J.A.M. Steenvoorden, 1973. *Eutrofie en organische vervuiling van het oppervlaktewater in West-Nederland*. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding. Wageningen.
- Turfwinning in Laag Nederland voor 1530*. Themanummer van *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* 5. 1996.
- Twee eeuwen waterstaatswerken, gedenkboek*. Amstelveen. 1960.
- Veen, A.W.L., 1987. Een inventarisatie van de waarnemingen verricht op het lysimeterstation te Castricum van 1941 tot 1985. *H₂O* (20), nr. 8.
- Ven, G.P. van de e.a., 1986. *Atlas van Nederland in 20 delen. Deel 15: Water*. Den Haag.
- Vesters, P., (red), 2003. *Harnas voor de hoofdstad. De Stelling van Amsterdam*. Utrecht.
- Visser, W.C., 1958. *De landbouwwaterhuishouding van Nederland*. Rapport nr. 1. Commissie Onderzoek Landbouwwaterhuishouding Nederland TNO, Den Haag
- Volker, A., 1959. De waterhuishouding van Nederland. II. Technische problemen. *De Ingenieur*.
- Waalewijn, A., 1987. *Vorbereidingen voor waterstaatsherstel Londen 1940-1945*. Rijkswaterstaat-serie nr. 47. Den Haag.
- Wander, J.G.N., 1985. *Involed van de pootdatum en de pootomstandigheden op de ontwikkeling en opbrengst van consumptie-aardappelen. Afgesloten meerjarig onderzoek in Zuidwest-Nederland*.
- Warmerdam, P. en W. Boiten, 1977. *De waterbalans. Landbouwkundig tijdschrift/pt*. 89-5. 118-122.
- Wartena, L., 1968. Ontwatering van terreinen met stedelijke bebouwing en industrieterreinen. *Geografisch Tijdschrift* 11, Nr. 2. 104-115.
- De waterhuishouding van Nederland* [Eerste Nota waterhuishouding]. Den Haag. 1968.
- De waterhuishouding van Nederland* [Tweede Nota waterhuishouding]. Den Haag. 1985.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1989. *Water voor nu en later. Derde Nota waterhuishouding*. Den Haag.
- Water kader. Vierde Nota waterhuishouding*. Den Haag. 1998.

- Weerd, B. van der, 1976. Een registratie-unit voor drainafvoeren, grondwaterstanden, slootpeilen en neerslag. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*, dec. 1975/jan. 1976.
- Werkgroep Afvoerberekeningen, 1979. *Richtlijnen voor het berekenen van afwateringsstelsels in landelijke gebieden*. Sectie en Studiekring voor Cultuurtechniek, Utrecht.
- Werkgroep Actualisering SWLT, 1988. *Actualisering waterbehoefte land- en tuinbouw*. Utrecht.
- Werkgroep HELP-tabel, 1987. *De invloed van de waterhuishouding op de landbouwkundige productie*. Mededelingen Landinrichtingsdienst nr. 176. Landinrichtingsdienst, Utrecht.
- Werkgroep Herziening Cultuurtechnisch Vademecum, 1988. *Cultuurtechnisch vademecum*. Cultuurtechnische vereniging, Utrecht.
- Werkgroep Onderhoudstechnieken Open Waterlopen, 1976. *Onderhoud en beheer van open waterlopen*. Juli.
- Werkgroep Waterlopen, 1958. *Richtlijnen voor het ontwerpen van open waterlopen en van sommige bijbehorende kunstwerken*. Van Gorcum & Comp. NV, Assen.
- Wesdorp, J.G., 1976. De zoetwarervoorziening van Nederland. *Pt-b*, nr. 11, pp. 683-690.
- Wesdorp, J.G., 1977. Het waterschapsbestuur en de waterschappen. *Pt-b*, nr. 11, pp. 648-655.
- Wesdorp, J.G., 1978. Ontwikkelingen op het gebied van de waterhuishouding. *Pt-b*. 33, nr. 7. 399-402.
- Wesseling, J., 1957. *Enige aspecten van de waterbeheersing in landbouwgronden*. Verslagen landbouwkundig onderzoek nr. 63.5. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Wesseling, J., 1964. Bepaling van de diameter van drainreeksen. *Landbouwkundig Tijdschrift*. Nr. 76.
- Wesseling, J., 1969. Bergingsfactor en drainagecriterium. *Tijdschrift Koninklijke Nederlandse Heide Maatschappij*, 80^e jaargang, nr. 4.
- Wesseling, J., 1977. Tuinbouw, waterkwantiteit en -kwaliteit. *Bedrijfsontwikkeling*. Jaargang 8. Nr.9 (september).
- Westphal, M., 1998. *Adrianus François Goudriaan (1768-1829). Biografie van een omstreden Inspecteur-Generaal uit de beginjaren van s Rijks Waterstaat*. Rijkswaterstaat-serie nr. 61. Den Haag.
- Wiggers, J.B.M., K. Bakker en J.W. Leunk, 1977. Beoordeling van rioolstelsels; vuilozingen en kostenaspecten. *H₂O*. (10). Nr. 20. 460-464.
- Wijk, A.L.M. van en R.A. Feddes, 1975. *Invloed van de waterhuishouding op de opbrengst van landbouwgewassen*. Nota 867. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Wijk, A.L.M. van, R.A. Feddes, J.G. Wesseling en J. Buitendijk, 1988. *Effecten van grondsoort en ontwatering op de opbrengst van akkerbouwgewassen*. Rapporten 31. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Wind, G.P., 1960. Opbrengstderving door te laat zaaien. *Landbouwkundig Tijdschrift*, nr. 72.
- Witteveen, H., 1975. *Bodemvochtmetingen met nucleaire apparatuur in Lelystad tussen september 1968 en oktober 1971*. Intern rapport RIJP. No. 361. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Witteveen, H., 1975. *Moldrainage als aanvulling op buizendrainage bij de ontwatering van jonge, homogeen zware gronden in de IJsselmeerpolders*. Werkdocument 1975-514 Bbww. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Zee, R.J., 1975. *Resultaten van een proef met het graven van rioolsleuven en het leggen van rioolbuizen in het gebied van Almere-Haven*. Intern rapport RIJP. No. 386. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Zeeuw, J.W. de, 1955. *Polderinrichting*. In: Cultuurtechniek. Tweede, ongewijzigde druk. Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Directie van de Landbouw. Staatsdrukkerij- en uitgeversbedrijf, Den Haag.
- Zeeuw, J.W. de en F. Hellinga, 1958. Neerslag en afvoer. *Landbouwkundig Tijdschrift*, nr. 70.
- Zeischka, Siger, 2008. *Minerva in de polder: waterstaat en techniek in het hoogheemraadschap van Rijnland (1500-1856)*. Verloren. Hilversum.
- Zuur, A.J., 1964. Rapporten over de inklinking in de Noord-oost polder. *Flevoberichten*; A, nr.44. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Zwolle.

Nederlandse experts in het buitenland

- Baars, C., 1982. Quirinus Intervelede en zijn zonen. *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 37. nr 10, 21-25.

- Baars, C., 1982. Bedijkingen in Sleeswijk Holstein. In: *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 37. nr 11, 39-44.
- Baars, C., 1982. Cornelis Vermuyden. In: *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 37. nr 12, 17-22.
- Baars, C., 1983. Landaanwinning door Nederlanders in Frankrijk en Italië. In: *Polytechnisch Tijdschrift. Civiele Techniek* 38. nr 5, 15-20.
- Bouma, J., 2019. Bodemdaling is niet alleen in Nederland een probleem. In Vietnam lopen 18 miljoen mensen gevaar. *Trouw*, 25 februari.
- Ehrenburg, H. en Meyer, M., 2015. *Bouwen aan de Wilde Kust. geschiedenis van de civiele infrastructuur van Suriname tot 1945*. LM Publishers. Volendam.
- Fockema Andreae, S.J., 1951. *Waterschapsorganisatie in Nederland en in den vreemde*. Amsterdam.
- Fonck, K.H., 1975. Nieuwe hoop voor Venetië. *pt-b*, 30, nr. 19.
- Glopper, R.J. de, 1977. *Kijk op nieuw land*. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Hauser, S. *De rijtschuur van Thailand*. Chao Phraya. De Nederlandse waterbouwkundige J. Homan van der Heide stond ooit een grootschalige irrigatie van de Chao Phraya Delta voor ogen.
- Hoogerwerff, G.J., 1920. Cornelis Jansz. Meijer. Amsterdamsch ingenieur in Italië (1629-1701). In: *Oud-Holland* 38. 83-103.
- Korteweg, A.L., 1975. Waterbouwkunde in de delta van de Mekong. *Intermediair*. 11^e jaargang 47 21 november.
- Korthals Altes, J. 1924. *Polderland in Engeland. De geschiedenis van een Zeeuwsch bedijker uit de gouden eeuw en zijne grootsche Hollandsch-Engelsche onderneming*. N.V. Boekhandel v.h. W.P. van Stockum & Zoon. Den Haag.
- Korthals Altes, J., 1928. *Polderland in Italië. De werkzaamheden der Nederlandsche bedijkers in vroeger eeuwen en het Italiaansche polderland voorheen en thans*. Van Stockum. Den Haag.
- Ravesteijn, W. 2002. Een ingenieur met visie. Prof.dr.ir. Willem Johan van Blommestein (1905 - 1985). *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, Jaargang 11, nr. 1.
- Ringers, J.A., 1956. De civiel- en bouwkundig ingenieur in het buitenland. In: *De Ingenieur* 70.
- Schouwenaars, J., 2019. *Rumoer om moerassen*. Elikser, Leeuwarden.
- Segeren, W.A., 1982. Nederland en de inpolderingsprojecten in het buitenland. *Cultuurtechnisch tijdschrift*, Jaargang 22, nr. 2. Aug./sept. 82.
- Seijlhouwer, M., 2015. Schaaltest getijden centrale Swansea Bay. *De Ingenieur* 3. Maart.
- Seijlhouwer, M., 2016. Natuurlijke golfbrekers. *De Ingenieur*. Nr. 2. Februari.
- Steketee, H., 2013. Nederlandse waterbouw poldert in de hele wereld. *NRC.NL*. 9 maart
- Tutein-Nolthenius, A., 1944. Werken van Nederlanders op waterbouwkundig gebied in Europeesch Rusland. *Weg- en waterbouw* 4.
- Veen, J. van, 1939. Inpolderingen in vroegere eeuwen door Nederlanders in het buitenland. *De Ingenieur*, no. 22. Algemeen gedeelte.

Deltaplan

- Antonisse, R., 1986. *De kroon op het Deltaplan. Stormvloedkering Oosterschelde. Het grootste waterbouwproject aller tijden*. Amsterdam-Brussel.
- Bruggeman, A.G., 1960. *Veilig land. Overzicht der deltawerken*. Meppel.
- Driemaandelijke berichten deltawerken 1957-1988*
- Ferguson, H.A., 1988. *Delta-visie. Een terugblik op 40 jaar natte waterbouw in Zuidwest-Nederland*. Rijkswaterstaat-serie nr. 49. Den Haag.
- Ferguson, H.A., 1991. *Dialogo met de Noordzee. Tweeduizend jaar Deltawerken*. Hippolytushoef.
- Haan, H. de, en I. Haagsma, 1984. *De Deltawerken. Techniek, politiek, achtergronden*. Delft.
- Lingsma, J.S., 1969. *Gids voor de Deltawerken*. Rotterdam.
- Deltacommissie, 1955. *Rapport Deltacommissie. Eindverslag en interim adviezen*. Den Haag.
- Stuvel, H.J., 1962. *Het Deltaplan. De geboorte*. Amsterdam.

Zuiderzee project

- Alblas, R., 1959. *Wonen in een nieuwe polder: onderzoeken in de Noordoostpolder naar de invloed van de nederzettingvormen op het sociale leven*. Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders.
- Avis, J.H., 1987. *Begreppeling en drainage*. In: *Wording en opbouw van de Noordoostpolder*. Deel 2. Het in cultuur brengen van de drooggevalen gronden. Flevobericht nr. 269. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad
- Bakker, D. en D.T. Biewinga, 1957. *Het riet in de Noordoostpolder*. Van Zee tot Land 21. Tjeenk Willink, Zwolle.
- Bemmelen, J.M. van, 1975. *Verslag van het onderzoek van de monsters aarde bij de boringen in de Zuiderzee. Bedijking en droogmaking van het Zuidelijk gedeelte der Zuiderzee en het maken van een waterweg van Amsterdam naar de rivier de Waal*. Leiden.
- Benning, G., 1978. *Wel of geen ronde akkers op toekomstige weidebedrijven in Zuidelijk Flevoland*. Werkdocument 1978-223Abw. Lelystad.
- Bierman, M. en R. Heeck, 1974. *Plan Waterlely*. Vereniging tot behoud van het IJsselmeer.
- Bloq van Kuffeler, V.J.P. de, 1914. *Verslag van het bureau voor de indijking en droogmaking van de Wieringermeer*. Algemene Landsdrukkerij, Den Haag.
- Bloq van Kuffeler, V.J.P. de, 1950. *Inpoldering in het Zuidelijk deel van het IJsselmeer*. *De Ingenieur. Bouw- en Waterbouwkunde*. 10. Nr. 28.
- Bom, F.L. van der, 1943. *De Noordoostelijke Polder der Zuiderzeewerken*. *Weg en Waterbouw*, nr. 12, juni, en 1946, jaargang 6, nr. 5-6.
- Borman, R., 1982. *Bouman*. Terra. Zutphen.
- Bosker, 1875. *Zuiderzee*. Plan van het ontginnen en in cultuur brengen van de gronden in het droog te maken zuidelijk gedeelte. *Landbouw-Courant*, nr. 13.
- Boot, G. en S. Daamen, 1978. *Waterbeheersingsstudie voor enkele weidebedrijven binnen het Horsterwold in Zuidelijk Flevoland*. Werkdocument 1978-145 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1975. *Verslag van het onderzoek bij een proefgracht in Almere-Haven*. Intern Rapport RIJP, No. 363. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1976a. *Waterbalans-studie van een gedeelte van de doorgaande vaarroute in Almere-Haven*. Intern Rapport RIJP, No. 4 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1976b. *Waterbalans-studie van het grachtpand A-A' in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1976-8 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1976c. *Waterbalans-studie van het grachtpand H-H' in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1976-21 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1976d. *Waterbalansstudies van de grachtgedeelten F-H' en FE in de eerste fase van de grachten in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1976-41 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1977. *Waterbalansstudie van het grachtpand V-V' in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1977-28 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1977. *De stadsgrachten van Almere-Haven*. RIJP Rapport 1978-40 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en K.G. de Jong, 1982. *Waterbalansstudie van het grachtpand in gebied 2.M.5. te Almere-Stad*. RIJP Rapport 1982-5 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Bouman, J.E.G., K.G. de Jong, R.J. Zee en E. Schultz, 1977. *Geohydrologisch en grondmechanisch onderzoek ten behoeve van de bouw van Almere-Haven*. *pt-b*. Jaargang 32, nr. 8, augustus.
- Bouman, J.E.G. en E. Schultz, 1975. *Berekening van de waterstanden in- en de stroming door open waterlopen, toegepast op de grachten in Almere-Haven*. Intern Rapport RIJP, nr. 387. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Bouman, J.E.G. en E. Schultz, 1978. *Berekening van de niet stationaire stroming in waterlopen in stedelijk en landelijk gebied*. Flevobericht nr. 127. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.

- Bouwers, H. en H. Leehuis, 1978. *De ontwatering van bouwterreinen in Lelystad, Almere-Haven en Almere-Stad gedurende het winterseizoen 1976-1977*. RIJP-rapport 1978-8 ABW. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Brinkhorst, W., 1975. *Over de ontwateringstoestand en de overschrijding van het polderpeil*. Intern Rapport R.I.J.P. no. 353. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Brinkhorst, W., 1975. *Grondwaterstandskarten voor het Oostelijk deel van Oostelijk Flevoland*. Flevovericht nr. 65-1. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Brinkhorst, W. en A. Overwater, 1977. *Enige aspecten van de waterhuishouding van de Markerwaard*. Werkdocument 1977-280 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Bruinsma, S., 1976. *Bodemkundige/hydrologische gegevens van het Almeregebied*. Werkdocument RIJP 1976-76 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Claessen, F.A.M., 1974. *De veranderingen in het grondwaterregime onder Noord-Holland ten gevolge van de Markerwaard aanleg*. Nota B74-13. Dienst der Zuiderzeewerken, Lelystad.
- Cleintuar, G.L., 1982. *Wisselend getij. Geschiedenis van de Zuiderzeevereeniging 1886-1949*. Zutphen.
- Commissie Lovink, 1924. *Verslag der Commissie tot het instellen van een hernieuwd onderzoek naar de baten, welke van de afsluiting en droogmaking der Zuiderzee mogen worden verwacht*. Den Haag.
- Commissie uit de Waterschappen, 1874. *Ontwerp tot indijking van het Wieringermeer*. Erven F. Bohn. Haarlem.
- Constandse, A.K., 1982. Van spontane vestiging naar geïntegreerde planning en ontwikkeling. *Civiele & bouwkundige techniek*. Nr. 5, oktober 1982.
- Consulentschap voor de Akkerbouw en de Rundveehouderij in de IJsselmeerpolders, 1980. *Adviescirculaire voor de nieuwe boer in Zuidelijk Flevoland*. Emmeloord
- Dam, C.H. van en J. Schotkamp, 1983. *Infiltratie in bestratingen*. RIJP-rapport 1983-38 abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad
- Dam, J.C. van, 1972. *Markerwaard symposium – waterhuishouding*.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1921. *De waterberging in de polders in verband met het aan de bemalingsinrichtingen te geven vermogen*. voorlopige nota. Den Haag.
- Dienst der Zuiderzeewerken en Rijksbureau voor Drinkwatervoorziening, 1936. *Geo-hydrologische gesteldheid van de Wieringermeer*. Rapporten en Mededelingen Betreffende de Zuiderzeewerken, nr. 5. Algemeene Landsdrukkerij, Den Haag.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1948. *Nota betreffende het voor de uitvoering van de bedijking van de Oosterpolder en de grote baggerwerken binnen de polder jaarlijks benodigde*. Den Haag.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1948 - 1979. *Jaarverslagen van de bemaling van de Noordoostpolder*. Den Haag.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1960. *De werken voor afwatering, bemaling en scheepvaart in Zuidelijk Flevoland*. Nota nr. 266. Den Haag
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1971. *Het Veluwemeer. Schakel tussen oud en nieuw land*. Rapporten en mededelingen betreffende de Zuiderzeewerken 7. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Dienst der Zuiderzeewerken, 1975. *Berekening van het kwel- en chloridebezwaar in Flevoland en de Noordoostpolder*. Den Haag
- Dienst Publieke Werken, 1981. *Drainage in Lelystad*. Lelystad.
- Dijk, L.M. en H. Steenhuis, 1989. *Rapportage stedelijk ruimtegebruik*. Zeewolde, Almere-Buiten en Almere-Stad (Kruidenwijk). Grontmij, Lelystad
- Dijk, W. van, 1977. *Prognose zettingen Almere Gebied De Vaart + Derde Kern*. Werkdocument 1977-312 Ado. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Dijk, W. van, H. Hengeveld en A. Overwater, 1978. *Onderzoek naar de wijze van bouwrijpmaken in twaalf plaatsen in Nederland*. Flevovericht nr. 135. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Directie van de Wieringermeer (Noordoostpolderwerken), 1955. *Wording en opbouw van de Wieringermeer*. H. Veenman & Zonen. Wageningen.
- Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Directie IJsselmeergebied, 1996. *Westelijk van de Knardijk. Inrichting en ontwikkeling van Zuidelijk Flevoland 1968-1996*. Almere-Stad.
- Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Directie IJsselmeergebied, 1996. *Nieuwe Ruimte. Sociaal-economische en stedebouwkundige ontwikkeling van Zuidelijk Flevoland*. Lelystad.

- Dissel, A.M.C. van, 1991. *59 jaar eigengereide doeners in Flevoland, Noordoostpolder en Wieringermeer. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders 1930-1989*. Walburg PersZutphen.
- Domingo, W.R., 1951. De fysische rijping van de jongere Zuiderzeeafzettingen in de Noordoostpolder. *Van Zee tot Land* nr. 2. Directie Wieringermeer, Zwolle
- Donkersloot, M., 1942. *Over de ontwatering der Wieringermeer*. Intern rapport. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Kampen
- Douwes, J., 1977. Voorkom milieu aantasting van het IJsselmeer. Reactie op Henri Goverde. *Plan*. Jaargang 8, nr. 11, november.
- Duin, R.H.A. van, m.m.v. G. de Kaste en J. Nocolai, 1985. *Het Zuiderzeeprojekt in zakformaat*. Tweede, herziene druk. Lelystad.
- Ente, P.J. en H. Witteveen, 1977. *De bodem van het Almere-gebied en de geschiktheid voor land-, tuin-, bosbouwkundig, recreatief en stedelijk gebruik*. RIJP-rapport, 1977-32 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Feekes, W. 1936. *De ontwikkeling van de natuurlijke vegetatie in de Wieringermeer-polder, der eerste grote droogmakerij van de Zuiderzee*. Amsterdam.
- Geers, F.J.B.G., 1943. De Noord-Oost-Polder der Zuiderzeewerken. Uitvoering van het Kanalenplan. *Weg en Waterbouw*. Jaargang 2, nr. 9.
- Gendt, S.J. van, geen datum. *Onderbemaling Noordoostpolder*.
- Geurts, A.J., 1997. *De groene IJsselmeerpolders. Inrichting van het landschap in Wieringermeer, Noordoostpolder, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland*. Lelystad.
- Geurts, A.J. 2020. *Eene quaestie van Noodzakelijkheid. Het Zuiderzeeproject in twaalf columns*. Genootschap Flevo. Multicopy. Lelystad.
- Glopper, R.J. de, 1990. Consequenties van ophoging in het Almeregebied: zettingsonderzoek deel 1 en 2. *CT civiele techniek*, 45e jaargang, nr. 3 en 4
- Habekotté, A., 1989. *Invloed van het zaaitijdstip op opbrengst en ontwikkeling van winterkoolzaad en granen*. Flevovericht nr. 302. Rijkswaterstaat, Directie Flevoland, Lelystad
- Ham, W. van der, 2007. *Verover mij dat land, Lely en de Zuiderzeewerken*. Boom, Amsterdam.
- Harmsen, E.J., 1976. Zandhuishouding van Almere. *Grondjournaal*. 2^e jaargang, nr. 18, december.
- Hebbink, A.J. en E. Schultz, 1984. De geohydrologie van de polder Markerwaard. *H₂O*, 17e jaargang, nr. 25. 590-596.
- Hebbink, A.J. en E. Schultz, 1984. *Geohydrologie van het Noordhollandse randgebied van de Markerwaard*. Flevovericht nr. 238. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Hebbink, A.J. e.a., 1985. *Evaluatie drainage in Lelystad en Almere*. Flevovericht nr. 240. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Heemraadschap Wieringermeer, 1975. *Nota bemaling Wieringermeer*.
- Heijnis, J.D., H. de Man, H. de Roo en E. Schultz, 1977. *Ontwatering en afwatering van stedelijke gebieden. Normen en kostenaspecten*. RIJP-rapport 1977-1 Bcd/Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Heinemeijer, W.F. e.a. (red), 1986. *50 jaar actief achter de Afsluitdijk. Jubileumbundel ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders 1936-1986*. Zutphen.
- Hemel, Z., 1994. *Het landschap van de IJsselmeerpolders. Planning, inrichting en vormgeving*. NAI uitgevers. Rotterdam-Den Haag.
- Hermsen, E., 1988. *Dr.ir. S. Smeding. Directeur landdrost van de Wieringermeer en de Noordoostpolder 1930-1954*. Zutphen.
- Herder, E. den. *De drooglegging der Zuiderzee een ramp voor Nederland*. Gebr. Mooij. Harderwijk.waterlandse
- Hudig, D., Th.K. van Lohuizen, H.E. Suyver en P. Verhagen, 1928. *Het toekomstig landschap der Zuiderzeepolders*. Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedebouw. Amsterdam.
- De Ingenieur, 1939. *De Noordoostelijke polder der Zuiderzeewerken*. No. 30. Bouw- en Waterbouwkunde.
- Jansen Schoonhoven, T.J., 1964. *Het waterstaatsbestuur van de Zuiderzeepolders*. Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders. Nr. 81. Amsterdam.
- Jansma, K., 1948. *Lely. De bedwinger der Zuiderzee*. Paris, Amsterdam.
- Jong, C.H. de, 1960. *Het geohydrologisch onderzoek in het Veluwerandgebied*. Verslagen en Mededelingen Hydrologisch Onderzoek TNO, no. 5. Den Haag.

- Jong, K.G. de en J.E.G. Bouman, 1977. *Waterbalansstudie van het grachtpand A-V' in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1977-16 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Jong, K.G. de en J.E.G. Bouman, 1978. *Waterbalansstudie van het grachtpand M-B in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1978-31 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Jong, K.G. de en J.E.G. Bouman, 1978. *Waterbalansstudie van het grachtpand C-S in Almere-Haven*. RIJP Rapport 1978-29 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Jong, K.G. de en E. Schultz, 1975. *Onderzoek naar het optreden van lekkage van spanningswater langs heipalen in Almere-Haven*. Intern Rapport RIJP, nr. 354. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Kammeraat, C.J. en H. Broersma, 1978. *Het stelsel van waterlopen in de Markerwaard*. Werkdocument 1978-128 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Kamp, A.F., 1937. *Zuiderzee-land. Verleden en toekomst van de Zuiderzee*. Querido, Amsterdam.
- Koning, J.C. de en W.A. Segeren, 1963. *Werkzaamheden ten behoeve van de ontwateringsadviezen voor de IJsselmeerpoldergronden*. In: Na 35 jaar onderzoek en ontginning in de IJsselmeerpolders. Van Zee tot Land nr. 36. Directie van de Wieringermeer, Zwolle.
- Kop, J., 2019. Opsplitsing Markermeer zorgt voor goed water tijdens droogte. *Land+Water*. Nr. 4, april.
- Krijnsen, P.J., 1977. *Waterverplaatsing onder invloed van wind in het natuurgebied 'De Oostvaardersplassen' in Zuidelijk Flevoland*. RIJP Rapport 1977-36 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Leehuis, H., 1978. De afvoercapaciteit van het lavaliet in een drainsleuf. Werkdocument RIJP 1978-221 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Leehuis, H en H. de Roo, 1977. *De ontwateringstoestand van bouwterreinen in Lelystad en Almere-Haven gedurende het winterseizoen 1975-1976*. Werkdocument RIJP 1977-5 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Lely, C.W., 1887. *De afsluiting Noord-Holland – Wieringen – Friesland en de droogmaking van het gedeelte der Zuiderzee binnen de afsluiting*.
- A. De afsluiting:
1. De invloed der afsluiting op de waterkeering der provinciën langs de Zuiderzee.
 2. De invloed der afsluiting op de waterloozing der provinciën langs de Zuiderzee.
 3. De invloed der afsluiting op de waterversching der provinciën langs de Zuiderzee.
 4. De invloed der afsluiting op de scheepvaart der Zuiderzee.
- B. De droogmaking.
1. Geologische toestand en algemeen plan van indijking.
 2. Schets-ontwerp tot indijking en droogmaking van het Wieringermeer.
 3. Schets-ontwerp tot indijking en droogmaking van het zuidoostelijk gedeelte der Zuiderzee.
 4. Schets-ontwerp tot indijking en droogmaking van het zuidwestelijk gedeelte der Zuiderzee.
 5. Schets-ontwerp tot indijking en droogmaking van het noordoostelijk gedeelte der Zuiderzee.
 6. Tijd van uitvoering en kosten van het gehele ontwerp tot afsluiting der Zuiderzee over Wieringen met de indijking binnen de afsluiting.
- E.J. Brill, Leiden.
- Lely, C.W., 1916. Eenige theoretische beschouwingen over kwel. *De Ingenieur*, 31^e jaargang, nr.46.
- Ligtenberg, J.F., 1925. *Het te verwachten waterbezwaar in den Wieringermeerpolder*. Nota nr. 43. Dienst der Zuiderzeewerken, Den Haag.
- Ligtenberg, J.F., 1930. De verkaveling van de Wieringermeer. *De Ingenieur, Bouw- en Waterbouwkunde*. Nr. 29, 18 juli.
- Linse, H., 1866. *De proeve van een ontwerp tot indijken en droogmaken van een gedeelte der Zuiderzee*. Gebr. J. & H. van Langenhuisen, 's Gravenhage.
- Lobbrecht, A.H., H.J.G. Hartong, O.P. Landheer en K.W. Snabel, 1990. Automatisering van de bemaling in de Flevopolders. *Waterschapsbelangen*, 75^e jaargang, nr. 15.
- Loopstra, G., A.P. Minderhoud, B. Verhoeven, C. Kalisvaart, O.S. Ebbens, B. van der Zwaag, A.N. Winkel en W. Jansen, 1977. *In het spoor van de pioniers. 35 jaar Noordoostpolder*. M.A. van Seijen. Leeuwarden.
- Meinardi, C.R., 1976. *Geohydrologische gegevens van Zuidelijk Flevoland en de Gelderse Vallei*. Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening. November. Den Haag.

- Ministerie van Verkeer en Waterstaat en Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, 1980. *De ontwikkeling van het Markerwaardgebied. Deel a: beleidsvoornemen*. Den Haag.
- Minister van Verkeer en Waterstaat en Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 1990. *De ontwikkeling van het Markerwaardgebied*. Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Tweede Kamer, vergaderjaar 1990-1991, 16320, nr. 18. Den Haag.
- Modderman, P.J.R., 1945. *Over de wording en de beteekenis van het Zuiderzeegebied*. Proefschrift, Rijks Universiteit Groningen, Groningen.
- Molen, H.W.B. van der, 1976. *Waterhuishoudkundige en andere gevolgen*. H₂O (9), nr. 14.
- Molen, H.W.B. van der, 1977. *Waterhuishouding van het IJsselmeergebied*.
- Molen, H.W.B. van der, 1977. *Frequent voorkomende waterstanden in het IJsselmeergebied*. Nota B74-15. Dienst der Zuiderzeewerken. Den Haag.
- Molen, W.H. van der. De toepassing van cultuurtechniek in de IJsselmeerpolders. *Cultuurtechniek*.
- Nagel, R., 1985. *Dijken voor nieuw land*. Lelystad.
- Oldenkamp, A., 1988. *Stedelijk wateronderzoek. Meetgebieden en meetmethoden*. RIJP-rapport 1988-14 Cbc/Cbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Otto, Maarten F., 2017. *Will Otto (1919-2008). Startmotor van Flevoland*. Barkhuis. Eelde.
- Pinkers, M.J.H.P., 1982. IJsselmeerpolders. *PT|Civiele Techniek*. 37, nr. 9.
- Prummel, B., 1950. Cultuurtechnische ervaringen bij de ontginning van de Zuiderzeepolders. *Landbouwkundig Tijdschrift*, 62^e jaargang, nr. 12.
- Rapporten met betrekking tot de onderzoekingen in den Andijker proefpolder gedurende de eerste vier cultuurjaren*, 1932. Mededeelingen van de commissie van advies omtrent de landbouwtechnische aangelegenheden betreffende den proefpolder nabij Andijk. Algemene Landsdrukkerij, Den Haag.
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1977. *Structuurplan Almere-Stad*. Lelystad.
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1980. *50 jaar onderzoek door de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders*. Delen 1. 2A en 2B. Flevovericht nr. 163, Lelystad
- Robert, P., R. Bos en P. Terpstra, 1982. 50 jaar Afsluitdijk en IJsselmeer. Unieboek B.V., Bussum.
- Roo, H. de, 1978. *Drainage van stedelijke gebieden en recreatieve gebieden in de IJsselmeerpolders*. RIJP rapport 1978-7 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Roo, H. de (red.), 1982. *Richtlijnen voor veldwerkzaamheden bij de Afdeling Waterhuishouding*. RIJP rapport 1982-10 abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Roo, H. de en E. Schultz, 1977. Drainage in stedelijke gebieden. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. Jaargang 16, nr. 6. April/mei.
- Rozendaal, H., 1977. *Invloed van infiltratie d.m.v. drainreeksen op de drainerende werking daarvan in lichte gronden in Oostelijk Flevoland*. Werkdocument 1977-174 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Rozendaal, H., 1978. *De ontwateringstoestand in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland in de winter van 1976-1977*. RIJP rapport 1978-2 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Rozendaal, H. en J. Schuolten, 1980. Risico's voor drainage met turfisolafdekking bij infiltratie in lichte gronden. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*, jaargang 19, nr. 6.
- Rozendaal, H. en H. Witteveen, 1981. *Het optimaliseren van de ontwateringsmaatregelen bij de ontginning van de zavel- en kleigronden in de IJsselmeerpolders*. RIJP rapport 1981-30 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1982. *Oostelijk van de Knardijk. De inrichting en ontwikkeling van Oostelijk Flevoland in de jaren 1957-1980*. Meppel.
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1986 - 1990. *Wording en opbouw van de Noordoostpolder* 4 vol. Lelystad.
- Rijkswaterstaat, Directie Zuiderzeewerken en Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1983. *Geohydrologische aspecten van de aanleg van de Markerwaard*. Lelystad.
- Rijkswaterstaat, Directie Zuiderzeewerken en Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1985. *De Waterstaatkundige hoofdstructuur van de Markerwaard*. Lelystad.
- Rijniersce, K., 1978. *Over de doorlatendheid van ongerijpte klei*. RIJP rapport 1978-32 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Rijniersce, K., 1983. *Een model voor de simulatie van het fysische rijpingsproces van gronden in de IJsselmeerpolders*. Proefschrift. Landbouw Hogeschool Wageningen, Wageningen.

- Scheer, A. van der, 1975. *Over de te verwachten inklinking van de gronden in het Markerwaardgebied na drooglegging*. Flevobericht nr. 101. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Scholten, J., 1985. *Onderhoud en beheer van dijktafsluizen*. Werkdocument 1985-78 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Scholten, J., 1988. *25 jaar drainagematerialen onderzoek bij de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders*. Flevobericht 291. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Scholten, J., 1989. *Het bepalen van kwelhoeveelheden*. In: Richtlijnen voor veldwerkzaamheden bij de afdeling waterbeheersing. Flevobericht nr. 305. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Schultz, E., 1974. Enige mogelijkheden van drainage in opgespoten terreinen. Concept werkdocument 1974-269 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad, the Netherlands.
- Schultz, E. en R. Spriensma, 1978. Ontginning, exploitatie en bouwrijpmaken in de IJsselmeerpolders. *Gemeentewerken*, 7^e jaargang, nr. 4.
- Schultz, E., 1980b. *Almere-Stad - Waterhuishouding*. In: syllabus PDOCT cursus. Waterbeheersing van stedelijke gebieden en bouwrijp maken van terreinen. Technische Universiteit, Delft.
- Schultz, E., 1982. De waterbeheersing van Almere. *H₂O* (15), nr. 12.
- Schultz, E., 1985. *Betekenis van de Nederlandse droogmakerijen*. Voordracht symposium Betekenis van een Markerwaard. Publikatie 724/1. Koninklijk Instituut van Ingenieurs, Den Haag.
- Schultz, E. en W.A. Segeren, 1976. Cultuurtechnische aspecten van het bouwrijp maken van terreinen. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*, Jaargang 16, nr. 1. Juni/juli.
- Schultz, E. en M.A. Viergever, 1989. *Gevolgen van de aanleg van de Markerwaard in het Noord-Hollandse randgebied. (achtergronden en voorgestelde maatregelen)*. Intern rapport 1989 - 31 liw/soo. Rijkswaterstaat, Directie Flevoland, Lelystad.
- Schultz, E. en H. Witteveen, 1982. *Waterhuishouding*. In: Oostelijk van de Knardijk. De inrichting en ontwikkeling van Oostelijk Flevoland in de jaren 1957 - 1980. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Segeren, W.A. en J. Visser, 1971. *Nieuwe normen voor de ontwatering van appelboomgaarden*. Van Zee tot Land nr. 49. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Sieben, W.H., 1951. *De ontwatering van de zavelgronden in de Noordoostpolder*. Van Zee tot Land nr. 3. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Zwolle.
- Sieben, W.H., 1964. *Verband tussen ontwatering en opbrengst bij de jonge zavelgronden in de Noordoostpolder*. Van Zee tot Land nr. 40. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Sieben, W.H., 1974. *Over de invloed van de ontwikkeling op de stikstoflevering en de opbrengst van jonge zavelgronden in de IJsselmeerpolders*. Van Zee tot Land nr. 51. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Staatsuitgeverij, Den Haag.
- Sieben, W.H., 1976. *Mogelijkheden voor een gevarieerde waterbeheersing in het Horsterbosgebied*. Werkdocument 176-312 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Sieben W.H. en B. Verhoeven, 1963. *De factor mens in het onderzoek bij de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders*. Van Zee tot Land 36. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Kampen.
- Sieben, W.H. en F.C. Zuidema, 1970. *Over de gewenste slootdiepten in Zuidelijk Flevoland*. Interne notitie. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Kampen.
- Sieben, W.H., 1977. *Kanttekeningen bij het afwateringsplan van het Almere-gebied ten westen van de Hoge Vaart*. Werkdocument 1977-60 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Slager, H., 1981. *Functioneren en onderhoud van ontwateringsstelsels in bossen in Flevoland*. Flevobericht nr. 180. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Slager, H., 1991. *De waterhuishouding van de bossen in Zuidelijk-Flevoland 1980-1989*. Flevobericht nr. 327. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Slager, H., J. Visser en H. Witteveen, 1976. *Fysische karakteristieken van het Almere-gebied*. Werkdocument 176-138 Bbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Lelystad.
- Smeding, S., 1953. Inpolderingen in de Zuiderzee, voorheen en thans. *Algemeen Handelsblad*, Jubileumnummer, 5 januari.
- Smits, H. en A.J. Venstra, 1959. De inpolderingen in de voormalige Zuiderzee. *Economische en Sociale Geografie*.
- Smits, H., A.J. Zuur, D.A. van Schreven en W.A. Bosma, 1962. *De fysische, chemische en microbiologische rijping der gronden in de IJsselmeerpolders*. Van Zee tot Land nr. 32. Directie van de Wieringermeer, Zwolle.

- Smook, A.A.H., 1975. *De invloed van uitstel van de oogst op opbrengst en kwaliteit van granen en koolzaad*. Flevobericht nr. 105. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Snijdelaar, M., 1977. Waterkwaliteit van het IJsselmeer. *Land+Water*. Januari. 6-12.
- Staatscommissie tot het instellen van een onderzoek omtrent eene afsluiting en eene droogmaking van de Zuiderzee, 1894. *Verslag*. Gebr. Belinfante, Den Haag.
- Stevin, H., 1667. *Wisconstich filosofisch bedrijf*. Leiden.
- Stuvel, H.J., 1957. *Het eerste offensief. 25 jaar Afsluitdijk 1932 – 28 mei – 1957*. Staatsdrukkerij en Uitgeversbedrijf. Den Haag.
- Telders, J.H., 1933. De uitvoering der Zuiderzeewerken. *De Ingenieur*. 48^e jaargang, nr. 18.
- Terpstra, P., 1979. *50 jaar Wieringermeer*. M.A. van Seijen, Leeuwarden.
- Thijsse, J.P., 1915. *Langs de Zuiderzee*. Tweede druk. Bakkerij De Ruijter der firma Verkade & Comp., Zaandam.
- Thijsse, J.Th., 1935. De eerste jaren van het IJsselmeer. *Tijdschrift van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap*. 2^e serie, deel LII, aflevering 4.
- Thijsse, J.Th., 1972. *Een halve eeuw Zuiderzeewerken 1920-1970*. Tjeenk Willink, Groningen.
- Tiesinga, G.H.L. (red), 1990. *Het Zuiderzeeproject. Voor- en tegenstanders, plannenmakers en uitvoerders*. Zutphen.
- Ven, F.H.M. van de, P. van der Kloet en M. van der Wal, 1981. *Enige modellen en berekeningsmethoden voor de relatie tussen neerslag en rioolloop. Deel A. Opzet en resultaten. Deel B. Grondslagen. Deel C. Numerieke achtergronden*. Flevobericht nr. 176. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Ven, F.H.M. van de, 1989. *Van neerslag tot rioolloop in een vlak gebied*. Proefschrift. Technische Universiteit Delft, Delft.
- Ven, G.A., 1979. *Het bepalen van draindiameters bij het ontwerp van een drainagesysteem*. Werkdocument 1979-151 Abw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Verdenius, H., 1977. Afwateringsstelsel in Zuidelijk Flevoland. *Land+Water*.
- Verkaik, J.P. en P.C. van Royen, 1993. *50 jaar bestuur in Flevoland, Noordoostpolder en Wieringermeer. Het openbaar lichaam in de Zuiderzee- en IJsselmeerpolders 1937-1987*. Zutphen.
- Verkerk, H., 1984. Afsluiting Zuiderzee. In: J. Stuij (red), *Het totaal overziende. Uitgave ter gelegenheid van het emiritaat van professor ir. J.F. Agema*. Delft.
- Verslag der Staatscommissie tot het instellen van een onderzoek omtrent eene afsluiting en eene droogmaking van de Zuiderzee (z.pl.)*, 1894.
- Voortman, B.R., 1977. *De ontwatering van enkele wegen in Lelystad*. Flevobericht nr. 123. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Vriend, E., 2012. *Het nieuwe land: het verhaal van een polder die perfect moest zijn*. Uitgeverij Balans. Amsterdam.
- Wal, G.T. van der, 1923. *Geschiedenis van de plannen tot afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee, met chronologische lijst van geschriften tot en met het jaar 1922*. Rapporten en mededelingen betreffende de Zuiderzeewerken nr. 1. Ministerie van Waterstaat. Algemeene landsdrukkerij, Den Haag.
- Wolffram, D.J., 1996. *De N.V. Maatschappij tot Uitvoering van Zuiderzeewerken, een 'waterbouwkundige industrie'*. In: A.J. Geurts (red), *Het Zuiderzeeproject*. Flevolands industrieel erfgoed. Lelystad. 28-44
- Wolters, H.A., 1988. *Gevolgen van het uitvallen van gemaal Wortman voor de peilbeheersing in de lage afdeling van Flevoland*. RIJP-rapport, 1988-16 cbw. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Zet, D.J. van 't, 1975. *Over de rijpings- en ontwateringstoestand van de grond in het gebied van het grootlandbouwbedrijf in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland tussen 1970 en 1975*. Werkdocument R.I.J.P. 1975-497 Bbww. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Zuiderzee-vereiniging, 1916. *De watervloed van 13-14 januari 1916*. E.J. Brill. Leiden.
- Zuur, A.J., 1938. *Over de ontziltling van den bodem in de Wieringermeer*. Directie van den Wieringermeerpolder. Afdeling Onderzoek. Ministerie van Waterstaat, Den Haag.
- Zuur, A.J., 1951. *Over het in cultuur brengen der Zuiderzeegronden. Opvattingen uit de tijd van voor het droogvallen van de Wieringermeer*. Veenman & Zonen, Wageningen.

- Zuur, A.J., 1955. *Over het in cultuur brengen van de Noordoostpolder*. In: Akademie-dagen VIII. N.V. Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij. Amsterdam.
- Zuur, A.J., 1958. *Bodemkunde van de Nederlandse bedijkingen en droogmakerijen. Deel C. Het watergehalte, de indroging en enkele daarmee samenhangende processen*. Directie van de Wieringermeer. Landbouwhogeschool Wageningen. Kampen
- Zuur, A.J., 1961. Initiële bodemvorming bij marine gronden. Mededelingen van de landbouwhogeschool en de opzoekingsstations van de staat te Gent. Deel XXVI, nr. 1. Gent.
- Zwarteveen, J., 1948. Malaria in de Noordoostelijke Polder. Onderzoek en bestrijding in de jaren '42-'47. Proefschrift. Varsseveld.

Drenthe

- Coert, G.A., 1984. *Drenthe en zijn waterschappen*. Meppel.
- Coert, G.A., 1991. *Stromen en schutten, vaarten en voordren. Geschiedenis van de natte waterstaat in Drenthe 1291-1988*. Meppel-Amsterdam.
- Elerie, J.N.H. e.a., 1992. *Dollardzijlvest gepeild en aangekaart. Een kartografische kijk op de geschiedenis van land en water in het oosten van Groningen en Drenthe*. Groningen.
- Huiskes, G., 1995. *De visschen vergeeven. Geschiedenis van de watervervuiling en -zuivering in Drenthe*. Amsterdam-Meppel.
- Rijkswaterstaat, 1965. *Beschrijving van de provincie Drenthe behorende bij de waterstaatskaart*. Den Haag. 1965.

Flevoland

- Heemraadschap Fleverwaard, 1999. *Werken met water*. Lelystad.
- Rijkswaterstaat, 1991. *Beschrijving van de provincie Flevoland behorende bij de 5e editie van de waterstaatskaart*. Delft.
- Waterschap Noordoostpolder, 1999. *Werken met vriend en vijand. Veertien jaar Waterschap Noordoostpolder*. Emmeloord.

Friesland

- Bazelmans, J., D.A. Gerrets, J. de Koning and P. Vos. 1999: Zoden aan de dijk. Kleinschalige dijkbouw in de late prehistorie en protohistorie van noordelijk Westergo, *De Vrije Fries* 79, 7-74.
- Berg, B.K. van den, 1933. *Het laagveengebied van Friesland*. M.J. van der Loeff. Enschede.
- Bierma, M. (red), 1988. *Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied*. Groningen.
- Blauw, M.J.E., 1995. *Van Friese grond. Agrarische eigendoms- en gebruiksverhoudingen en de ontwikkelingen in de Friese landbouw in de negentiende eeuw*. Leeuwarden.
- Blom, L.H., 1976. *De Tjasker. Een zeldzaam molentype*. Zwolle.
- Boeles, P.C.J.A., 1951. *Friesland tot de elfde eeuw*. Tweede druk. Martinus Nijhoff. Den Haag.
- Boonstra, I., K.F. Gildemacher, J. Hagen, L. Hardeman, I.D. Jacobs, S. de Jong, R. Stenvert en J. Vredenberg, 2012. *Het Ir. D.F. Woudagemaal. Een levend werelderfgoed op stoom*. Matrijs, Utrecht
- Buijtenen, M.P. van, 1944. *De Leppa. Een rechtshistorisch-waterstaatkundige bijdrage*. Dokkum.
- Buijtenen, M.P. van, en H.T. Obreen, 1956. *Westergos IJsselmeerdijken*. A.J. Osinga N.V., Bolsward.
- Cock, J.K., 1984. De veenontginningen rond Sneek en Ylst. *It Beaken* 46. 139-149.
- Dijkstra, E., 1996. *Waterschap Tjonger-Compagnonsvaarten 1969-1996*. Oosterwolde.
- Dijkstra, J. e.a., 1998. *Droege fuotten. Onderzoeksgids voor de Friese waterstaatsgeschiedenis*. Leeuwarden.
- Dijxhoorn, J.C. 1925. De werktuigen van het Provinciaal stoomgemaal voor den boezem van Friesland. *De Ingenieur*. 40^e Jaargang, nr. 50.
- Elzinga, G., 1981. *De prae en protohistorie*. In: H.M. van den Berg, Noordelijk Oostergo, Ferwerderadeel. Den Haag.
- Gildemacher, K.F., 2015. *Het Friese water*. Bornmeer.

- Griede, J.W., 1978. *Het ontstaan van Frieslands Noordhoek. Een fysisch-geografisch onderzoek naar de holocene ontwikkeling van een zeeleigebied*. Amsterdam.
- Griede, J.W. en W. Roeleveld, 1982. De geologische en de paleografische ontwikkeling van het noordelijk zeeleigebied. *Geografisch Tijdschrift* 16. 439-455.
- Groot, E. de, 1996. *Malen om het peil. Enkele gemalen in Friesland en hun achtergrond*. Leeuwarden.
- Hagen, J., 2002. *Waterschappen, veenpolders en particuliere polders in Midden- en Zuid-Friesland; Verzamelinventaris van de gedeponeerde archieven van het voormalige waterschap Boarnferd 1754-1983*. Wetterskip Boarn en Klif, Joure.
- Halbertsma, H., 1963. *Terpen tussen Vlie en Eems. Een geografisch-historische benadering*. 2 vol., tekst en atlas met kaarten 1:50.000. J.B. Wolters, Groningen.
- Halbertsma, H., 2000. *Frieslands oudheid. Het rijk van de Friese koningen, opkomst en ondergang*. Utrecht.
- Henket, M.H., 1897. *Duin- en oeverwerken op Ameland*. In: *Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1847-1897*. Den Haag. 143-144.
- Hosper, Ultsje, Peter Karstkarel en Siem van der Woude, 2008. *De Slachte, de oude dijk, de geschiedenis, de landschappen, de dorpen en de maraton*. Friese Pers Boekery. Leeuwarden.
- Huisman, T., 1988. De okkupaasje fan de Riperkrite. In ûndersyk nei de bewenningsskiednis tusken 1100 en 1600 yn leechfeankrite yn Fryslân. *It Beaken* 50. 1-36.
- Huitema, T., 1958. *Het ontstaan der terpen in het noorden van ons land en het opslibben van het zeeleigebied waarin men de terpen aantreft*. Amsterdam.
- Jaarsma, W., 1933. *De Friesche zeeveringen van 1825 tot 1925. Honderd jaren uit de geschiedenis van de zeedefensie in de provincie Friesland*. Leeuwarden.
- Kalma, J.J., J.J. Spahr van der Hoek en K. de Vries (red.), 1980. *Geschiedenis van Friesland*. De Tille BV. Leeuwarden.
- Korf, J.K., 1972. *Ons water II. Het water van Friesland*.
- Kuiken, K., Het Bildt (1505). De oudste 'renaissancepolder' van Nederland? *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 18, nr.1
- Langen, G.J. de, 1988. *De ouderdom van Oldeboorn*. In: Bierma, M. (red), *Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied*. Groningen. 142-176.
- Langen, G.J. de, 1992. *Middeleeuws Friesland. De economische ontwikkeling van het gewest Oostergo in de vroege en volle middeleeuwen*. Groningen.
- Louman, J.P.A. 2007. *Fries waterstaatsbestuur: een geschiedenis van de waterbeheersing in Friesland vanaf het midden van de achttiende eeuw tot omstreeks 1970*. Amsterdam University Press. Amsterdam.
- Mansholt, D.R., 1939. *De waterschapslasten in de provincie Friesland*. Den Haag.
- Mol, J.A., P.N. Noomen en J.H.P. van der Vaart, 1990. *Achtkarspelen-Zuid/Eestrum. Een historisch-geografisch onderzoek voor de landinrichting*. Ljouwert.
- Naafs-Loman, I. and G. Lantinga, 2011. *Weststellingwerf. Doorkijk naar een boeiend verleden*. Vereniging historie Weststellingwerf. Wolvega.
- Nouta, R., 2002. *Dijken en zeedijksters*. Banda B.V., Kollum.
- Obreen, H.T., 1956. *Dijkplicht en waterschappen aan Frieslands westkust*. Bolsward.
- Rapport bemaling Frieslands Boezem*, 3 vol. Leeuwarden. 1956.
- Pellenbarg, 1973. De windfactor. In: *Frieslands boezem*. Afstudeerverslag TU Delft. Delft, the Netherlands.
- Provincie Friesland, Wetterskip Fryslân and Vitens, 2019. *Grondwater atlas van Fryslân*. Rekladruk, Grytsjerk.
- Raad, H. de, 1993. *De dijk op hoogte*. Uitgave ter gelegenheid van het op deltahoogte brengen van de Friese zeedijken. Waterschap Fryslan. Harlingen.
- Ravesloot, M., 2009. *Windmotoren in Friesland, een studie naar de opkomst en ondergang van dit bemalingswerktuig in de Provincie Friesland*. Stichting windmotoren Friesland.
- Redactiecommissie, 1980. *Fries molenboek*. De Tille, Leeuwarden.
- Reinders, R., 1988. *Een dertiende-eeuwse sluis in de Oude Ried bij Buitenpost*. In: Bierma, M. (red), *Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied*. Groningen. 260-269.

- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1985. *Vijftien jaar afgesloten Lauwerszee. Resultaten van onderzoek en ervaringen met inrichting en beheer*. Flevobericht nr. 247. Lelystad.
- Rijkswaterstaat, 1948. *Beschrijving van de provincie Friesland. Behorende bij de waterstaatskaart*. Bewerkt bij de Directie Algemene Dienst. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Sannes H., 1951-1956. *Geschiedenis van Het Bildt*. Vier delen. T. Wever. Franeker.
- Schroor, Meindert, 1993. *De wereld van het Friese landschap*. Groningen.
- Schroor, Meindert, 2000. *Van Middellzee tot Bildt. Landaanwinning in Fryslân in de Middeleeuwen en de vroegmoderne tijd*. Abcoude.
- Spahr van der Hoek, J.J., 1969. Wâdzje in de Wâlden. *It Beaken* 31. 20-36.
- Terpstra, P. en H.T. Obreen, 1980. *Waterschap Westergos IJsselmeerdijken*. Workum.
- Voorwaarden van octrooi voor de verveening, bepoldering en droogmaking van de landen gelegen in den Grooten Veenpolder onder de dorpen Beets en Terwispel in de Gemeente Opsterland en Boornbergum in de Gemeente Smallerland*. J. Laverman, Drachten.
- Waterbolk, H.T., 1988. *De zomerbewoning in het terpengebied*. In: Bierma, M. (red), Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied. Groningen. 1-19.
- Wielen, H.G.W. van der, 1937. *Friesland door de eeuwen heen*. G.W. De Boer. Middelburg.
- Wijnja G.D. en Banga, W.B., 2021. *Groot Fries molenboek*. Thaf, Joure.
- Wijnsma, A.J., 2002. *Ir. D.F. Woudagemaal. Het stoomgemaal van Tacozijl*. 3^e druk. Noord-Nederlands Bureau voor Tourisme, Drachten.
- Wouda, D.F., 1951. *Over de afwatering van Friesland en haar geschiedenis*. Brandenburgh & Co., Sneek.
- Woude, S. van der, 2000. *Slachtedijk (Monument van de maand) 5112*. Brouwer & Wielsma BV, Heerenveen.
- Wynia, L. en A. den Oudsten, 1983. *De Slachte. Monument van een dijk*. Franeker.

Gelderland

- Bervaes, J. e.a., 1990. *Attila op de bulldozer. Rijkswaterstaat en het rivierengebied*. Amsterdam.
- Bijl, A., 1997. *Het Gelderse Water. Waterstaatkundige en sociaal-economische ontwikkelingen in de polders van de westelijke Tielervaard (1809-1940)*. z.pl.
- Bosch van Rosenthal, E.J., 1930. *De ontwikkeling der waterschappen in Gelderland*. Den Haag.
- Bosman, Rob, Jan Budding, Gerard Hollanders, Marja van de Klok, Willem van de Klok en Merit Roodbeen, 2016. *Het Putter Stoomgemaal en de Putter polder*. Stichting Vrienden van het Putter Stoomgemaal, Putten.
- Bruin, H.P. de (red), 1988. *Het Gelders rivierengebied uit zijn isolement. Een halve eeuw plattelandsvernieuwing*. Zutphen.
- Colenbrander H.J., 1962a, *Review of the seepage investigations in the Tielervaard-West*, Report 8, Province of Gelderland, Arnhem, The Netherlands, pp. 80-87 (in Dutch).
- Driessen, A., 1995. *Landbouw en landschap in het rivierengebied*. In: J. Bieleman e.a. (red), *Anderhalve eeuw Gelderse landbouw. De Geschiedenis van de Geldersche Maatschappij van Landbouw en het Gelderse platteland*. Groningen. 385-407.
- Driessen, A.M.A.J., 1999. *Het Hollandsch-Duitsch Gemaal. Een waterstaatkundig monument tussen Nijmegen en Kleef*. Utrecht.
- Gazenbeek, Jac., z.j. *Honderd jaar provinciale waterstaat Gelderland 1864-1964*. z.pl.
- Greve, N.H.A., 1988. Ruilverkavelingen. In: H.P. de Bruin (red), *Het Gelders rivierengebied uit zijn isolement*. Zutphen. 208-230
- Harten, J.D.H., 1988. *De invloed van de mens op het landschap*. In: H.P. de Bruin (red), *Het Gelders rivierengebied uit zijn isolement*. Zutphen. 16-37.
- Harten, J.D.H., 1997. *Sporen in het landschap. Kleine historische landschapselementen in de West-Betuwe en de Vijfheerenlanden*. Utrecht.
- Heiningen, H. van, 1971. *Tussen Maas en Waal. 650 jaar geschiedenis van mensen en water*. Zutphen.
- Hol, R.C., 1977. *Zeshonderdvijftig jaar Neder-Betuwe*. Amsterdam.
- Kateman, W.L.J., 1988. *Waterschappen*. In: H.P. de Bruin (red), *Het Gelders rivierengebied uit zijn isolement*. Zutphen. 261-275.
- Kleinans, M.G., 2021. *Ontstaan en vergaan van de Grote Waard. Denkmodel voor Nederland en andere delta's*. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. 30:2.

- Mansholt, D.R., 1939. *De waterschapslasten in de provincie Gelderland*. Den Haag.
- Mentink, G.J. en J. van Os, 1985. *Over-Betuwe. Geschiedenis van een polderland (1327-1977)*. Zutphen.
- Moorman van Kappen, O., J. Korf en O.W.A. baron van Verschuer, 1977. *Tieler- en Bommelerwaarden 1327-1977*. Tiel.
- Rijkswaterstaat, 1991. *Beschrijving van de provincie Gelderland behorende bij de 5e editie van de waterstaatskaart*. Delft.
- Slaats, K. *Water in de Gelderse Vallei en het Eemland*. Waterschap Vallei & Eem, Leusden.
- Streek, H. van de, 1991. *Van zeepolders tot waterschap. Aspecten van de geschiedenis van het waterbeheer op de Noord-Veluwe*. Elburg.
- Vliet, Martina van, 1961. Het hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovendams: een onderzoek naar de beginselen van het dijkrecht in het hoogheemraadschap, voornamelijk in de periode 1537-1795. Van Gorcum. Assen.

Groningen

- Bierma, M. (red), 1988. *Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied*. Groningen.
- Bemmelen, J.M. van, 1863. *Bouwstoffen tot de kennis van de kleigronden der provincie Groningen*. Rotterdam
- Boer, H., 1999. *Geschiedenis van het waterschap Oldambt*. Appingedam.
- Elerie, J.N.H. J.D.R. van Dijk en W.R. Foorthuis, *Dollardzijvest gepeild en aangekaart. Een kartografische kijk op de geschiedenis van land en water in het oosten van Groningen en Drenthe* (Groningen 1992)
- Formsma, W.J., *Delvinaria*. In: *Groningse Volksalmanak (1976-1977)* 28-36
- Geertsema, C.C., 1910. *De zeeeringen, waterschappen en polders in de provincie Groningen*. Groningen.
- Griede, J.W. en W. Roeleveld, 1982. De geologische en de paleografische ontwikkeling van het noordelijk zeekele gebied. In: *Geografisch Tijdschrift* 16. 439-455.
- Hacquebord, L. en A.L. Hempenius, 1990. *Groninger dijken op deltahoogte*. Groningen.
- Halbertsma, H., 1963. *Terpen tussen Vlie en Eems. Een geografisch-historische benadering* 2 vol. Groningen.
- Hempenius, A.L. en J.A.L. Trouw, 1992. *Poldermolens en molenpolders. De molens van de Molenstichting Hunsingo en Omstreken*. Onderdendam.
- Hissink, D.J., 1935. *De bodemkundige gesteldheid van de achtereenvolgens ingedijkte Dollard-polders. Bijdrage tot de kennis van het verouderingsproces van de zware kleigronden. In: Bijdrage tot de kennis van eenige natuurkundige grootheden van den grond*. Bodemkundig Instituut Groningen, Groningen.
- Kooper, J., 1939. *Het waterstaatsverleden van de provincie Groningen*. J.B. Wolters. Groningen-Batavia.
- Ligtendag, W.A., 1995. *De Wolden en het water. De landschaps- en waterstaatsontwikkeling in het lage land ten oosten van de stad Groningen vanaf de volle Middeleeuwen tot ca. 1870*. Groningen.
- Loon, E. van, 1898 - 1900. *Het grondreglement voor de waterschappen in de provincie Groningen* 4 vol. Groningen.
- Loonstra, J., G. Overdiep, M. Schroor en J.N.H. Elerie (red.), 1997. *Tien eeuwen Hunze. Renaissance van een oerstroomdal*. Groningen.
- Mansholt, D.R., 1937. *De waterschapslasten in de provincie Groningen*. Den Haag.
- Poppen, B.D., 2012. *Groninger molenhistorie*. B.D. Poppen in samenwerking met Stichting Uitgaven Noord-Groningen. Warffum.
- Reinders, R., E. Knol, M. van Leusen, J. Molema, T. Musschenga, M. Hillenga en A. van der Woud, 2016. *De atlas van Beckering. Het Groninger landschap in de 18^e eeuw*. W Books. Zwolle.
- Rijkswaterstaat, 1959. *Beschrijving van de provincie Groningen. Behorende bij de waterstaatskaart*. Bewerkt bij de Directie Algemene Dienst. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Siemens, B.W., 1974. *Dijkrechten en zijlvesten*. Groningen.
- Stratingh, G.A. en G.A. Venema, 1855. *De Dollard. Geschied-, aardrijks- en natuurkundige beschrijving van dezen boezem der Eems*. Groningen.
- Sybenga, S., *Dijk- en waterschapsrecht in Groningen*. Assen. z.j.

- Vis, D., 1952. *De Johannes Kerkhoven polder: een episode uit de herovering van de Dollard*. Uitgeversmaatschappij West-Friesland. Hoorn
- Waterbolk, H.T., 1988. De zomerbewoning in het terpengebied. In: Bierma, M. (red), *Terpen en wierden in het Fries-Groningse kustgebied*. Groningen. 1-19.
- Zomer, J., 2016. *Middeleeuwse veenontginningen in het getijdebekken van de Hunze*. Doctoraal scriptie Universiteit Groningen. Groningen.

Limburg

- Gorissen, A, en S.H.H. van der Hoek, 1995. *Waterschappen in Peel en Maasvallei*. Horst.
- Heemskerk, W.F.A., 1985. *Waterrecht en waterschapsrecht. Grensverkenningen in verband met de grensoverschrijdende rivier de Roer*. Echt.
- Rijkswaterstaat, 1980. *Beschrijving van de provincie Limburg behorende bij de 5e editie van de waterstaatskaart*. Delft.
- Schlösser, J.C., C.A.J. van de Hombergh en J.J.M.M. Stassen (red), 1983. *50 jaar waterschap rond de Geleenbeek*. Sittard.
- Steketee, B. en H. Willems, 2013. *Vier eeuwen wateroverlast langs de Maas. Het waterbeheer van de Maaspolders en de stad 's-Hertogenbosch*. Matrijs, Utrecht.
- Veenendaal, A.J., 1956 - 1957. De Fossa Eugenia. In: *Bijdragen voor de geschiedenis der Nederlanden* 11. 1-39.

Noord-Brabant

- Bijnsdorp, R.J.M., 2015. *Overdiepe Polder: beeldkroniek van een groot werk*. Coöperatie Waterzaken U.A. Amsterdam.
- Braams, B.W., 1995. *Weyden en zeyden in het broek. Middeleeuwse ontginning en exploitatie van de kommen in het Land van Heusden en Altena*. Wageningen.
- Buijks, H.G.J., 1984. *675 jaar waterschappen in de Maaskant 1309-1984*. Oss.
- Dane, K. 1950. *Willemstad: historisch overzicht van stad en polder*. De Vries. Klundert.
- Deckers, J.H.F., 1927. *De waterstaatstoestanden in Noord-Brabant binnen het stroomgebied der Maas - voorheen en thans - uit een economisch en landbouwkundig oogpunt beschouwd*. Tilburg.
- Ham, W. van en K.A.H.W. Leenders, 2018. *Polders in kaart | Noord-West Brabant 1565-1590*. WBooks, Zwolle.
- Heeren, J.J.M., 1936. *Geschiedenis van de rivier de Aa (tot de oprichting van het Waterschap)*. Bergen op Zoom.
- Hekelen, F.E. van en M.A. van der Eerden-Vonk, 2000. *De polder Jannezand 1805-2000*. Six Art Promotion. Amsterdam.
- Henderikx, P.A., 1977. De zorg voor de dijken in het baljuwschap Zuid-Holland en in het grensgebied ten oosten daarvan tot het einde van de 13e eeuw. In: *Geografisch Tijdschrift* 11. 407-427.
- Koolen, W.J.A., 1987. *Waterschap De Dongestroom in historisch perspectief*. Den Haag.
- Leenders, K.A.H.W., 1989. *Verdwenen venen. Een onderzoek naar de ligging en exploitatie van thans verdwenen venen in het gebied tussen Antwerpen, Turnhout, Geertruidenberg en Willemstad (1250-1750)*. Wageningen.
- Mansholt, D.R., 1939. *De waterschapslasten in de provincie Noord-Brabant*. Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1946. *Beschrijving van de provincie Noord-Brabant behorende bij de waterstaatskaart*. Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1989. *Beschrijving van de provincie Noord-Brabant behorende bij de 5e editie van de waterstaatskaart*. Delft.
- Sloots, K. en J.V. Witter, 2019. De ramp van 1953 en de dijken van West-Brabant. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, 28^e jaargang, aflevering 1.
- Steketee, B., 2000. *Waterstaatkundige werken in s-Hertogenbosch. Een cultuurhistorische inventarisatie*. Utrecht.
- Smits, J., 2001. *Brabants peil: monumenten voor de waterbeheersing in Noord-Brabant*. Nijmegen.
- Ven, G.P. van de, 1991. *Doorbraak in West-Brabant; een halve eeuw waterkeringszorg*. Breda.

- Verhagen, P., 1998. *De Binnendieze van s-Hertogenbosch. 800 jaar geschiedenis, 25 jaar restauratie.* Den Bosch
- Verhoeven, B., 1954. *Enkele opmerkingen over de groei van de schorren in de Brakman.* In: Langs gewonnen velden, facetten van Smedings werk. H. Veenman & Zonen, Wageningen
- Vis, Joh.A., 1936. *De inpoldering van den Zuidhollandschen Biesbosch.* Vereniging De Biesbosch. Dordrecht.
- Voermans, M.A.M. en R.J. Wolfs, 1987. *De oude en Nieuwe Landen, 1412-1985: de geschiedenis van een Westbrabantse polder.* Streekarchievariaat De Markkant. Eyen-Leur.
- Vosters, Th.A.J., 1963. *Het stroomgebied van de Dommel 1863-1963.* Boxtel.
- Wijngaart, Ton van den, 2013. *500 jaar Zwartenbergse polder.* Ven den Wijngaart. Etten-Leur.
- Wolters, H.A. en E. Vos, 1995. *Waterhuishouding van de polder Plattenhoek in de Sliedrechtse Biesbosch.* Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Directie IJsselmeergebied. Lelystad.

Noord-Holland

- Amersfoort, J.P., 1869. *De kilbemaling van den Haarlemmermeer-polder: opstel over het verbeteren van de waterstanden in Haarlemmermeer, door droogmaling van het lage, en bevloeiing van het hoge land, in verband met eene verbeterde eind-opmaling van het boezemwater.* J.H. & G. van Heteren. Amsterdam.
- Aten, D., 2002. Waterschapsconcentratie in Noord-Holland. De oprichting van Waterschap Het Lange Rond (1977). *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, Jaargang 11, nr. 1.
- Aten, D., 2012. Nieuwen lande ... uuyte Achtermeer. Discussie rond de Achtermeer als eerste droogmakerij. *Oud Alkmaar*, 26e jaargang, nr. 1.
- Aten, D., M. Joustra en H. van Zwet. 2009. *Leeghwater en het Haarlemmermeer.* 26^e uitgave van de Vrienden van de Hondsbosse, Kring voor Noord-Hollandseche Waterstaatsgeschiedenis.
- Aukema, K., G.T. Visser en M. Smits, 1985. Amsterdam bouwt woningen in het buiten-IJ. *Bouwkunde Civiele Techniek*, 40^e jaargang, nr. 3.
- Baars, C., 1981. Oorspronkelijke verkaveling en grootte van de bezittingen in enige polders in Noord-Holland. *Landbouwkundig tijdschrift/pt*, 93^e jaargang, nr. 7.
- Baars, C., 1983. Noordhollandse landmeters en bedijkingsdeskudigen. *PT | Civiele Techniek* 38, nr. 7/8.
- Baron du Tour, J.C., 1819. *Verhandeling over het Haarlemmer-meer.* Gebroeders van Cleef. 's Gravenhage en Amsterdam.
- Baron van Lijnden van Hemmen, 1821. *Verhandeling over de droogmaking van de Haarlemmer Meer.* Gebroeders van Cleef. 's Gravenhage en Amsterdam.
- Bartels, Michiel, Sander Gerritsen, Christiaan Schrickx, Jan de Bruin, Diederik Aten, Dieuwertje Duin, Bas van Geel, Constance van der Linde en Gerben Kazimier, 2016. *Dwars door de dijk: archeologie en geschiedenis van de Westfriese Omringdijk tussen Hoorn en Enkhuizen.* Stichting Archeologie West-Friesland, Hoorn.
- Beenakker, J., 1993. *Cultuurhistorisch onderzoek naar dijken in Noord-Holland.* Haarlem.
- Beenakker, J.J.J.M., 1988. *Van Rentersluze tot strijkmolen. De waterstaatsgeschiedenis en landschapsontwikkeling van de Schager- en Nedorperkoggen tot 1653.* Alphen aan den Rijn.
- Beenakker, J.J.J.M. en C.M. Meijer, 1996. *Monsters van Rijnland. Acht eeuwen droge voeten en schoon water.* Leiden.
- Beets, P., 1862. *Herinnering aan het twee honderd en vijftigjarig bestaan van den Beemster als drooggemaakte polder 1612-1862.* Met eenige aantekeningen. Purmerende.
- Belonje, J., 1929. *De Heer-Hugowaard (1629-1929): een geschiedenis van den polder.* Van Putten & Oortmeijer. Alkmaar
- Belonje, J., 1933. *De Schermeer 1633-1933.* Meijer's Boek- en Handelsdrukkerij. Wormerveer.
- Belonje, J., 1933. *De Zijpe en Hazepolder. De ontwikkeling van een waterschap in Hollands Noorderkwartier.* Wormerveer.
- Belonje, J., 1945. *Het hoogheemraadschap van de uitwaterende sluizen in Kennemerland en West-Friesland 1544-1944.* Meijer's Boek en Handelsdrukkerij, Wormerveer.
- Belonje, J., 1974. *Het Koegras.* Polder Het Koegras, Julianadorp.

- Bemmelen, J.M. van, 1873. Rapport van het landbouwscheikundig onderzoek van den bodem der polders I en II, gelegen in het voormalig Wijkermeer en den IJboezem en drooggemaakt door de Amsterdamse Kanaal-maatschappij. B. van der Land, Amsterdam
- Besteman, J.C. en A.J. Guiran, 1986. *De middeleeuwse bewoningsgeschiedenis van Noord-Holland boven het IJ en de ontginning van de veengebieden. Opgravingen in Assendelft in perspectief*. In: M.C. van Trierum en H.E. Henkes (red), Rotterdam Papers V. A contribution to prehistoric, roman and medieval archaeology. Rotterdam. 183-212.
- Biesboer, F., 2013. Kunstmatige duinen vervangen dijk. *De Ingenieur* 20/21. 20 december.
- Biesboer, F., 2015. Opdrijfkring met volkslied. *De Ingenieur* 11. November.
- Bijl, J.G., 1925. Het kwelwater in den Haarlemmermeerpolder. *De Ingenieur*, 40^e jaargang, nr. 7
- Bijl, J.G., 1930. *Het grondwater in Rijnland*. D. van Sijn & zonen, 1930
- Bloem, E. and K. Ooteman, 2002. *Hydrogeological study of brackish groundwater in the Nieuwe Keverdijksche Polder: an integrated project of ecohydrology and applied geophysics*. Delft University of Technology, Department of Applied Earth Sciences. Delft, the Netherlands.
- Boekel, P., 1868. *Geschiedenis van de Haarlemmermeer*. Funke, Amsterdam
- Boer, J. de, 1988. *Tusschen Kil en Twiske. Geschiedenis van den polder Assendelft*. Wormerveer.
- Boer, P.G.J. de, 1981. *Wegen naar vrijheid. Grepen uit de geschiedenis van het Zuiderlegmeergebied. Opkomst, ondergang, hernieuwde opkomst*. Waterschap Drecht en Vecht, Ouderkerk aan den Amstel.
- Bont, Chr. de en G.H. Keunen, 1988. *Katwoude. Een dorps- en molengeschiedenis*. Utrecht.
- Boon Mesch, A.H. van der, 1855. *De droogmaking van het Haarlemmer Meer*. Erven Loosjes. Haarlem.
- Borger, G.J., 2003. *De Achtermeer bij Alkmaar, de oudste droogmakerij?*
- Borger, G.J. en S. Bruines, 1994. *Binnewaeters geweld: 450 jaar boezembeheer in Hollands Noorderkwartier*. Stichting Uitgeverij Noord-Holland. Wormerveer.
- Borger, G.J., S. Bruines en K. Plug (red), 1994. *Binnewaeters geweld. 450 jaar boezembeheer in Hollands Noorderkwartier*. Edam.
- Bos, J.M., 1988. *Landinrichting en archeologie. Het bodemarchief van Waterland*. Amersfoort.
- General, J., 1857. *Bedijking, opkomst en bloei van de Beemster*. Schuitemaker, Purmerend.
- Bouman, J., 1977. *Bedijking, opkomst en bloei van de Beemster: voorafgegaan door eene beschouwing van den vroegere toestand van Noord-Holland*. Purmerend. Fotomechanische herdruk. Alphen aan den Rijn,
- Bouwmeester, N., 1978. *Zo was het in Lisserbroek*. NDB, Leiden.
- Bremer, J.T., 1978. *Rondom het Oude Veer. Fragmenten uit de geschiedenis van de Anna Paulonapolder*. Pirola. Schoorl.
- Bremer, J.T., 1989. *Heren, boeren en knechten. Bedijking en bewoning van de Wieringerwaard 1610 – 1810*. Schoorl.
- Bremer, J.T., 1995. *150 jaar Anna Paulowna polder: 1845-1995*. Pirola. Schoorl.
- Bruggeman, A.G., 1952. Kwel en verdamping in de Haarlemmermeer. *De Ingenieur*. Jaargang 13, 28 maart.
- Bruinvis, C.W., 1883. *Een vreedzame verovering na 250 jaren herdacht: terugblik op de bedijking van de Schermer ter gelegenheid van het vijfde halve eeuwgetijde van den polder*. Alkmaar.
- Buissink, F, 2012. *De Hondsbossche geschetst in woord en beeld*. 29^e uitgave van de Vrienden van de Hondsbosse, Kring voor Noord-Hollandseche Waterstaatsgeschiedenis.
- Bureau Voorlichting en Representatie der Gemeente Amsterdam, 1966. Het nieuwe poldergemaal Zandpad ten behoeve van de peilbeheersing van het polderwater in de Bijlmermeer. *De Ingenieur*, Jaargang 78, nr. 20, mei.
- Caland, M., 1897. *De Hondsbossche-Pettener zeewering*. In: Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1847-1897. Den Haag. 147-148.
- Cock, J.K. de, 1969. Veenontginningen in West-Friesland. *Westfriesche oudheden XII Westfrieslands Oud en Nieuw* 36. 154-171.
- Cock, J.K. de, 1975. Historische geografie van Waterland. *Holland*.
- Cock, J.K. de, 1980. *Bijdrage tot de historische geografie van Kennemerland in de Middeleeuwen op fysisch-geografische grondslag*. Arnhem.

- Commissie inzake het zoutgehalte der boezem- en polderwateren van Noord-Holland, 1946. *Ontzilting van Noord-Holland*. Rijksuitgeverij. 's Gravenhage.
- Commissie tot opsporing en onderzoek van de middelen tot droogmaking van de Legmeerplassen, 1847. *De droogmaking van de Legmeerplassen*. Nieuwer Amstel.
- Conrad, J.F.W., J.C. de Leeuw, H. Linse en L.A. Reuvens, 1873. *De verbetering der bemalingsmiddelen van het waterschap de Beemster*. Erven F. Bohn, Haarlem.
- Conrad, J.F.W., L.A. Reuvens en T.J. Stieltjes, 1868. *Het verzekeren van een vasten boezemstand aan Rijnland*. Herm Coster en zoon. Alkmaar.
- Cruyningen, P. van, 2018. *1607 De Beemster en het poldermodel*. In: Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. Wereldgeschiedenis van Nederland. onder redactie van Lex Heerma van Voss, Marjolein 't Hart, Karel Davids, Karwan Fatah-Black, Leo Lucassen en Jeroen Touwen; m.m.v. Marijke Schillings; met bijdragen van Martine Gosselink, Beatrice de Graaf, Lotte Jensen, Gert Oostindie, Lodewijk Petram, Suze Zijlstra en vele anderen. AmbolAnthos, Amsterdam.
- Dam, P.J.E.M. van, 1998. *Vissen in veenmeren. De sluisvisserij op aal tussen Haarlem en Amsterdam en de ecologische transformatie in Rijnland 1440-1530*. Hilversum.
- Danner, H.S., 1982. *De Starnmeer en Kamerhop. Een beknopte geschiedenis van een 17^e-eeuwse droogmakerij*. Graft-DeRijp.
- Danner, H., 1983. *Van Schermeer-water tot Schermeer-land. Perikelen bij een 17de eeuwse bedijking*. Haarlem.
- Danner, H., 1987. *Van water tot land, van land tot water. Verwikkelingen bij de indijking van de Beemster*. Edam.
- Danner, H.S., 1993. *Verdwenen dijken verdwijnen*. Provincie Noord-Holland. Haarlem.
- Danner, H.S., H.Th.M. Lambooi en C. Streefkerk, 1994. ... *die water keert. 800 jaar regionale dijzorg in Hollands Noorderkwartier*. Wormerveer-Edam.
- Dekker, L.W., 1972. Daliegaten in Noord-Holland. *Boor en Spade* 18.
- Dirk Burger van Schoorel, 1710. *Chronyk van de stad Medenblik*. Timotheus ten Hoorn, Amsterdam
- Drewes, J. e.a. (red.), 2004. *Alkmaar, stad en region. Alkmaar en omgeving in de Late Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd*. Alkmaars historische reeks XII. Verloren, Hilversum.
- Duyn, L.J.J., 1976. Vernieuwd kanaal moet Noord-Holland aan genoeg zoet water helpen. *Grondjournaal*. Nr. 22. 9 februari.
- Eerten, H. van, I. van Meer, J. Oostland, I. Paz Soldan en J. Vredenburg, 2017. *Droogmakerij de Beemster. Polder van wereldformaat*. Matrijs, Utrecht.
- Egmond, A. van, 1867. *Beschrijving van den waterstaat van het Hoogheemraadschap van Rijnland*. Rotterdam.
- Eigenhuis, J., 1907. *Geschiedenis van den Haarlemmermeerpolder*. H.D. Tjeenk Willink & Zoon, Haarlem.
- Eijken, E.D., 1963. *Inleiding op de inventaris van het archief van de Achtermeer*. Stadsarchief van Alkmaar, Alkmaar.
- Elink, A., 1897. De droogmaking en drooghouding van de Haarlemmermeer. In: *Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1847-1897*. Den Haag. 159-161.
- Elink Sterk, A., 1897. Verhandeling over regen, verdamping en kwel in den Haarlemmermeerpolder. *Tijdschrift Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap*, nr. 63.
- Engelman, J., 1820. *Verhandeling over de droogmaking van het Haarlemmer Meer en aangelegen veenplassen*. W.C. Wansleven. Zutphen.
- Erdin, V. en G. Wilmink e.a., *Corpus Cruquius, 160 jaar stoomgemaal De Cruquius*. Walburg Pers, Zutphen.
- Flier, G. van der, 1946. *Het hoogheemraadschap Noordhollands Noorderkwartier 1920-1945*. Wormerveer.
- Fockema Andreae S.J., 1934. *Het hoogheemraadschap van Rijnland. Zijn recht en zijn bestuur van den vroegsten tijd tot 1857*. N.V. Boek en Steendrukkerij Eduard Lido. Leiden.
- Fockema Andreae S.J., 1952. *Poldernamen in Rijnland*. A.W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V., Leiden.

- Fockema Andreae S.J., 1955. *Wat er aan de droogmaking van de Haarlemmermeer voorafging*. Mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Afdeling Letterkunde. Nieuwe reeks. Deel 18, nr. 15.
- Fransen, A., 2011. *Dijk onder spanning. De ecologische, politieke en financiële geschiedenis van de Diemerdijk bij Amsterdam, 1591-1864*. Hilversum.
- Geesink, C.A.J., 1856. *Droogmaking van den Kortenhoefschens polder en de Horster-meer*. Gebhard & Co. Amsterdam.
- Geus, J.P., 1984. *Costverloren, een droogmakerij in het Geestmerambacht*.
- Gevers van Endegeest, Jhr. D.Th., 1843. *Over de droogmaking van het Haarlemmer-meer*. Eerste gedeelte. S en J. Luchtmans. Leiden.
- Gevers van Endegeest, Jhr. D.Th., 1853. *De geschiedenis van het Haarlemmer-meer*. Tweede gedeelte. Frederik Muller, Amsterdam.
- Gevers van Endegeest, Jhr. D.Th., 1871. *Het hoogheemraadschap van Rijnland. Deel I. De beschrijving. Deel II. De bijlagen*. De gebroeders Van Cleef, Den Haag.
- Giebels, L.A.M., 1988. *Het stoomgemaal van 1857 en het dieselgemaal van 1936: Twee generaties boezemgemalen te Gouda*. In: L. Giebels (red), *Waterbeweging rond Gouda van circa 1100 tot heden. Geschiedenis van Rijnlands waterstaat tussen IJssel en Gouwe*. Leiden. 39-58.
- Giebels, L.A.M., 1989. Het waarborgfonds van het hoogheemraadschap van Rijnland. *Holland* 21. 160-180.
- Giebels, L.A.M., 1990. De opheffing van de ambachten in Delfland, Schieland en Rijnland in het midden van de negentiende eeuw. *Nederlands Archievenblad* 94. 384-403.
- Giebels, L. (red), 1994. *Zeven eeuwen Rijnlandse uitwatering in Spaarndam en Halfweg. Van beveiliging naar beheersing*. Hoogheemraadschap van Rijnland. Leiden.
- Giebels, L., 1997. Het recht op boezem, Rijnland en Rutgers van Rozenburg. De droogmaking van de Oosteinderpoel. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*.
- Giebels, L., 2002. *Hollands water. Het hoogheemraadschap van Rijnland na 1857*. Matrijs. Utrecht.
- Giebels, L., 2002. Het Hoogheemraadschap van Rijnland en zijn bureaus in de negentiende en twintigste eeuw. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, Jaargang 11, nr. 2.
- Goede, G.J. de, 1922. *Purmer gedenkboek 1622-1922*. Beemster.
- Goelema, W.E., 1990. *Groot-Geestmerambacht. Een waterschapskroniek*. Warmenhuizen.
- Groffen, J.W.P., 1967. De geschiedenis van de Haarlemmermeerbemaling. *Land en Water*.
- Gruyter, P. de, 1957. *Rijnlands Boezem. Deel 1: Waterhuishouding*. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Gruyter, P. de, 1953. *Rijnlands Boezem. Deel 2: De Hollandsche IJssel*. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Gruyter, P. de, en E.L. Molt, 1950. *Rijnlands Boezem. Deel 3: De hoedanigheid van het boezemwater*. Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
- Güray, A.R., 1952. De bodemgesteldheid van de IJpolders en een onderzoek naar het verband tussen de bodem en de suikerbietenopbrengsten in de Haarlemmermeer en de IJpolders in het jaar 1949. Dissertatie Wageningen. *Boor en Spade* 5.
- Haartsen, A. en N. Brand, 2005. *Amstelland Land van water en veen*, Matrijs, Utrecht.
- Haller, J., 1976. *350 jaar Wijde Wormer*. Vos BV, Wormerveer.
- Hendriksen, A., 1998. *Watergraafsmeer: binnenzee, polder, lustoord, stadsdeel*. Linnaeus Boekhandel. Amsterdam.
- Hof, J., 1973. *De abdij van Egmond van de aanvang tot 1573*. Den Haag.
- Hogenes, K. en G. Visser, 1976. De Amsterdamse bodem. Het ontstaan van de bodem onder Amsterdam. *Werk in Uitvoering*. Jaargang 26, oktober/november.
- Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland, 1967. *Het Zaangemaal*. Edam.
- Huurdeman, P., 1976. *Drie en halve eeuw De Purmer*. Purmerend.
- Huurdeman, P., 1980. *Waterland door de eeuwen heen*. Hoogheemraadschap van Waterland, Monnickendam.
- Huurdeman, P. en R. Josselet, 1981. *Waterland door de eeuwen heen*. Purmerend.
- Jeurgens, Ch., 1991. *De Haarlemmermeer. Een studie in planning en beleid 1836-1858*. Amsterdam.

- Jeurgens, Ch., 1994. *De bouw van de stoomgemalen te Spaarndam en Halfweg in het midden van de 19e eeuw*. In: L. Giebels (red), *Zeven eeuwen Rijnlandse uitwatering in Spaarndam en Halfweg. Van beveiliging naar beheersing*. Leiden. 99-118.
- Jonker Hzn, H., 1960. *Hoofdstukken uit de geschiedenis van de polder Wieringerwaard 1610-1960*. Amsterdam.
- Jonk, J.H. en R.J. Remery, 1977. *Restauratie Groote Zeeshuis Muiden*.
- Keunen, G.H., 1979. De historische ontwikkeling van de bemaling in de Beemster. *Molennieuws*. Jaargang 26, nr. 89, november.
- Keunen, G.H., 1981. *De poldermolens in Noord-Holland*. In: B.W. Colenbrander en A. Calisch, *Molens in Noord-Holland. Inventarisatie van het Noordhollands molenbezit*. Amsterdam.
- Keunen, G.H., 1985. *Geschiedenis van de bemaling*. In: A.J. Kölker, G.H. Keunen en D. de Vries, *De Beemster*. Alphen aan den Rijn.
- Keijzer, C. en H. Jonker Hzn, 1946. *De Anna Paulownapolder 1846-1946*. Wormerveer.
- Kleyn, F.L., 1928. *De Wilnisser droogmakerij*
- Kooiman, D., 1936. *De zeeeringen en waterschappen van Noord-Holland*. Derde uitgaaf. N. Samson N.V., Alphen aan den Rijn.
- Kranenburg, F.J. (red.), 1981. *100 jaar trouwe dienst. Provinciale Waterstaat van Noord-Holland 1881-1981*. Amsterdam.
- Kruizinga, J.H., 1979. *Watergraafsmeer: de geschiedenis van een polder*. 3e druk. Buijten & Schipperheijn. Alphan aan den Rijn.
- Kruizinga, J.H., 1948. *Watergraafsmeer. Eens een parel aan de kroon van Amsterdam*. C.V. Allert de Lange. Amsterdam.
- Lambooij, H., 1987. *Getekend land. Nieuwe beelden van Hollands Noorderkwartier*. Alkmaar.
- Lambooij, H., 1991. *Een eeuw schipperen. De omstreden kanalisatie van West-Friesland*. Schoorl.
- Lassooy, P., 2008. *Monnikenwerk. De invloed van de abdij van Egmond op het landschap van Noord-Kennemerland*. Stichting De Wielenmaker. LassooyBeheer bv. Egmond-Binnen.
- Leeghwater, J. Asz., 1641. *Haarlemmer-Meer-boek*. Dominicus van der Stichel, Amsterdam.
- Lijnden van Hemmen, F.G. Baron van, 1821. *Verhandeling over de droogmaking van de Haarlemmermeer*. De Gebroeders van Cleef, Den Haag en Amsterdam.
- Linden, H. van der, 1990. Oorsprong en oudste ontwikkeling van het Hoogheemraadschap van Rijnland. *Holland* 22. 129-149.
- Lutgert, J., 1994. *De Waterlandse Zeedijk. De geschiedenis van een oude zeedijk in Amsterdam-Noord*. Stichting Historisch Centrum Amsterdam-Noord.
- Mansholt, D.R., 1940. *De waterschapslasten in de provincie Noord-Holland*. Den Haag.
- Mantel, D., 2005. *De Mijzerpolder, duizend jaar veen en water*, Verloren, Hilversum.
- Middelburg, B., 2021. *Van Neck aff met de son om: de geschiedenis van polder Wijde wormer*. De Kring. Amsterdam.
- Mourik, J.M. van, en W.A. Ligtdag, 1984. Verveningssporen in restanten van het Westfries veendek. *Geografisch Tijdschrift* 18.
- Neve, R.G. de en A.A.S. van Heezik, 2002. *Omzien naar water: Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht*. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht. Hilversum.
- Noorderloos, P. en J. Morsink, 1946. *Geschiedenis van den polder Het Grootslag*. Kinheim uitgeverij, Heiloo.
- Numan, K.C., 2020. *Burghorn van kwelder tot polder, de eerste bedijking in Hollands Noorderkwartier 1457-1461*. Stichting Uitgeverij Noord-Holland, Wormer.
- Pals, J.M., 1988. *Milieu, landschap en landbouweconomie in Noord-Holland 1300 v. Chr.-1300 na Chr.*. In: J.H.F. Bloemers (red), *Archeologie en oecologie van Holland tussen Rijn en Vlie*. Assen-Maastricht. 121-132.
- Pijl, J.C. van der, 1995. *Bedijking van de polders Burgernieuwland en WaalenBurg op Texel*. Historische Vereniging Texl. Den Burg.
- Pons L.J. en M.F. van Oosten, 1974. *De bodem van Nederland. Toelichting bij blad 5 van de bodemkaart van Nederland 1:200.000*. Wageningen.
- Prins, J., 1883. *Geschiedenis van het Hoogheemraadschap Waterland, onder de Grafelijke regering, de Republiek en het Koninkrijk der Nederlanden*. Ipenbuur & Van Seldam, Amsterdam.

- Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, 1981. *Molens in Noord-Holland*. Meijer pers/ideeboek b.v., Amsterdam.
- Provinciale Waterstaat, 1978. *De ontwikkeling van de kwaliteit van het oppervlaktewater in Noord-Holland gedurende de periode 1967 t/m 1976*. Haarlem.
- Provincie Noord-Holland, 1989. *Toepassing van een grondwaterstromingsmodel op de polder de Schermer E.O.* Dienst Milieu en Water Noord-Holland. Afdeling Water, Haarlem.
- Ramaer, J.C., 1892. *De omvang van het Haarlemmermeer en de meren waaruit het ontstaan is, op verschillende tijden voor de droogmaking*. Johannes Müller, Amsterdam.
- Reh, W. en C.M. Steenbergen, 1999. *Zee van land. De droogmakerij als architectonisch experiment*. TU Delft, Faculteit Bouwkunde. Delft.
- Reh, W., C.M. Steenbergen en D. Aten, 2005. *De droogmakerij als atlas van de Hollandse landschapsarchitectuur*. Uitgeverij Noord-Holland. Wormer.
- Rijkswaterstaat, 1950. *Beschrijving van de provincie Noord-Holland. Behorende bij de waterstaatskaart*. Bewerkt bij de Directie Algemene Dienst. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1988. *Beschrijving behorende bij de 5^e editie van de waterstaatskaart. Noord-Holland*. Meetkundige Dienst, Afdeling Waterstaatskartografie, Delft.
- Roos, J. de, 2011. *De vergeten watersnood*. Historisch Centrum Amsterdam-Noord. Amsterdam.
- Schaik, P. van, 1964. *Van polderpeil en molenzeil. 1764-1964. De geschiedenis van de uitgeveende Bovenkerkerpolder boven Amstelveen*. Amstelland, Ouderkerk.
- Schilstra, J.J., 1970. *Wie water deert. Het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland 1544-1969*. Wormerveer.
- Schilstra, J.J., 1971. *Schermerland. Mensen en molens, vroeger en nu*. Schagen.
- Schilstra, J.J., 1974. *In de ban van de dijk. De Westfriesse Omringdijk*. Hoorn.
- Schilstra, J.J., 1981. *De Heerhugowaard. De geschiedenis van de Huygenwaert*. Stichting Den Huygen Dijk. Heerhugowaard.
- Schilstra, J.J., 1981. *De Hondsbosche*. Hoogheemraadschap Noordhollands Noorderkwartier, Edam.
- Schilstra, J.J., S. Hart, C. Eijerman, J. de Boer en R. van de Waal, 1979. *De polder Oostzaan*. Meijer, Wormerveer.
- Schoorl, H., 1970. *De bedijking van de Bergermeer*. In: Alkmaars Jaarboekje. Ter Burg, Alkmaar.
- Schoorl, H., 1973. *Zeshonderd jaar water en land. Bijdrage tot de historische geo- en hydrografie van de Kop van Noord-Holland in de periode ± 1150-1750*. Groningen.
- Schoorl, H., 1981. Petten en de Hondsbosse zeekering in kaart, beeld en reconstructie (1466-1614). In: *Holland* 13. 91-113.
- Schoorl, H., 1999 - 2000. *De convexe kustboog. Texel - Vlieland - Terschelling. Bijdragen tot de kennis van het westelijk Waddengebied en de eilanden Texel, Vlieland en Terschelling* 4 vol. Schoorl.
- Schröder, P.H. (red.), 1955. *Van bruisend water tot ruisend graan. Honderd jaar Haarlemmermeer 1855-1955*. H.D. Tjeenk Willink & Zoon N.V., Haarlem.
- Schuitmaker, P., 1900. *Hollands Noorderkwartier met betrekking tot zijn waterstaat. Schetsen van eenige belangrijke waterschappen in Noord-Holland ten dienste van het onderwijs en van gemeente- en waterschapsbesturen*. Amsterdam.
- Sieben, W>H. en G.A. Ven, 1983. *Mogelijkheden ter verbetering van de waterbeheersing in de Wieringermeer*. Flevobericht nr. 218. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad.
- Sjerps, M.J., 1979. *Langs oude dijken en terpen rondom Schagen, St. Maarten, Barsingerhorn, Harenkarspel, Eenigenburg, Warmenhuizen*. Gerja. Waarland.
- Sloof, J.H.M., 1999. *De oudste bestuursregisters van het hoogheemraadschap van Rijnland (1444-1520). Regesten van de handelingen van dijkgraaf en hoogheemraden*. Leiden.
- Sloos, A.R., 1858. *De geschiedenis der inpoldering en bebouwing van Waard en Groet in Noord-Holland, voorzien van eene kaart van den polder*. Amsterdam.
- Staatscommissie tot het instellen van een onderzoek omtrent het vraagstuk der droogmaking van de plassen beoosten de Vecht, 1920. *Verslag*. J. van Boekhoven, Utrecht.
- Sterr, P. van der, 1853. *Beschrijving van den Bovenkerkerpolder. Verhandelingen Koninklijk Instituut van Ingenieurs*.
- Thijssen, W. en G. Timmerman, 1996. *Van de Prins geen kwaad. Jubileumboek 150 jaar Prins Hendrikpolder*. Texel.

- Thurkow, A.J., 1984. *De droogmaking en ontginning van het Wijkmeer in een negentiende-eeuws perspectief*. In: Geplaatst in de tijd. Vrije Universiteit. Amsterdam
- Tielhof, M. van en P.J.E.M. van Dam, 2006. *Waterstaat in stedenland. Het Hoogheemraadschap van Rijnland voor 1857*. Matrijs, Utrecht.
- Trouw, J., 1948. *De West-Nederlandsche veenplassen Historisch-Planologisch*. C.V. Allert de Lange, Amsterdam.
- Velius, D., 1619. *Chronick van Hoorn*. Hoorn.
- Velsen, H. van., 2015. *Belang betaling zeggenschap. 150 jaar waterschapbestuur en Haarlemmermeerpolder*. Meer-Historie. Hoofddorp.
- Vereniging Vrienden van 't Gooi Stichting Tussen Vecht en Eem, 2010. *Water geschiedenis en actualiteit*. Bussem/Naarden.
- Verkade, M.A., 1982. *Den derden Dach. Ontstaan en ontwikkeling van de polder Westzaan*. Waterschap het Lange Rond. Wormerveer.
- Vetter, W. Jr., 1862. *Handboek voor polderbesturen in de Provincie Noord-Holland*. Gebr. Vermande. Hoorn.
- Vredenduin, J.Pzn., 1903. *Geschiedenis van de Banne Westzaanen*. Zaandam.
- Vredenduin, J.Pzn., 1924. *De overstrooming van januari 1916 en hare gevolgen voor den polder Westzaan*.
- Vries Azn, G. de, 1876. *Het dijks- en molenbestuur in Hollands Noorderkwartier onder de grafelijke regeering en gedurende de Republiek*. Amsterdam.
- Waiboer, A.J., A. Wiedijk en Jac.H. Oudt. 1945. *Honderd jaar Waard en Groet, 1844-1944*. Trapman. Schagen
- Wakker, P., 1853. *De kwijnende landbouw in de polder Westzaan, of vlugtige blikken in dien polder ook met betrekking tot het wegnemen van drie dammen en gronden, onder militaire bedekking op last van het polderbestuur aldaar, en mededeeling van enkele stukken daarmede in verband staande*. J. Schuitemaker. Purmerend.
- Waterschap West-Friesland. *Stukken aanwezig in het archief van het Waterschap West-Friesland*.
- Westenberg, J., 1974. *Oude kaarten en de geschiedenis van de Kop van Noord-Holland*. Amsterdam.
- Westenberg, J., 1974. *Kennemer dijks-geschiedenis*. Verhandelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afdeling Natuurkunde. Eerste Reeks, Deel 27, Nr. 2. Amsterdam.
- Woude, A.M. van der, 1972. *Het Noorderkwartier. Een regionaal historisch onderzoek in de demografische en economische geschiedenis van westelijk Nederland van de late middeleeuwen tot het begin van de 19e eeuw*. Wageningen.
- Zeischka, S., 2008. *Minerva in de polder. Waterstaat en techniek in het Hoogheemraadschap van Rijnland 1500-1856*. Verloren BV. Hilversum.
- Zwaan, J., 1984. *Amstelland. Een hoogheemraadschap in kaart en beeld*. Alphen aan den Rijn.

Overijssel

- Bijhouwer, J.T.P., D.I. Lutein en A.G. van der Steur, 1943. *Algemeen plan voor de verbetering van de uitgeveende gronden in het Land van Vollenhove*. G. Hovens Greve, Steenwijk.
- Boon, H. van der, 1989. *Waterrijk Noordwest-Overijssel: een hele zorg. Honderd jaar waterschap Vollenhove (1889-1989)*. Kampen.
- Boon, H. van der, 1991. *De polders van het Land van Vollenhove. Waterbeheersing en ontginning in een uitgeveend gebied 1848-1943*. Kampen.
- Coster, W., 1996. *Tussen Dedemsvaart, Reest, Meppeler Diep en Zwarte Water. Schouwen in het verleden van het Waterschap Benoorden de Dedemsvaart*. Zwolle.
- Coster, W., 1999. *Omtrent de Vechtlanden. Waterschapsgeschiedenis in Noordoost-Overijssel*. Zwolle.
- Coster, W., 2002. *Leven met het water in de IJsseldelta: een waterschapsgeschiedenis*. IJsselacademieKampen.
- Coster, W., 2008. *Zeven eeuwen werken met water, 1308-2008*. Waterschap Salland/Historisch Centrum Overijssel.
- Dijk, R. van, M. Nijmeijer en D. van Pijkeren, 2022. Emissieloos herstel van Rijksmonument Stenendijk. *Land+Water*, nr. 1/2, februari.

- Donker, H. e.a., 1996. *Water tussen Regge en Dinkel. Waterschapszorg in Twente tussen 1934-1984*. Almelo.
- Egberts, E., 1985. *Wie water deert die water keert*. Overijsselse Waterschapsbond.
- IJzerman, M.J., 1934. *Waterschap De Regge*. Zwolle.
- Linden van den Heuvel, A. van, 1933. *De ontwateringswerken in Overijssel*. Zwolle.
- Luteijn, 1941. *De inpoldering en ontginning van de uitgeveende gronden in het Waterschap Vollenhove*. In: Het veen en zijn ontginning. Nederlandsche Heidemaatschappij. Arnhem.
- Lutjeharms, J.L., 1973. *Tien jaar Waterschap De Bovenvecht 1.1.1958 - 31.12.1967*. Hardenberg.
- Mansholt, D.R., 1938. *De waterschapslasten in de provincie Overijssel*. Den Haag.
- Pereboom, F., 1995. *Omarmd door IJssel en Zwartewater: zeven eeuwen Mastenbroek*. IJsselakademie. Kampen.
- Rijkswaterstaat, 1937. *Beschrijving van de provincie Overijssel behorende bij de waterstaatskaart*. Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1963. *Beschrijving van de provincie Overijssel. Behorende bij de waterstaatskaart*. Bewerkt bij de Directie Algemene Dienst. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Rinsema, Th. *Watergemaal A.F. Stroink*, Waterschap Reest en Wieden.
- Spek, Th., F.D. Zeiler en E. Raap, 1996. *Van de Hunnepe tot de zee. De geschiedenis van het Waterschap Salland*. Kampen.
- Steur, J.A.G. van der, 1934. Partiële bemaling van het Waterschap Vollenhove. *De ingenieur, B. Bouw- en Waterbouwkunde* 6, 4^e jaargang, nr. 17.
- Veenbos, J.S., 1950. *De bodemgesteldheid van het gebied tussen Lemmer en Blokzijl in het randgebied van de Noordoostpolder*. De bodemkartering van Nederland. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Verloren van Themaat, R., 1921. *Partiële bemaling Vollenhove*. Erven J.J. Tijl, Zwolle.
- Waterschap De Bovenvecht 25 jaar: 1958-1983*. Hardenberg. 1983.
- Wieringa, H. (red), 1983. *Waterstaat in Overijssel. Uitgegeven ter gelegenheid van honderd jaar provinciale waterstaat in Overijssel (1882-1982)*. Heino.
- Zonderwijk, M., 1995. *Integraal waterbeheer: vallen en opstaan*. Almelo.

Utrecht

- Bemmel, A.A.B. van, 2009. *De Lekdijk van Amerongen naar Vreeswijk: negen eeuwen bescherming van Utrecht en Holland*. Verloren. Hilversum.
- Besten, J. den., 1991. *Nieuw Utrechts Molenboek*. Matrijs, Utrecht.
- Bethune Commissie, 2002. *De Bethune van het verleden naar het heden*. Labor Grafimedia. Utrecht
- Bloed, A., L.R. Mur en H.W. van Soest, 1984. *Van wildernis tot Ronde Venen. Grepen uit de geschiedenis van Wilnis*. Wilnis.
- Borger, G.J., 1982. *Staat van land en water. Provinciale waterstaat van Utrecht 1882-1982*. Zutphen.
- Dekker, C., 1980. De dam bij Wijk. *Nederlands Archievenblad* 84. 248-266.
- Dekker, C., 1983. *Het Kromme Rijngebied in de Middeleeuwen, een institutioneel-geografische studie*. Zutphen.
- Dekker, C., 1990. *Afwatering en scheepvaart ten westen van de stad Utrecht tot de 14e eeuw*. In: J.B. Berns e.a. (red), Feestbundel aangeboden aan prof.dr. D.P. Blok ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag en zijn afscheid als hoogleraar in de nederzettingsgeschiedenis in verband met de plaatsnaamkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Hilversum. 60-75.
- Donkersloot, M., 1993. *De Stichtse Rijnlanden. Geschiedenis van de zuidelijke Utrechtse waterschappen*. Matrijs, Utrecht.
- Donkersloot-de Vrij, M., J. Greive, H. Hovenkamp, G. Jonkers, P. van der Lee en G. Wammes, 1993. *De Stichtse Rijnlanden. Geschiedenis van de zuidelijke Utrechtse waterschappen*. Matrijs, Utrecht.
- Es, J. van, 2009. *Grenswater. Geschiedenis van het Groot Waterschap van Woerden 1226-1995*. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden/Uitgeverij Matrijs, Utrecht.
- Feis, B.R. en D.A. de Haan, 1988. *Molens en gemalen van de Lopikerwaard. De geschiedenis en verschijningsvorm van een waterhuishouding*. Alphen aan den Rijn.
- Haartsen, A.J., 2008. *Utrechts water: 1000 jaar waterbeheer in de Stichtse Rijnlanden*. Matrijs. Utrecht.

- Henderikx, P.A., 1989. Die mittelalterliche Kultivierung der Moore im Rhein-Maas-Delta (10.-13. Jahrhundert). *Siedlungsforschung. Archäologie-Geschichte-Geographie* 7. 67-87.
- Hengst, J.A. van, F.A.R.A. van Ittersum en A.H. Geuze, 1900 - 1978. *De Lekdijk Benedendams en de IJsseldam. Geschiedenis van dit hoogheemraadschap vanaf de vroegste tijd tot in de tweede helft der negentiende eeuw* 4 vol. Den Haag.
- Harten, J.D.H., 1988. *De invloed van de mens op het landschap*. In: H.P. de Bruin (red), *Het Gelders rivierengebied uit zijn isolement. Een halve eeuw plattelandsvernieuwing*. Zutphen. 16-37.
- Harten, J.D.H., 1997. *Sporen in het landschap. Kleine historische landschapselementen in de West-Betuwe en de Vijfheerenlanden*. Utrecht.
- Ittersum, F.A.R.A. baron van, 1900. *Het waterschap Heycop genaamd De Lange Vliet voorheen en thans*. Utrecht.
- Linden, H. van der, 1956. *De cope. Bijdrage tot de rechtsgeschiedenis van de openlegging der Hollands-Utrechtse laagvlakte*. Assen.
- Mansholt, D.R., 1940. *De waterschapslasten in de provincie Utrecht*. Den Haag.
- Rinsma, E.J., 1986. *De Ronde Venen ... een omgekeerde wereld. Wel en wee van boeren, schippers en verveners in een waterland*. Alphen aan den Rijn.
- Rijkswaterstaat, 1968. *Beschrijving van de provincie Utrecht. Behorende bij de waterstaatskaart*. Bewerkt bij de Directie Algemene Dienst. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1989. *Beschrijving behorende bij de 5^e editie van de waterstaatskaart*. Utrecht. Meetkundige Dienst, Afdeling Waterstaatskartografie, Delft.
- Stol, T., 1992. *De veenkolonie Veenendaal. Turfwinning en waterstaat in het zuiden van de Gelderse Vallei, 1546-1653*. Zutphen.
- Storm van Leeuwen, J.A., 1985. *Van Oude Rijn tot Leidse Rijn. De afwatering van de gronden in en rondom Vleuten-De Meern in de loop der tijden*. Vleuten-De Meern.
- Uyl, W.F.J. den, 1963. *De Lopikerwaard. Deel II. De waterschappen*. Drukkerij en Uitgeverij v/h Kemink en Zoon N.V. Utrecht.
- Vliet, M. van, 1961. *Het hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovendams. Een onderzoek naar de beginselen van het dijkrecht in het hoogheemraadschap, voornamelijk in de periode 1537-1795*. Assen.
- Zwaan, J., 1984. *Amstelland. Een hoogheemraadschap in kaart en beeld*. Alphen aan den Rijn.

Zeeland

- Augustyn, B., 1986. *Integratie van natuurwetenschappelijke en historische bronnen voor de ontginningsgeschiedenis van het zuidoostelijk Westerscheldegebied*. In: M.C. van Trierum en H.E. Henkes (red), *Rotterdam Papers V. A contribution to prehistoric, roman and medieval archaeology*. Rotterdam. 137-146.
- Augustyn, B., 1992. *Zeespiegelrijzing, transgressiefasen en stormvloeden in maritiem Vlaanderen tot het einde van de ~~xv~~de eeuw. Een landschappelijke, ecologische en klimatologische studie in historisch perspectief* 2 vol. Brussel.
- Beenhakker, A. e.a., 1996. *Duizend jaar Walcheren. Over gelanden, heren en geschot, over binnen en buitenbeheer*. Middelburg.
- Brand, K.J.J., 1991. *Vier generaties kaartreconstructies Zeeuwsch-Vlaanderen*. In: A.C. Meijer, L.R. Priester en H. Uil (red), *Gids voor historisch onderzoek in Zeeland*. Amsterdam. 1991.
- Bruin, M.P. de, 1981. *Waken en bewaren. 100 Jaar Provinciale Waterstaat Zeeland 1881-1981*. Middelburg.
- Bruin, M.P. de, en M.H. Wilderom, 1961 - 1973. *Tussen afsluitdammen en deltadijken* 4 vol. Middelburg.
- Damme, H. van, 2013. *De Generale Prins Willempolder bedijking en bevolking 1650-1655; investeringsmotieven en bevolkingspolitiek*. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 22, nr. 1.
- Dekker, C., 1971. *Zuid-Beveland. De historische geografie en de instellingen van een Zeeuws eiland in de Middeleeuwen*. Assen.

- Dekker, C., 1974. De vertegenwoordiging van de geërfden in de wateringen van Zeeland bewesten Schelde in de middeleeuwen. *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden* 89. 345-374.
- Dekker, C., 1980. *Resultaten van het historisch-geografisch onderzoek in Zeeland*. In: A. Verhulst en M.K.E. Gottschalk (red), *Transgressies en occupatiegeschiedenis in de kustgebieden van Nederland en België/ Transgressions and the history of settlement in the coastal areas of Holland and Belgium*, Colloquium Gent 5-7 september 1978, Handelingen/Proceedings. Gent. 93-114.
- Dekker, C., 1982 - 1984. Tussen twee vloeden. De strijd tegen het water in Zeeland tussen 1530 en 1532. *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden* 103. 607-621. *Encyclopedie van Zeeland* 3 vol. Middelburg.
- Ermerins, Jacobus, 1797. *Eenige Zeeuwsche oudheden, uit echte stukken opgehelderd en in het licht gebracht. vol. 8. pt. 2. Behelzende een beschrijving van de eilanden Schouwen en Duiveland, in het byzonder het rechtsgebied der stad Ziericzee Voorts de heerlykheid van Noordgauwen, en het ambacht van St. Jeronimus Polder*. [The editor's preface signed: H.A. Bruining.] 1797. pp. 8, 328: plate; port. Wed: Willems Abrahams. Middelburg. **N.B. copieën uit BLL van 13112018 checken**
- Flameling, I., 2003. *Hoogwater. 50 jaar na de watersnoodramp*. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, D-G Rijkswaterstaat. Kosmos-Z&K Uitgevers. Utrecht/Antwerpen.
- Gallé, P.H., 1963. *Beveiligd bestaan. Grondtrekken van het middeleeuwse waterstaatsrecht in Z.W. Nederland en hoofdlijnen van de geschiedenis van het dijksbeheer in dit gebied (1200-1963)*. Delft.
- Gottschalk, M.K.E., 1984. *De Vier Ambachten en het Land van Saaftinge in de Middeleeuwen. Een historisch-geografisch onderzoek betreffende Oost Zeeuws-Vlaanderen c.a.* Assen.
- Gottschalk, M.K.E., 1955 - 1958. *Historische geografie van westelijk Zeeuws-Vlaanderen* 2 vol. Assen.
- Henderikx, P.A., 1991. *Dorpen in de Schelde-delta van de vroege middeleeuwen tot circa 1300*. In: K. Bos, J. van Damme en A. de Klerk (red), *Dorpen in Zeeland*. Middelburg. 14-34.
- Hofland, B., 2016. *Polder Halsteren, schade en herstel 1953*.
- Hollestelle, L., 1990. *Een dijk van een dijk. De Westkappelse Zeedijk in de loop van de tijd*. Middelburg.
- Klerk, A.P. de, 2003. *Het Nederlandse landschap, de dorpen in Zeeland en het water op Walcheren. Historisch-geografische en waterstaatshistorische bijdragen*. Utrecht.
- Klerk, A.P. de, 2015. *De oude kaarten van Zeeland. Stad en dorp, land en water in vier eeuwen cartografie*. W Books, Zwolle.
- Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, 1982. *De Nederlandse delta*. Koninklijke van Poll. Roosendaal.
- Kool-Blokland, J.L., 1996. *Van Rumoirt tot Razernij. Waterschap Tholen 1959-1995*. Goes.
- Kool-Blokland, J.L., 1997. *Van Bath tot Banjaard. Waterschap Noord- en Zuid-Beveland 1980-1995*. Goes.
- Kool-Blokland, J.L., 2003. *De rand van t land. Waterschapsgeschiedenis van Schouwen en Duiveland*. Middelburg.
- Kraker, A. de, 2019. *Dijkbouw in Zuidwest-Nederland, 1400-1906. Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis, 28^e jaargang, aflevering 1*.
- Kraker, A.M.J. de, 1997. *Landschap uit balans. De invloed van de natuur, de economie en de politiek op de ontwikkeling van het landschap van de Vier Ambachten en het Land van Saaftinghe tussen 1488 en 1609*. Utrecht.
- Kraker, A.M.J. de, en W.E.M. Bauwens, 2000. *Polders en waterschappen in het Hulsterambacht. De geschiedenis van zeedijken, vooroever, binnenwater, wegen en van de bestuurlijke organisatie van de waterschappen in het voormalige Hulsterambacht tussen 1600 en 1999*. Terneuzen.
- Kraker, A.M.J. de, H. van Royen en M.E.E. de Smet (red), 1993. *Over den Vier Ambachten: 750 jaar Keure. 500 jaar Graaf Jansdijk*. Kloosterzande.
- Kuin, R.A. en H.J. Stroband, 1944. *Overzicht Zeeuwse Hoofdwaterkeeringen*. z.pl.
- Kuipers, S.F., 1982. *Dammen en dijken uit de 11e en 12e eeuw in de polder Schouwen*. In: *Kroniek van het land van de zeemeermin (Schouwen-Duiveland)* 7. 5-31.
- Leeuwen, N. van en W. en I. Wolff, 1983. *Achter dijken en dammen. Zeeland en de Deltawerken*. Meulenhoff Informatief bv. Amsterdam.
- Mansholt, D.R., 1940. *De waterschapslasten in de provincie Zeeland*. Den Haag.

- Ovaa, I., 1975. De zoutwinning in het zuidwestelijk zeekeleigebied en de invloed daarvan op het landschap. *Boor en Spade* 19. 54-68.
- Polder Walcheren, 1870. *Reglement op het bestuur van den polder Walcheren*. U.F. Auer en Zoon. Middelburg.
- Polderdijk, E.P., 1931. *De Middelburgsche polder 1644-1944*. Zeeuws Genootschap van Waterschappen.
- Rijkswaterstaat, 1938. *Beschrijving van de provincie Zeeland behorende bij de waterstaatskaart*. Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1971. *Beschrijving van de provincie Zeeland behorende bij de waterstaatskaart*. Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1984. *Beschrijving van de provincie Zeeland behorende bij de 5e editie van de waterstaatskaart*. Delft.
- Stroman, B. 1938. *Vrouwe-polder*. Leopold. Den Haag.
- Terbruggen, S., 2008. Brak beleid. Terugkeer van het tij in Zeeland. *De Ingenieur*, nr. 14, 19 september. *Verlag der Staatscommissie... omtrent de regeling van de zaak der calamiteuse polders in Zeeland*. Den Haag. 1869.
- Vleeschauwer, M. de., 2013. Internationale polders in Zuidwest-Nederland. Een bijzonder aspect van de waterstaat van voor de grote fusiegolf. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 22, nr. 1.
- Welten, J.B.V., 1993. *Droogleggers aan de Oosterschelde. Bewint der Dijkkage 1594-1610*. Amsterdam.
- Wiersum, E., 1907. *Bijdrage tot de oudste geschiedenis van den polder Walcheren*. Altorffer. Middelburg.
- Zuidhoff, F. en J. Dijkstra, 2011. De oudste dijk van Zeeland? Vondst van een dijkje en terp uit de Romeinse tijd op Walcheren. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*. Jaargang 20, nr. 2.

Zuid-Holland

- Allewijn, R., 1989. *En wijd was de polder. Historieschetsen uit de Hoeksche Waard en het Eiland van Dordrecht*. Oud-Beijerland.
- Bakker, J.M. de, 2000. *Over tegenslag en vooruitgang. De geschiedenis van de eerste Staats-Droogmaking van de polders van Bleiswijk, Bergschenhoek en Hillegersberg aan het eind van de 18e eeuw*. Bergschenhoek.
- Barrjes, H.G., 2010. *Op de bodem van een binnenzee: 200 jaar Polder Nieuwkoop*. Stichting Rijnlands Historiën. Alphen aan den Rijn.
- Beenakker, J.J.J.M. en C.M. Meijer, 1996. *Monsters van Rijnland. Acht eeuwen droge voeten en schoon water*. Leiden.
- Beijerinck, J.A., 1851 - 1852. *Geschied- en waterbouwkundige beschrijving van de droogmaking van de Zuidplaspolder in Schieland*. Verhandeling Koninklijk Instituut van Ingenieurs. Den Haag.
- Biesboer, F. en S. Terbruggen, 2008. Katwijk aan zand. Strandverbreding beschermt tegen stijgen zeespiegel. *De Ingenieur*, nr. 14, 19 september.
- Bijl, A., 2000. *Tussen de Diefdijk en de Zouwendijk. Een waterstaatkundige en sociaal-economische geschiedenis van de Vijfheerenlanden (1566-1984)*. Vuren.
- Bitter, P., 1991. *Veenontginningen in de Middeleeuwen*. In: J.H.F. Bloemers en T. van Dorp (red) Pre- & protohistorie van de Lage Landen. Heerlen-Houten.
- Boer, D.E.H., 1978. *Graaf en grafiek. Sociale en economische ontwikkelingen in het middeleeuws Noordholland tussen ca. 1345 en ca. 1415*. Leiden.
- Bongaerts, P.H.V., 1944. Het Nieuwe Lingegemaal. *Weg- en Waterbouw*. Jaargang 3, nr. 7-8.
- Bont, Chr. de, 2000. *Delfts water. Tweeduizend jaar bewoning door waterbeheer in het Delftse*. IHE Delft | Walburg Pers. Zutphen.
- Boomgaard, J.E.A., 1984. *De uitwateringssluizen van Katwijk 1404-1984*. Leiden.
- Borger, G., A. Haartsen en P. Vesters, 1997. *Het Groene Hart. Een Hollands cultuurlandschap*. Utrecht.
- Bosma, E. (red), 1980. *De molens van Zuid-Holland*. Den Haag.
- Bruggeman, A.G., 1946. De drooglegging der geïnundeerde gebieden in Zuid-Holland. *De Ingenieur* 60.

- Bult, E.J., 1986. *Ontginningen bewoning ten noorden van de Maasmonden de landschappelijk veranderingen die daarbij optraden*. In: M.C. van Trierum en H.E. Henkes (red), Rotterdam Papers v. A contribution to prehistoric, roman and medieval archaeology. Rotterdam.
- Carmiggelt, A. en A.J. Guiran, 1997. *De oorsprong van de stad Rotterdam: archeologisch onderzoek van de middeleeuwse dam in de Rotte*. In: A. Carmiggelt en A.J. Guiran, Archeologisch onderzoek in het tracé van de Willemspoortunnel te Rotterdam. Rotterdam. 113-137.
- Dekker, L.W., 1981. Daliegaten en kleiputten in het Hollands-Utrechts veengebied; sporen van kleiwinning voor de verbetering van de bodemvruchtbaarheid. *Boor en Spade* 20. 72-82.
- Diepeveen, W.J., 1950. *De verving in Delfland en Schieland tot het einde der zestiende eeuw*. Leiden.
- Dolfing, B., 1993. *Vroegste ontwikkelingen in het waterschap*. In: Raadschelders en Th.A.J. Toonen (eds). *Waterschappen in Nederland*. Hilversum.
- Dolfing, B., 1997. *Belang-betaling-zeggenschap. Een schets van de ontwikkeling van de bestuurlijke organisatie van het Hoogheemraadschap van Delfland 1589-1996*. Hoogheemraadschap van Delfland, Delft.
- Dolfing, B., 2000. *Waterbeheer geregeld? Een historisch-bestuurskundige analyse van de institutionele ontwikkeling van de hoogheemraadschappen van Delfland en Rijnland 1600-1800*. Proefschrift Universiteit van Leiden. Leiden.
- Dolk, Th.F.J.A., 1939. *Geschiedenis van het Hoogheemraadschap Delfland*. Martinus Nijhoff, Den Haag.
- Doorn, D. van, J.A. Jaeger, Crol, W.A.H. en H.F. Wessels, 1984. *Gedenkschrift uitgegeven ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van het Hoogheemraadschap van Schieland*. De Boer-Cuperus. Utrecht/Hilversum.
- Fockema Andreae, S.J., 1934. *Het hoogheemraadschap van Rijnland. Zijn recht en zijn bestuur van den vroegsten tijd tot 1857*. Leiden.
- Fockema Andreae, S.J., 1951. *Rechtsbronnen der vier hoofdwaterschappen van het vasteland van Zuid-Holland (Rijnland, Delfland, Schieland, Woerden)*. Utrecht.
- Fockema Andreae, S.J., 1954. *Willem I, graaf van Holland, 1203-1222, en de Hollandse hoogheemraadschappen*. Iris Pers, Wormerveer.
- Gallé, P.H., 1963. *Beveiligd bestaan. Grondtrekken van het middeleeuwse waterstaatsrecht in Z.W. Nederland en hoofdlijnen van de geschiedenis van het dijksbeheer in dit gebied (1200-1963)*. Delft.
- Gevers Deynoot, W.T., 1844. *Bijdrage tot de kennis der hoogheemraadschappen en waterschappen, dijks- en polderbesturen in de provincie Zuid-Holland*. Wijt. Rotterdam.
- Gevers van Endegeest, D.T., 1871. *Het hoogheemraadschap van Rijnland* 2 vol. Den Haag.
- Giebels, L.A.M., 1988. *Het stoomgemaal van 1857 en het dieselgemaal van 1936: Twee generaties boezemgemalen te Gouda*. In: L. Giebels (red), *Waterbeweging rond Gouda van circa 1100 tot heden. Geschiedenis van Rijnlands waterstaat tussen IJssel en Gouwe*. Leiden. 39-58.
- Giebels, L.A.M., 1989. Het waarborgfonds van het hoogheemraadschap van Rijnland. *Holland* 21. 160-180.
- Giebels, L.A.M., 1990 De opheffing van de ambachten in Delfland, Schieland en Rijnland in het midden van de negentiende eeuw, *Nederlands Archievenblad* 94. 384-403.
- Giebels, L. (red), 1994. *Zeven eeuwen Rijnlandse uitwatering in Spaarndam en Halfweg. Van beveiliging naar beheersing*. Leiden.
- Giebels, L., 2002. *Hollands water. Het hoogheemraadschap van Rijnland na 1857*. Utrecht.
- Gouw, J.L. van der, 1967. *De ring van Putten. Onderzoekingen over een hoogheemraadschap in het Deltagebied*. Den Haag.
- Gouw, J.L. van der e.a., 1975. *Honderd jaar Provinciale Waterstaat in Zuid-Holland. Enige opstellen over de geschiedenis*. Den Haag.
- Gouw, J.L. van der, 1982. Het dijkcollege van de Zwijndrechtse waard in 1568. *Verslagen en mededelingen - Stichting tot Uitgaaf der Bronnen van het Oud-vaderlandse Recht* Nieuwe reeks 3. 31-86
- Gouw, J.L. van der, 1987. *De landscheidingen tussen Delfland, Rijnland en Schieland*. Hilversum.
- Groeneboer, S., I. van Meer, I. Paz Soldan en J. Vredenberg, 2016. *Werelderfgoed Kinderdijk. Molens, water en gemalen*. Matrijs, Utrecht.

- Groenendaal Jr, J., 1897. *De zeewering en duinen van het Hoogheemraadschap van Delfland*. In: Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs 1847-1897. Den Haag. 140-143.
- Gruyter, P. de, 1955. *Rijnlands Boezem*. deel 1 *De waterhuishouding*. Leiden.
- Gruyter, P. de, 1953. *Rijnlands Boezem*. deel 2 *De Hollandsche IJssel*. Leiden.
- Gruyter, P. de, en E.L. Molt, 1950. *Rijnlands Boezem*. deel 3 *De hoedanigheid van het boezemwater*. Leiden.
- Hallewas, D.P. en J.F. van Regteren Altena, 1980. *Bewoningsgeschiedenis en landschapontwikkeling rond de Maasmond*. In: A. Verhulst en M.K.E. Gottschalk (red), *Transgressies en occupatiegeschiedenis in de kustgebieden van Nederland en België/ Transgressions and the history of settlement in the coastal areas of Holland and Belgium*, Colloquium Gent 5-7 september 1978, Handelingen/Proceedings. Gent. 155-207.
- Ham, W. van der en I. Jacobs (red.), 2004. *Hoge dijken, diepe gronden; Land en water tussen Rotterdam en Gouda. Een geschiedenis van Schieland*. Matrijs, Utrecht.
- Ham, W. van der, 2004. Kwetsbaar Holland. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, Jaargang 13, nr. 1.
- Hanekam, G.J., 2017. Rebuust waterbeheer in Westergouwe. *Land+Water*, nr. 3.
- 't Hart, G. en J.H. Riemens, 1968. *Rijnlands eerste stoomemaal*. Hoogheemraadschap van Rijnland. Leiden.
- Henderikx, P.A., 1977. De zorg voor de dijken in het baljuwschap Zuid-Holland en in het grensgebied ten oosten daarvan tot het einde van de 13e eeuw. *Geografisch Tijdschrift* 11. 407-427.
- Henderikx, P.A., 1988. Waterbeheersing en afwatering in de Alblasserwaard tot de invoering van de bemaling in de vijftiende eeuw. *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden* 103. 554-570.
- Hissink, D.J. en J. van der Spek, 1925. Onderzoek van grond- en baggermonsters uit de Reeuwijkse en Sluipwijkse Plassen, in verband met plannen tot droogmaking van deze plassen. *Verslagen Landbouwkundig Onderzoek* nr. 30. Den Haag.
- Hoek, C., 1971. De regeling van het dijkonderhoud in Schieland. *Holland* 4. 273-294.
- Hoek, C., 1990. *Het land langs de benedenloop van de Hollandse IJssel*. In: J.B. Berns e.a. (red), Feestbundel aangeboden aan prof.dr. D.P. Blok ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag en zijn afscheid als hoogleraar in de nederzettingsgeschiedenis in verband met de plaatsnaamkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Hilversum. 144-156.
- Hoogheemraadschap van Delfland, 1985. *Met het oog op Delfland*. Delft.
- Hoogheemraadschap van Delfland, 1989. *Hoogheemraadschap van Delfland 1289 – 1989. Opstellen ter gelegenheid van een opmerkelijk jubileum*. Delft.
- Hoogheemraadschap van Rijnland, 1988. *Waterbeweging rond Gouda van ca. 1100 tot heden*, Leiden.
- Houdt, L. van, 1990. *Zuidplas 150 jaar droog*. Hoogheemraadschap van Schieland, Rotterdam.
- Houdt, L. van, 1991. *Gemaal Abraham Kroes; en de automatisering van het waterbeheer in Schieland*. Hoogheemraadschap van Schieland, Rotterdam.
- Janik, B.E. en H.J. van Rees (red), 1993. *De molens van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden. Van maalwerktuigen tot cultuurmonumenten*. Delft.
- Jorissen, F., 1955. *Het hoogheemraadschap van de Zwijndrechtsche Waard. Februari 1331- februari 1955*. Zwijndrecht.
- Kler, C. de, 1994. De molenviergang bij Aarlanderveen. Scriptie Open Universiteit, 's Gavenhage.
- Knottenbelt, A., 1920. *Geschiedenis van een polder in het Hoogheemraadschap van Delfland*. Dorsman & Odé. Vlaardingen
- Korevaar, P.A., 1867. *Memorie van Toelichting tot het plan van Droogmaking der Plassen in de Ouden- en Nieuwenbroek Polders onder Rijswijk*. Frijenban.
- Leeuwen-Canneman, M.C. van, 1982. *Poldervorming in oostelijk Delfland aan het einde van de Middeleeuwen*. Dordrecht.
- Linden, H. van der, 1956. *De cope. Bijdrage tot de rechtsgeschiedenis van de openlegging der Hollands-Utrechtse laagvlakte*. Assen.
- Linden, H. van der, 1971. *De Zwammerdam*. Leiden.
- Linden, H. van der, 1982. Het platteland in het Noordwesten met nadruk op de occupatie circa 1000-1300. *Algemene geschiedenis der Nederlanden* 2. Haarlem. 48-82.

- Groen, K. en T. Schmeink, 1985. *Dijken*. Den Haag.
- Linden, H. van der, 1990. Oorsprong en oudste ontwikkeling van het Hoogheemraadschap van Rijnland. *Holland* 22. 129-149.
- Mansholt, D.R., 1940. *De waterschapslasten in de provincie Zuid-Holland*. Den Haag.
- Middelkoop, L. 1988. *De stoomgemalen voor het Haarlemmermeer*. Doctoraalscriptie. Leiden.
- Niermeyer, J.F., 1944. *Delft en Delfland*. Leiden.
- Noort, J. van den, 2003. *De hand in eigen boezem. Waterkwaliteit in het Hoogheemraadschap van Delfland 1888-2003*. Verloren, Hilversum.
- Opschoor, J.B., 2019. Kommer om kwellend water in de Krimpenerwaard. Ouderkerk versus Lekkerkerk, 1560-1813. *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, 28^e jaargang, aflevering 1.
- Ottevanger, G. e.a., 1995. *Molens, gemalen en andere waterstaatkundige elementen in Midden-Delfland. een inventarisatie van hun cultuurhistorische waarden*. Den Haag.
- Pols, K. van der, 1978. *De Alexanderpolder drooggemalen*. Interbook international B.V., Schiedam.
- Postma, C., 1989. *Het hoogheemraadschap van Delfland in de Middeleeuwen 1289-1589*. Verloren. Hilversum.
- Rijkswaterstaat, 1967. *Beschrijving van de provincie Zuid-Holland. Behorende bij de waterstaatskaart*. Bewerkt bij de Directie Algemene Dienst. Staatsdrukkerij, Den Haag.
- Rijkswaterstaat, 1987. *Beschrijving behorende bij de 5^e editie van de waterstaatskaart. Zuid-Holland*. Meetkundige Dienst, Afdeling Waterstaatskartografie, Delft.
- Roorda van Eysinga, P.H.J., 1988. *De geboorte van het Hoogheemraadschap van Delfland: ontginning en bedijking in de vroege middeleeuwen*. Canaletto, Alphen aan de Rijn.
- Rotteveel, K., H. van Krimpen, B. Koster en A. Voet, 2014. *Groot Rotterdams Molenboek, Deel 1, Centrum en Overschie*. Voet. Capelle aan den IJssel.
- Rotteveel, K., H. van Krimpen, B. Koster en A. Voet, 2014. *Groot Rotterdams Molenboek, Deel 2, Noordoost en Zuidwest*. Voet. Capelle aan den IJssel.
- Ruys, L.E., 1942. *De geschiedenis van den polder Schieveen*. Den Haag.
- Scholte, M.C.P., 1980. Wat was er eerder: de dijk, de veenontginning of de polder. *Holland* 12. 1-9.
- Scholten, J.A., 1834. *Beschouwing van de Schie, in derzelve betrekking als boezem voor de ontlasting van de polder-landen*. Wed. van der Meer & Verbruggen. Rotterdam.
- Schothorst, C.J., 1974. *Effecten van polderpeil verlaging voor veenweidegronden in de Alblasserwaard*. ICW. Wageningen.
- Schothorst, C.J., 1975. Het zakkingsproces bij opgespoten veendepots. *Cultuurtechnisch Tijdschrift*. Februari/maart.
- Schothorst, C.J., 1978. Het zakkingsproces bij ontwatering van de westelijke veenweidegronden. *Pt-b*. nr. 6. 347-355.
- Schuddebeurs, J.W., 1939. *De Zuidplas 100 jaar droog*.
- Schut, H.B., 1978. *De Duivenvoordse en Veenzijdse polder: 1968-1977*. Schut. Leidschendam.
- Slijkhuis, P., 1967. De bemaling van Delfland in de loop der tijden. *Land+Water*.
- Sloof, J.H.M., 1999. *De oudste bestuursregisters van het hoogheemraadschap van Rijnland (1444-1520). Regesten van de handelingen van dijkgraaf en hoogheemraden*. Leiden.
- Snellen, C.G., 1845. *Aanbeveling van eenige middelen tot herstel en voltooiing van den Zuidplas-polder in Schieland*. G.B. van Goor. Gouda.
- Spierings, C.N., 1998. *De waterkeringszorg in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden*. Proefschrift. Rijksuniversiteit Leiden, Leiden.
- Stam, B.J., 1951. *Alblasserwaard, Vijfheerenlanden: een uniek polder- en riviergebied in het hart van Nederland*. Den Haag.
- Stol, T., 1987. *De afwatering van de Alblasserwaard bij Kinderdijk*. In: Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Jaarboek over geschiedenis en natuur. 9-19.
- TeBrake, W.H., 1984. *Medieval frontier. Culture and ecology in Rijnland*. College Station.
- Technisch Bureau van de Unie van Waterschapsbonden, 1952. *Rapport inzake de verbetering van de ontwatering en de bemaling van de polder Berkel en de Oude of Hooge Polder van Pijnacker*. Haarlem.
- Teixeira de Mattos, L.F., 1906 en 1908. *De waterkeeringen, waterschappen en polders van Zuid-Holland. Deel I en II*. Martinus Nijhoff, Den Haag.

- Thurkow, A.J., 1985. Zevenambachtspolder of Nieuwkoopse Droogmakerij. Een negentiende-eeuws staatsproject van formaat. Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap. *Geografisch Tijdschrift. Nieuwe Reeks* 19. 318-331.
- Thurkow, A.J., 1990. De droogmakerij van Bleiswijk en Hillegersberg, een opmerkelijke onderneming. *Holland* 22. 33-54.
- Tielhof, M. van en P.J.E.M. van Dam, 2006. *Waterstaat in stedenland. Het Hoogheemraadschap van Rijnland voor 1857*. Matrijs, Utrecht.
- Tresling, J.D., 1924. *Een en ander uit de geschiedenis van de gronden en den polder Oud-Beijerland c.a.* Hoogwerf. Oud-Beijerland.
- Tuyl, J.D. van, 1991. *Geschiedenis van de voormalige polder Schieveen (onder Overschie/Rotterdam)*. Hoogheemraadschap van Delfland. Delft.
- Van der Gouw, J.L., 1967. *De ring van Putten: onderzoekingen over een hoogheemraadschap in het Deltagebied*. Albani. Den Haag.
- Van Doorn, D., J.A. Jaeger, W.A.H. Crol en H.F. Wessels, 1973. Hoogheemraadschap van Schieland 1273 - 1973. Rotterdam.
- Van Doorn, D., 1984. *Gedenkschrift uitgegeven ter gelegenheid van het 700 jarig bestaan van het Hoogheemraadschap van Schieland*. Hoogheemraadschap van Schieland. Rotterdam.
- Verhagen, P., 1987. *De stem van het water. Schuilplaatsen tegen de vloed in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden*. Molenaarsgraaf.
- Verheul, J. Dzn., 1970. *Het voormalige Charlois en Katendrecht, alsmede het verdwijnend landelijk schoon in en om den Charloisschen polder te Rotterdam*. Vermeerderd met een voorwoord en illustraties van Leen Molendijk. (Derde druk.). Gijsbers & Van Loon, Arnhem.
- Verhoeven, A.G., 1946. Inpoldering van rietgorzen, kreken en water in de z.g. Pan of Krim op Rozenburg. *Weg en Waterbouw*. Jaargang 6, nr. 5-6.
- Verloren van Themaat, R., 1941. Drooglegging in den Noorder Buurtschen Polder. *De Ingenieur*. 56e jaargang, nr. 10. Maart.
- Vianen, G. van., 2011. *De Schaapweimolen. Een monument in de Rijswijkse polder*. Stichting Rijswijkse Historische Projecten. Rijswijk.
- Visser, H.A., 1982. *Land van polders en molens. De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden*. Crezée. Ameide.
- Visser, S., 2007. *Het Reeuwijkse land. De landschapsgeschiedenis van een 'merkwaardig' gebied*. Walburgpers. Zutphen.
- Vries, M. de, ca. 1700. *De stat Dordrecht met de aenpalende landen als Out Dubbeldam, den Zuylt en Noortpolder, den Alloysen of Boven polder, den polder van Wioldrecht, alsmede de Merwedegront Crayesteyn en vordere rivieren*.
- Waterschap Hollandse Delta, 2016. *Waterwerken 2015. Rapportage over de taken en doelen*. Ridderkerk
- Werkcomité Watervoorziening Midden West Nederland, 1967. *De watervoorziening van Midden-West Nederland*.
- Werkgroep Midden West-Nederland, 1976. *Hydrologie en Waterkwaliteit van Midden West-Nederland*. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, Wageningen.
- Wesdorp, J.G., 1964. De Drooggelegde Noordplas. *Waterschapsbelangen*. Nr. 18, 30 september.
- Wesdorp, J.G., 1969. *Een gezamenlijk gemaal voor de polder Prins Alexander en de Zuidplaspolder*.
- Wilt, C.G.D. de, G.J. Klapwijk, J.D. van Tuyl en A.D. Ruseler, 2000. *Delflands kaarten belicht*. Hoogheemraadschap van Delfland/Uitgeverij Verloren. Hilversum.
- Winsemius, J.P., 1962. *De zeven Ambachten en het Hoogheemraadschap van Delfland*, Delft.
- Wiskerke, C., 1947. *De droogmaking van de Zuidplas in Schieland*. Economisch-historische opstellen, geschreven voor prof.dr. Z.W. Sneller ter gelegenheid van zijn 25-jarig hoogleraarsjubileum, 1922-5 april 1947. Amsterdam. 129-152.
- Wit, K.E., 1974. *Hydrologisch onderzoek in Midden-West Nederland*. Nota 792. Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding. Wageningen.
- Wouda, Bertus, 2009. *Een stijgende stand met een zinkend land: waterbeheersingssysteem in polder Nieuw-Reijerwaard 1441-1880*. Verloren. Hilversum.
- Zeiler, F.D., 1998. *Tussen Schie en Gouwe: voorgeschiedenis en ontstaan van het hoogheemraadschap van Schieland*. Walburg Pers, Zutphen.

Notes:

- polders Cadzand, Zuidzande en Nieuwvliet nog checken op Wikipedia. Oudste in 12^e eeuw

Bart Schultz

Lelystad, april 2024

Table IV. General characteristics of existing polders in the Netherlands (incomplete)

Name	Reclamation	Area in ha	Type *)	Latitudes	Longitudes	Elevation in m+MSL	Land use
Achtermeer	1533	35	DL				
Akkerdijksche polder	1450	342	DL				
Anna Paulownapolder	1846	5000	DL				
Antwerpenpolder							
Baarsdorpermeer	1627	210	DL				
Beemster	1612	7208	DL				
Bergermeer	1565	450	DL				
Bergse Plaat	1991	249	DL				
Berkmeer	1635	288	DL				
Bewesten Terhofstedepolder							
Bijlmermeer	1626	480	DL				
Boekelermeer	1580	404	DL				
Bospolder	1634	145	DL				
Braakman	1952	2212	DL				
Breebaartpolder	1979	63	DL				
Buikslotermeer	1628	350	DL				
Capellepolder							
Catspolders	1613	2018	DL				
Christoffelpolder							
Daalmeer	1562	133	DL				
Eemshaven	1972	590	DL				
Egmondermeer	1565	715	DL				
Eierland (Texel)	1836	3165	DL				
Eikenpolder							
Engewormer	1634	177	DL				
Ferdinuanduspolders							
Frederikspolder (Kats)	1642	512	DL				
Generale Prins Willempolder	1652	1975	DL				
Groote Bladelinspolder							
Groote Lodijkpolder							
Groote Sint Annapolder							
Grote Waal	1682	056	DL				

Haanmeer	1858	177	DL				
Haarlemmermeer	1852	17917	DL				
Heerhugowaard	1630	3915	DL				
Hempensermeer	1784	90	DL				
Herdijkte Zwarte Polder							
Hertogin Hedwigepolder	1907	299	DL				
Holierhoekse- en Zouteveense polder	1859	1058	DL				
IJburg	2004	330	DL				
IJsseloog	1999	110	DL				
Jacobapolder	1713	298	DL				
Kasteelpolder							
Kerkpolder	1410	258	DL				
Kievittepolder							
Kleine Bladelinspolder							
Kleine Lodijkpolder							
Kleine Sint Annapolder							
Lauwersmeer	1969	6700	DL				
Lijsbettepolder							
Lorentzhaven Harderwijk	2007	24	DL				
Maasvlakte	1973	3968	DL				
Makkumermeer	1879	375	DL				
Mariapolder (Wissenkerke)	1719	148	DL				
Mastenbroek	1363	1103	DL				
Mettenijepolder							
Molenplaat Bergen op Zoom	1972	163	DL				
Neeltje Jans	1986	285	DL				
Nieuwenhovenpolder							
Noordoostpolder	1942	46006	DL				
Oosterenderpolder	900-1000						
Oostelijk Flevoland	1956	54000	DL				
Oudelandse Polder							
Pampus	1895	3	DL				
Parregaastermeer	1879	1016	DL				
Polder Oostzaan	1544						
Polder van Hartwett-Wytmarsum	900-1000						

Prins Alexanderpolder	1874	2660	DL				
Purmer	1622	2608	DL				
Quarlespolder	1949	481	DL				
Reidewolderpolder	1874	1560	DL				
Retranchementpolder							
Schermer	1635	4741	DL				
Sint Janspolder							
Sint Jansteepolder							
Sint Jorispolder							
Sloegebied	1964	2200	DL				
Slootgaard	1632	238	DL				
Stadspolder (Groningen)	1874	795	DL				
Stadspolder (Zeeland)	1684	059	DL				
Starnmeer	1643	580	DL				
Strijdersgatpolder							
Thoornpolder	1684	244	DL				
Tienhonderdpolder							
Uitbreiding Delflandse Kust	2009	135	DL				
Vershepolder							
Vierhonderd beoosten Terhofstedepolder							
Verdronken Zwarte Polder							
Vlamingspolder							
Vierhonderdpolder							
Waardpolder	1632	555	DL				
Wargaastermeer	1633	220	DL				
Wieringermeer	1930	19495	DL				
Wieringerwaard	1612	1850	DL				
Wilhelminapolder	1809	1590	DL				
Willem-Leopold-Polder	1873						
Wogmeer	1607	680	DL				
Workumermeer	1876	187	DL				
Wormer	1626	1666	DL				
Woudmeer	1634	220	DL				
Zandpolder							
Zijpe- en Hazepolder	1597	6775	DL				

Zuidelijk Flevoland	1968	43000	DL				
Zuiderdieppolder	1970	395	DL				
Zuidplaspolder	1840	4500	DL				
Zuidzandepolder							
Totaal		262470					

*) RLL = reclaimed low-lying land; LGS = land gained on the sea; DL = drained lake

Table VI. Characteristics of the water management and flood protection system of existing polders in the Netherlands (incomplete)

Name	Design criteria in chance of occurrence/year						
	Water management					Flood protection	
	Drainage				Irrigation	Rural	Urban
	Type	Design criterion	Percentage of open water	Discharge capacity			
m ³ /s				mm/day			
Achtermeer							
Akkerdijksche polder							
Anna Paulownapolder							
Antwerpenpolder							
Baarsdorpermeer							
Beemster							
Bergermeer							
Bergse Plaat							
Berkmeer							
Bewesten Terhofstedepolder							
Bijlmermeer							
Boekelermeer							
Bospolder							
Braakman							
Breebaartpolder							
Buikslotermeer							
Capellepolder							
Catspolders							
Christoffelpolder							
Daalmeer							
Eemshaven							
Egmondermeer							
Eierland (Texel)							
Eikenpolder							
Engewormer							
Flevocentrale							
Frederikspolder (Kats)							
Generale Prins Willem-polder							
Groote Bladelinspolder							

Groote Lodijkpolder								
Groote Sint Annapolder								
Grote Waal								
Haanmeer								
Haarlemmermeer								
Heerhugowaard								
Hempensermeer								
Herdijkte Zwarte Polder								
Hertogin Hedwigepolder								
Holierhoekse- en Zouteveense polder								
IJburg								
IJsseloo								
Jacobapolder								
Kasteelpolder								
Kerkpolder								
Kievittepolder								
Kleine Bladelinspolder								
Kleine Lodijkpolder								
Kleine Sint Annapolder								
Lauwersmeer								
Lijsbettepolder								
Lorentzhaven Harderwijk								
Maasvlakte								
Makkumermeer								
Mariapolder (Wissenkerke)								
Mastenbroek								
Mettenijepolder								
Molenplaat Bergen op Zoom								
Neeltje Jans								
Nieuwenhovenspolder								
Noordoostpolder								
Oosterenderpolder								
Oostelijk Flevoland								
Oudelandse Polder								
Pampus								

Parregaastermeer								
Polder Oostzaan								
Polder van Hartwett- Wytmarsum								
Prins Alexanderpolder								
Purmer								
Quarlespolder								
Reidewolderpolder								
Retranchementpolder								
Schermer								
Sint Janspolder								
Sint Jorispolder								
Sloegebied								
Slootgaard								
Stadspolder (Groningen)								
Stadspolder (Zeeland)								
Starnmeer								
Strijdersgatpolder								
Thoorpolder								
Tienhonderdpolder								
Uitbreiding Delflandse Kust								
Verschepolder								
Vierhonderd beoosten Terhofstedepolder								
Verdronken Zwarte Polder								
Vlamingspolder								
Vierhonderdpolder								
Waardpolder								
Wargaastermeer								
Wieringermeer								
Wieringerwaard								
Wilhelminapolder								
Wogmeer								
Workumermeer								
Wormer								
Woudmeer								

Zandpolder								
Zijpe- en Hazepolder								
Zuidelijk Flevoland								
Zuiderdieppolder								
Zuidplaspolder								
Zuidzandepolder								

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland

			
A6 010/VIII.6.10 Dijkaanleg	A6 0014/VIII.6.14 Greppelfrees	A6 0017/VIII.6.17 Greppelfrees	A6 0021/VIII.6.21 Greppelfrees
			
A6 0038/VIII.6.38 Vorbereiding en toepassing van zinkstukken	A6 0039/VIII.6.39 Vorbereiding en toepassing van zinkstukken	A5 3 002/A.5.3.2 Demonstratie van een drainploeg, 1982	A5 3 010/A.5.3.10 Demonstration equipment for maintenance of open drains, 1982
			
C5 1 026/C.5.1.26 Stormvloedkering in de Hollandse IJssel	C5 1 028/C.5.1.28 Stormvloedkering in de Hollandse IJssel	C5 1 032/C.5.1.32 Dam in het Delta gebied	C5 1 033/C.5.1.33 Closing of a closure gap with fascine mattresses

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
C5 1 034/C.5.1.34 Positioneren van caissons	C5 1 036/C.5.1.36 Sluiten van een dijk met caissons	C5 1 039/C.5.1.39 Sluiten van een dijk met caissons	C5 1 040/C.5.1.40 Kabelbaan voor het sluiten van de Grevelingen
			
C5 2 015/C.5.2.15 Dike failure in the Delta area	C5 2 016/C.5.2.16 Stormvloedkering in de Hollandse IJssel	C5 2 017/C.5.2.17 Dam in het Veerse Gat	C5 2 019/C.5.2.19 Werkeiland in het Haringvliet
			
C5 2 021/C.5.2.21 Haringvliet dam met uitwateringsluizen	C5 2 022/C.5.2.22 Positioneren van caissons voor een plotselinge sluiting	C5 2 025/C.5.2.25 Brouwers dam	C5 2 027/C.5.2.27 Zinkstuk voor het plaatsen

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
C5 2 028/C.5.2.28 Storten van stenen op een zinkstuk	C5 2 029/C.5.2.29 Zandopspuiting	C5 2 030/C.5.2.30 Finaliseren van een dijkprofiel	C5 2 035/C.5.2.35 Taludverdediging met asfalt en steenbestorting
			
C5 2 036/C.5.2.36 Werkeiland in de monding van de Oosterschelde	C5 2 038/C.5.2.38 Start van de bouw van pilaren voor de Oosterscheldekering in een bouwput	C5 2 039/C.5.2.39 Detail van de bouw van een pilaar	C5 2 040/C.5.2.40 Zicht op de bouwput voor de pilaren van de Oosterscheldekering
			
C5 2 041/C.5.2.41 Verdichting schip Mytilus	C5 2 042/C.5.2.42 Hefship in actie	C5 2 043/C.5.2.43 Stormvloedkering Oosterschelde	C5 2 045/C.5.2.45 Luchtfoto van de Philips dam in aanleg

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
C5 2 047/C.5.2.47 Zandopspuiting bij de Oosterdam	C6 1 014/C.6.1.14 Monument op de Afsluitdijk	C6 1 015/C.6.1.15 Discharge sluices in the Afsluitdijk	C6 1 017/C.6.1.17 Afsluitdijk
			
C6 1 020/C.6.1.20 Monument at the Afsluitdijk	C6 1 021/C.6.1.21 Beeld van Ir. Cornelis Lely op de Afsluitdijk	C6 1 022/C.6.1.22 Uitwateringsluizen in de Afsluitdijk	C6 1 025/C.6.1.25 Detail van de uitwateringsluizen in de Afsluitdijk
			
C6 1 027/C.6.1.27 Afsluitdijk	C6 1 030/C.6.1.30 Uitwateringsluizen in de Afsluitdijk	C6 1 031/C.6.1.31 Storten van stenen op een zinkstuk in de Afsluitdijk	C6 1 032/C.6.1.32 Aanbrengen van oeververdediging op het talud van de Afsluitdijk

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
C6 1 033/C.6.1.33 Bevestigen van een zinkstuk op de Afsluitdijk	C6 1 038/C.6.1.38 Talud van de Afsluitdijk	C6 1 039/C.6.1.39 Talud van de Afsluitdijk	C6 1 044/C.6.1.44 Brug over een vaart
			
C6 1 046/C.6.1.46 Spuisluizen bij Lelystad	C6 1 047/C.6.1.47 Gemaal de Blocq van Kuffeler	C6 2 004/C.6.2.4 Greppelfrees	C6 2 006/C.6.2.6 Greppelfrees
			
C6 2 011/C.6.2.11 Drainbuisjes van klei	C6 2 012/C.6.2.12 Installeren van drainbuisjes van klei	EV 010/EV-VIII-10 Schutsluis	EV 025/EV-VIII-25 Overstroming in de Wieringermeer

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
EV 026/EV-VIII-26 Boerderij in de Wieringermeer	EV 027/EV-VIII-27 Overstroomde boerderij in de Wieringermeer	EV 028/EV-VIII-28 Weg in de Wieringermeer	EV 029/EV-VIII-29 Overstroomde weg in de Wieringermeer
			
EV 030/EV-VIII-30 Overstroming in de Wieringermeer.	EV 032/EV-VIII-32 Gemaal Lely in de Wieringermeer tijdens de droogmaking	EV 036/EV-VIII-36 Plaatsen van basalt blokken op de Afsluitdijk	A10 001/D1.X.1 Prof. Adriaan Volker geeft college
			
1 005/D2.DI.I.5 Nauwkeurig plaatsen van basalt blokken	1 008/D2.DI.I.8 Detail van het maken van zinkstukken	1 012/D2.DI.I.12 Monument op de Afsluitdijk	1 015/D2.DI.I.15 Bouw van de Afsluitdijk

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
1 016/D2.DI.I.16 Bouw van de Afsluitdijk	1 017/D2.DI.I.17 Bouw van de Afsluitdijk	1 026/D2.DI.I.26 Standbeeld van Ir. Cornelis Lely op de Afsluitdijk	1 033/D2.DI.I.33 Drie gekoppelde drainploegen tijdens de ontginning
			
1 034/D2.DI.I.34 Greppelfrees tijdens de ontginning	1 036/D2.DI.I.36 Boerderij in een nieuwe IJsselmeerpolder	1 038/D2.DI.I.38 Recent drooggevallen grond	1 039/D2.DI.I.39 Installatie van ondergrondse drainage
			
1 042/D2.DI.I.42 Luchtfoto van het bouwterrein voor Almere-Haven met buitendijks een opspuiting	1 046/D2.DI.I.46 Almere-Haven	1 047/D2.DI.I.47 Lelystad	2 001/D2.DI.II.1 Stroming door een dijkbreuk

Tabel VI. Door Prof. Adriaan Volker genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
<p>2 003/D2.DI.II.3 Vloedmerk 1953</p>	<p>2 008/D2.DI.II.8 Bouwput en werkhaven in een finaal stadium</p>	<p>2 009/D2.DI.II.9 Zicht op het gereed gekomen werk 1971</p>	<p>2 011/D2.DI.II.11 Buowput en pijlers voor de Oosterscheldekering</p>
			
<p>2 012/D2.DI.II.12 Bouw van de Oosterscheldekering</p>	<p>2 013/D2.DI.II.13 Bouw van de Oosterscheldekering</p>	<p>2 014/D2.DI.II.14 Bouw van de Oosterscheldekering</p>	<p>2 015/D2.DI.II.15 Bouw van de Oosterscheldekering</p>
			
<p>2 020/D2.DI.II.20 Geleidelijke sluiting: zicht op de kabelbaan</p>	<p>2 021/D2.DI.II.21 Installatie ponton voor de zindstukken</p>	<p>D2.DII.II.3 Stormvloedkering Hollandse IJssel</p>	<p>2 012/D2.DII.II.12 Poldergemaal</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland

			
<p>Rij 3 001/I/3-1 Bouwput voor woningbouw in Lelystad, februari 1976</p>	<p>Rij 3 002/I/3-2 Bouwplaats in Lelystad, aanleg van een beganegrond vloer, februari 1976</p>	<p>Rij 5 002/I/5-2 Heien voor woningbouw in een bouwput met wateroverlast, Lelystad, maart 1976</p>	<p>Rij 5 003/I/5-3 Aanleg van funderingsbalken voor woningbouw in een bouwput met wateroverlast, Lelystad, maart 1976</p>
			
<p>Rij 5 006/I/5-6 Aanleg van funderingsbalken voor woningbouw in een bouwput met wateroverlast. Op de achtergrond het Smedinghuis, Lelystad, maart 1976</p>	<p>Rij 6 001/I/6-1 Aanleg van funderingsbalken voor woningbouw in een bouwput met wateroverlast. Op de achtergrond het winkelcentrum Lelycentre en het Smedinghuis, maart 1976</p>	<p>Rij 6 003/I/6-3 Lelystad, funderingspalen in een bouwput met wateroverlast, maart 1976</p>	<p>Rij 6 004/I/6-4 Lelystad, zicht op een bouwplaats met op de achtergrond de telefoontoren, maart 1976</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
Rij 2 001/II/2-1 Almere-Haven, woningbouw met op de voorgrond een stadsgracht in aanleg, 1978	Rij 2 005/II/2-5 Woningbouw in Almere Haven, 1978	Rij 3 001/II/3-1 Zicht op bouwplaats in Almere Haven, 1978	Rij 1 002/IV/1-2 Stuw in een sloot in Zuidelijk Flevoland, 1982-1983
			
Rij 2 001/IV/2-1 Sloot in Zuidelijk Flevoland, 1982-1983	Rij 3 002/IV/3-2 Graven van een greppel met een greppelfrees in Zuidelijk Flevoland, 1982-1983	Rij 1 001/V/1-1 Stuw met een gemaal in de Zuidlob of Zuidelijk Flevoland, maart 1984	Rij 3 002/V/3-2 Lage Vaart in Zuidelijk Flevoland, maart 1988
			
Rij 6 001/V/6-1 Ijsschotsen tegen de dijk Enkhuizen – Lelystad, januari 1993	Rij 1 004/VII/1-4 Polder landschap in de omgeving van Leiden	Rij 2 005/VII/2-5 Polder landschap in de omgeving van Leiden	Rij 3 005/VII/3-5 Polder landschap in de omgeving van Leiden

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
<p>Rij 4 005/VII/4-5 Polder landschap in de omgeving van Leiden</p>	<p>Rij 1 002/VIII/1-2 Golven tegen een strekdam tijdens een storm op het Markermeer bij Lelystad, gezicht op de spuisluisen in de dijk Enkhuizen – Lelystad, november 2013</p>	<p>Rij 1 004/VIII/1-4 Huizen in Nieuwerkerk aan de IJssel direct achter de dijk van de Hollandsche IJssel, januari 2014</p>	<p>Rij 2 004/VIII/2-4 Herdenkingsplaat van de overstromingsramp op 1 februari 1953. De plaat staat op de plek waar een schip in een ontstane breuk in de dijk is gelegd. Op deze manier is voorkomen dat een groot deel van de Provincie Zuid-Holland zou zijn overstromd, januari 2014</p>
			
<p>Rij 3 002/VIII/3-2 Beeld van het schip en de schipper die heft voorkomen dat op 1 februari 1953 een groot deel van de Provincie Zuid-Holland zou zijn overstromd, januari 2014</p>	<p>Rij 3 004/VIII/3-4 Beeld van het schip en de schipper die heft voorkomen dat op 1 februari 1953 een groot deel van de Provincie Zuid-Holland zou zijn overstromd, januari 2014</p>	<p>Rij 4 003/VIII/4-3 Noordelijke dijk van de Hollandsche IJssel op de plaats waar zich op 1 februari 1953 een dijkbreuk ontwikkelde waar een schip in is gelegd om te voorkomen dat een groot deel van de Provincie Zuid-Holland zou zijn overstromd, januari 2014</p>	<p>Rij 6 001/VIII/6-1 Gezicht in westelijke richting (benedenstrooms) van de Noordelijke dijk van de Hollandsche IJssel op de plaats waar op 1 februari 1953 een dijkbreuk ontstond waar een schip in is gelegd om te voorkomen dat een groot deel van Zuid-Holland zou zijn overstromd, januari 2014</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
<p>Rij 6 004/VIII/6-4 Gezicht in oostelijke richting (bovenstrooms) van de Noordelijke dijk van de Hollandsche IJssel op de plaats waar zich op 1 februari 1953 een dijkbreuk ontwikkelde waar een schip in is gelegd om te voorkomen dat een groot deel van de Provincie Zuid-Holland zou zijn overstromd, januari 2014</p>	<p>Rij 4 004/IX/4-4 Golfoploop tegen de Oostvaardersdijk bij Lelystad tijdens een storm, mei 2000</p>	<p>Rij 5 003/XI/5-3 Kerk op de terp van Hoge Beintum, april 2001</p>	<p>Rij 2 003/XII/2-3 Kerk met bodemdaling bij Hazerswoude, april 2001</p>
			
<p>Rij 7 001/XII/7-1 Stuw in poldergebied</p>	<p>Rij 7 004/XII/7-4 Landschap in de Noordoostpolder</p>	<p>Rij 5 002/XIX/5-2 IJsselmeer dijk van Oostelijk Flevoland, februari 2002</p>	<p>Rij 6 001/XIX/6-1 Buitentalud met oever verdediging van de IJsselmeer dijk van Oostelijk Flevoland, februari 2002</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
Rij 6 004/XIX/6-4 Huizen aan het Bovenwater bij Lelystad in Oostelijk Flevoland, februari 2002	Rij 2 004/XX/2-4 Kwelsloot langs de Knardijk bij de Hollandse Hout, januari 2003	Rij 4 002/XX/4-2 Rijn bij Lobith tijdens hoog water, januari 2003	Rij 6 002/XXII/6-2 Gemaal bij Katwijk om overtollig water van de boezem van het Hoogheemraadschap van Rijnland af te voeren
			
D3 6 047/VI-47 Luchtfoto van de Haarlemmermeerpolder, 8 juli 1987	D3 6 049/VI-49 Luchtfoto van de Haarlemmermeerpolder, 8 juli 1987	D5 9 007/IX-7 Luchtfoto van het gebied bij de Kagerplassen, 24 mei 1989	D5 9 021/IX-21 Pater Davids herten in het natuurpark Oostelijk Flevoland, voorjaar 1991
			
D5 9 023/IX-23 Doodlopende weg in Oostelijk Flevoland, voorjaar 1991	D5 10 006/X-6 Balk voet een pad op een perceel in Oostelijk Flevoland, winter 1992/1993	D5 10 009/X-9 Wegsloot in Oostelijk Flevoland, winter 1992/1993	D6 11 019/XI-19 Rivierdijk langs de Lek bij Vianen, zomer 1996

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
D6 11 022/XI-22 Rivierdijk langs de Lek bij Vianen, zomer 1996	D6 11 023/XI-23 Uiterwaard langs de Lek bij Vianen, zomer 1996	D6 11 025/XI-25 Dijkversterking langs de Lek bij Vianen, zomer 1996	D6 11 028/XI-28 Aanleg van een speciale manier van dijkversterking langs de Lek in Vianen, zomer 1996
			
D6 11 030/XI-30 Aanleg van een speciale manier van dijkversterking langs de Lek in Vianen, zomer 1996	D6 11 031/XI-31 Uiterwaard langs de Lek bij Vianen, zomer 1996	D6 11 040/XI-40 Overstroming bij het winkelcentrum De Gordiaan in Lelystad, 1998	D6 11 041/XI-41 Overstroming bij het winkelcentrum De Gordiaan in Lelystad, 1998
			
D7 14 038/XIV-38 Veld narcissen in het noorden van de provincie Noord-Holland	D7 14 041/XIV-41 Veld narcissen in het noorden van de provincie Noord-Holland	HD 15 006/XV-6 Gezicht van de benedenstroomse kant van de stuw bij Hagestein genomen vanaf de noordkant	HD 15 016/XV-16 Bouw van de pijlers voor de Oosterscheldekering in een bouwput

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
<p>HD 15 017/XV-17 Bouw van de pijlers voor de Oosterscheldekering in een bouwput</p>	<p>HD 15 040/XV-40 IJsschotsen tegen de dijk Enkhuizen - Lelystad</p>	<p>HD 16 036/XVI-36 Bouwplaats in Lelystad</p>	<p>HD 16 044/XVI-44 Bouwplaats in Lelystad</p>
			
<p>HD 16 047/XVI-47 Bouwplaats in Lelystad</p>	<p>HD 17 002/XVII-2 Proefvak voor een stadsgracht in Almere-Haven in de sneeuw. Dit proefvak is aangelegd in voorbereiding op de aanleg van de stadsgrachten in Almere-Haven teneinde kwel problemen te reduceren/voorkomen</p>	<p>HD 17 007/XVII-7 Proefvak voor een stadsgracht in Almere-Haven in de sneeuw. Dit proefvak is aangelegd in voorbereiding op de aanleg van de stadsgrachten in Almere-Haven teneinde kwel problemen te reduceren/voorkomen</p>	<p>HD 17 018/XVII-18 Luchtfoto van Almere-Haven met bouwplaats en gereserveerde blokken voor groengebieden</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
<p>HD 17 019/XVII-19 Luchtfoto van Almere-Haven met buitendijkse opspuiting in het Gooimeer</p>	<p>HD 17 021/XVII-21 Luchtfoto Almere-Haven met gedraineerde bouwplaats en aangelegd gedeelte van de stadsgrachten</p>	<p>HD 17 023/XVII-23 Luchtfoto van Almere-Haven met gedraineerde bouwplaats en aangelegd gedeelte van de stadsgrachten</p>	<p>HD 17 032/XVII-32 Heien van palen voor de heiproef in Almere Haven. Deze proef is uitgevoerd om te onderzoeken of langs palen met een verzwaarde voet meer kwel zou ontstaan dan langs gladde palen</p>
			
<p>HD 17 039/XVII-39 Installatie van kruislingse drainage in Almere-Stad. Bij dit system zijn vlak boven elkaar twee netten van ondergrondse drainage geïnstalleerd. Dit system was geselecteerd omdat tijdens de bouwactiviteiten regelmatig schade aan ondergrondse drainage optrad. Met dit system kan het water altijd nog langs een andere weg worden afgevoerd</p>	<p>HD 17 042/XVII-42 Water van een met zand gevulde drainsleuf in Almere-Stad</p>	<p>HD 17 043/XVII-43 Installatie van kruislingse drainage in Almere-Stad. Bij dit system zijn vlak boven elkaar twee netten van ondergrondse drainage geïnstalleerd. Met dit system kan het water altijd nog langs een andere weg worden afgevoerd</p>	<p>HD 18 001/XVIII-1 Aanleg van een bouwplaats in Almere Haven</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
HD 18 005/XVIII-5 Bouwplaats in Almere Haven	HD 18 007/XVIII-7 Aanleg van een doorspoelpunt voor de drainage van een bouwplaats in Almere Haven	HD 18 011/XVIII-11 Wateroverlast op een bouwplaats in Almere Haven	HD 18 016/XVIII-16 Aanleg van fundering op heipalen met een verzwaarde voet voor een woningbouwcomplex in Almere Haven
			
HD 18 018/XVIII-18 Een van de windmolens van de Zaanse Schans	HD 18 019/XVIII-19 Een van de windmolens van de Zaanse Schans	HD 18 020/XVIII-20 Een van de windmolens van de Zaanse Schans met huisje er naast	HD 20 006/XX-6 Fort Naarden
			
HD 20 007/XX-7 Luchtfoto van een polder	HD 20 008/XX-8 Luchtfoto van een veenpolder	HD 20 009/XX-9 Luchtfoto van een veenpolder	HD 20 010/XX-10 Luchtfoto van veenpolders

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
HD 20 013/XX-13 Luchtfoto van een polder	HD 20 014/XX-14 Luchtfoto van veenpolders	HD 20 017/XX-17 Luchtfoto van een boezemkanaal tussen polders	HD 20 019/XX-19 Luchtfoto van veenpolders in de omgeving van Zaandam
			
HD 20 020/XX-20 Luchtfoto van een windmolen in een polder	HD 20 021/XX-21 Luchtfoto van boezemkanalen met stedelijk en landelijk gebied in de aangrenzende polders	HD 20 022/XX-22 Luchtfoto van de Hollandse Brug	HD 20 026/XX-26 Luchtfoto van een veenpolder met afgegraven delen er in
			
HD 20 027/XX-27 Luchtfoto van een weg met aangrenzende bebouwing in een kleipolder	HD 20 028/XX-28 Luchtfoto van de kruising van een weg en een sloot in een kleipolder	HD 20 035/XX-35 Luchtfoto van Zuidelijk Flevoland	HD 20 037/XX-37 Luchtfoto van bloemenvelden in de Noordoostpolder

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
HD 21 029/XXI-29 Kavelsloot in Zuidelijk Flevoland	HD 21 031/XXI-31 Lage Vaart in Zuidelijk Flevoland	HD 21 033/XXI-33 Sloot met een stuw er in bij de Vogelweg en de Knardijk in Zuidelijk Flevoland	HD 21 035/XXI-35 Wateraanvoer voor appelbomen in Zuidelijk Flevoland
			
HD 21 038/XXI-38 Koolzaad in bloei in Zuidelijk Flevoland	HD 22 001/XXII-1 Keersluis met een verticale schuif in de Lage Vaart op de kruising met de Knardijk van Flevoland	HD 22 011/XXII-11 Praktijkproef voor het bepalen van de uitspoeling van pesticiden van een appelboomgaard	HD 22 013/XXII-13 Greppelfrees
			
HD 22 014/XXII-14 Greppels tijdens de ontginning van Zuidelijk Flevoland	HD 22 016/XXII-16 Laser controle op een draineermachine	HD 22 018/XXII-18 Waterloop in de omgeving van Zoetermeer	HD 22 026/XXII-26 Water in een nieuwe woonwijk in Zoetermeer

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
HD 22 034/XXII-34 Horstermeerpolder	HD 22 039/XXII-39 Groot-Mijdrecht	HD 22 043/XXII-43 Polder Nieuwkoop	HD 22 046/XXII-46 Polder Nieuwkoop
			
HD 23 001/XXIII-1 Polder Nieuwkoop	HD 23 005/XXIII-5 Sloot in de Haarlemmermeerpolder	HD 23 008/XXIII-8 Hoofdvaart vsn de Haarlemmermeerpolder	HD 23 025/XXIII-25 Vaart in de Noordoostpolder
			
HD 23 029/XXIII-29 Aansluiting van een sloot op een tocht in de Noordoostpolder	HD 23 032/XXIII-32 Weg met een wegsloot en een boerderij in de Noordoostpolder	HD 23 043/XXIII-43 Landschap in een polder in Friesland	HD 23 045/XXIII-45 Landschap in een polder in Friesland

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
HD 24 012/XXIV-12 Polder landschap	HD 24 016/XXIV-16 Aansluiting van een wegsloot op en kavelsloot in de Beemster	HD 24 017/XXIV-17 Karakteristieke boerderij in de Beemster	HD 24 019/XXIV-19 Tocht in de Beemster
			
HD 24 022/XXIV-22 Stadsgracht in de woonwijk Huiswaard, Alkmaar	HD 24 024/XXIV-24 Zwaan voor een stadsgracht in de woonwijk Huiswaard, Alkmaar	HD 24 027/XXIV-27 Krooshek voor een elektrisch gemaal en krooshek reiniger in de Zuidplaspolder	HD 24 034/XXIV-34 Wateroverlast in de provincie Noord-Holland achter de Markermeer dijk, oktober 1994
			
HD 24 036/XXIV-36 Wateroverlast in de provincie Noord- Holland achter de Markermeer dijk, oktober 1994	HD 24 037/XXIV-37 Wateroverlast in de provincie Noord-Holland achter de Markermeer dijk, oktober 1994	HD 24 041/XXIV-41 Extreem hoog water in het riviergebied langs de rivier de Waal, twee dagen voor de piek van de vloed in februari 1995	HD 24 043/XXIV-43 Extreem hoog water in het riviergebied langs de rivier de Waal, twee dagen voor de piek van de vloed in februari 1995

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
<p>HD 24 044/XXIV-44 Extreem hoog water in het riviergebied langs de rivier de Waal, twee dagen voor de piek van de vloed in februari 1995. Op de voorgrond een protestbord tegen de rivierdijk verzwaring</p>	<p>HD 24 047/XXIV-47 Extreem hoog water in het riviergebied langs de rivier de Waal, twee dagen voor de piek van de vloed in februari 1995. Tijdelijke houten dam gevuld met paardenmest in de muur rond de stad Tiel</p>	<p>HD 24 048/XXIV-48 Extreem hoog water in het riviergebied langs de rivier de Waal, twee dagen voor de piek van de vloed in februari 1995. Gezicht van de stad Tiel op de rivier de Waal</p>	<p>PD 26 001/XXVI-1 Spinnekop molen</p>
			
<p>PD 26 009/XXVI-9 Spinnekop molen</p>	<p>PD 26 015/XXVI-15 Spinnekop molen</p>	<p>PD 27 025/XXVII-25 Molengang bij Leidschendam</p>	<p>PD 27 039/XXVII-39 Oud Hollandse windmolen</p>

Tabel VII. Door Prof. Bart Schultz genomen foto's van polders in Nederland (vervolg)

			
PD 28 016/XXVIII-16 Stoomgemaal de Cruquius	PD 28 037/XXVIII-37 Stoomgemaal de Lijnden	PD 29 004/XXIX-4 Gemaal IJmuiden voor het uitmalen van het boezemwater in het Noordzeekanaal	PD 29 013/XXIX-13 Gemaal IJmuiden voor het uitmalen van het boezemwater in het Noordzeekanaal
			
PD 29 024/XXIX-24 Gemaal met een open Archimedes schroef bij Kinderdijk	PD 30 001/XXX-1 Landschap in in een veenpolder	PD 30 011/XXX-11 Bediening van een stuw in een kavelsloot door Remko Schultz	PD 30 014/XXX-14 Tocht in een veenpolder
			
PD 30 020/XXX-20 Dijk lang seen boezemkanaal in Delfland in de omgeving van Leidschendam	PD 30 034/XXX-34 Siphon in de provincie Noord-Holland ten westen van Hoorn langs de weg naar Avenhorn	PD 30 044/XXX-44 Hoofdvaart in de Haarlemmermeerpolder	PD 31 004/XXXI-4 Kavelsloot in Zuidelijk Flevoland